Purchased for the

LIBRARY *of the*

UNIVERSITY OF TORONTO

from the

KATHLEEN MADILL BEQUEST

168-2

PG
5038
T3
1857
del 3

LIBRARY
JUN 18 1963
UNIVERSITY OF TORONTO

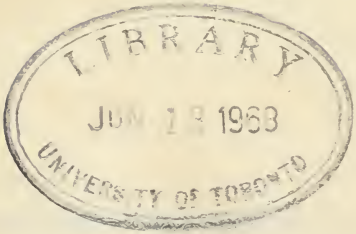

SEBRANÉ SPISY

JOS. KAJ. TYLA.

Díl třetí.

ROZINA RUTHARDOVA.

V PRAZE.
Nakladatel: J. L. Kober.
1857.

ROZINA RUTHARDOVA.

Povídka z dějin domácích

od

JOS. KAJ. TYLA.

V PRAZE.
Nakladatel: J. L. Kober.
1857.

Tisk Jarosl. Pospíšila.

Mým drahým přátelům,

P. P.

F. KAZDOVI,

c. k. ingenieru při železné dráze,

a

JANU NEVOLOVI,

architektu Pražskému,

na důkaz

mé srdečné příchylnosti.

Drazí přátelé!

Dedikační báseň Vám psáti nebudu. K čemu slabiky a slova odměřovati, kde se proud řeči z plného hrdla vylévá?

Přijmětež tento prostý lísteček, jakoby psán byl perem vyhlášeného básníka. Ozdobněji dovedl by snad tento k Vám promluviti, ale upřímněji sotva.

Přijmětež i dítko Musy mé, jež Vám tuto věnuji — a nedivte se! Pokládám se za šťastného, že mohu alespoň tímto způsobem nelíčenou k osobám Vašim oddanost projeviti. A jakž bych ji neměl jeviti?

Bez Vás nebyl bych snad až posud k sebrání prací svých přikročil; byloť v cestě tuze mnoho překážek, a naděje moje malá, že je odstraním. Tu jste přikročili Vy, a urovnána ležela cesta přede mnou. Srdečně Vám tímto děkuji.

*

Pojde-li z prací mých něco dobrého — a kterýž poctivý spisovatel by touto nadějí se netěšil? — máte Vy při tom tak statného podílu jako já, a toto vědomí budiž Vaší odměnou. Já Vám děkuji jmenem všech přátel naší literatury.

A nyní ještě snažnou prosbu! — Popřejte mi také pro budoucnost vedlé své péče o prospěch naší drahé vlasti místečka v srdci Svém, abych v tísni tohoto světa alespoň v chrámě přátelství jisté útočiště nalezl.

Já jsem vždy Váš

celou duší oddaný
Jos. Kaj. Tyl.

Rozina Ruthardova.

(Psáno roku 1838.)

Dokud se Hora Kutná bujným květem dolů svých v království českém jako druhé město skvěla, počítala mezi obyvateli svými nejedněch mužů, jichžto památka se až k našim věkům donesla. V nejživější pověsti udrželo se ale jmeno Ruthardovců. Až podnes umí v Hoře každé dítě o Ruthardovi a jeho dceři povídati; až podnes ukazuje si tamější lid, procházeje se podle potoka, tak nazvanou Ruthardku, či-li bývalou zahradu toho největšího boháče, jakého kdy Hora Kutná mívala. Více než půl tisíce let uplynulo od oněch časů, co mocný tento kmen Horníků bujaré své ratolesti rozpínal, a ještě přechází jmeno jeho z úst otcových do úst synových! Jak slavné, veliké a mocné tedy asi bývalo!

K největšímu stupni slávy a bohatství povznesl se ale dům Ruthardovců na začátku čtrnáctého století a byl zvláště milostí krále Václava II. nad mnohé jiné povýšen. Domácí knihy zachovaly z časův tohoto panovníka především

dvě jmena rodu Ruthardův, při nichžto milovník domácích událostí rád pomešká; — jsou to jmena bratrů Jiřího a Hanuše. O třetím bratrovi a jeho synech mluví letopisové o několik let později.

Všickni Ruthardové byli překupníci královských rud a přitom i vlastních dolů a hutí držitelé. Všickni stáli v obci u největší vážnosti a mívali znamenitého hlasu v radě, kdykoli se o veřejném prospěchu rokovávalo.

Nejmladší, Hanuš, bydlel v pěkném dvoře na předměstí Kolmarce; nejstarší, Jiří, měl dva domy v městě, jeden „u zlaté husy“, druhý při rozkošné zahradě nad městským potokem. Hanuš byl ještě panicem; Jiří měl po nebožce manželce jedinou dceru. Hanuš obdržel od královské milosti zvláštní erb, a tím zůstavil rodu svému zajisté nemalou oslavu; Jiří ale vydobyl jmenu svému ještě trvanlivější pověsti, a památka jeho bude v Hoře tak dlouho trvati, dokud z tohoto staroslavného města nic nežli smutná zpousta nezbude.

Ale délkou času převracují se úsudky světské, a pověsti o lidských činech nabývají prajiné podoby. Dobří, chvalitební skutkové stávají se po dlouhých letech v ústech lidských zlými a potupy hodnými — a naopak převláčejí se zločiny v roucho cnosti a zásluhy. Tak se povídají

v Hoře Kutné o Jiřím Ruthardovi báchorky, ježto s pravými jeho příběhy skoro v ničem jiném se nesrovnávají, nežli v pouhém jmeně tohoto pověstného boháče. Za to však je svatá povinnost skoumavého a nad každým bludem posléze i vítězného rozumu lidského, aby pronikavým okem dějiny světa prohlédaje, *jak* a *kdy* a *co* se zběhlo, bez klamavé záclony pozdějším věkům na odiv uváděl; a protož také my tuto beze všech předsudků i bez bázně před nějakou hanou jinýma očima, nežli se posud činilo, na pamětný příběh pohlédnem, a pokud možno, zpytování svoje k samé pravdě přiložíme.

1.

Ke dni sv. Anny léta božího 1302 strojil pan Hanuš Ruthard ve svém dvoře veliký kvas. Činil to na uvítanou a k úctě panny Roziny, jediné dcery bratra Jiřího, toho času městského rychtáře.

Veliké pohnutí panovalo v rozlehlém stavení, a hlučně hemžila se čeleď v prostranné kuchyni a v bohatých sklepích. Dělyť se skvostné, říkaje knížecí přípravy, a sháněło se, nač jen tehdejší vybroušená chuť připadla, co jen hrdlo ráčiti a srdce potěšiti mohlo.

Skoro celá Hora byla toho dne na nohou. Jedni se chystali a strojili, běhali a vybírali; jiní se přeptávali a vyzvídali, číhali a předpovídali; jedni šli konečně přes celé město za Čáslavskou bránu; jiní stáli u oken anebo mezi domovními dveřmi, aby na ně pohleděli.

Cokoli Hora vzácného chovala, bylo dnes hostem u pana Hanuše. Bohatí rudokupci, či-li po hornicku: erckaufeři, ctihodní šepmistři a vážení horníci, jakož i jejich počestné manželky, květoucí dcery a švarní synové kochali se v rozmanité rozkoši při skvostné tabuli a při líbezné

hudbě. Nebyloť zajisté živé duše, kteráž by hostinský dům pana Hanuše pozdě na noc opustivši, druhého dne nebyla s potěšením na večerní vyražení zpomínala a mnohými slovy chválu jeho roztrušovala — krom hlavní celého plesu osoby, panny Roziny, kteráž byla minulá čtyry léta v Praze u bohatých přátel ztrávila a nyní zase ponejprv mezi krajany se zaskvěla.

Panna Rozina byla dívka nad míru spanilá, ohnivé mysli, plna podivných žádostí a nápadů. Jakožto jediná dcera nesmírného boháče, kterýž byl před jejím narozením dva zrostlé syny pochoval, a oplakav potom i manželku, veškeren poklad své lásky na poslední dítě přenesl, vyrostla v rukou najatých pěstounů ovšem o mnoho volněji a při menší kázni, než kdyby ji byly oči a ruce starostlivé matky hlídaly. Placená čeleď, vidouc náramnou lásku pána svého k zrůstajícímu děvčeti, vykonávala ve všem vůli její, aby si zachovala přízeň pánovu; pan Jiří sám nemoha pro hojnost svých hornických a obecních zaměstnání k vychování jejímu přihlížeti, spoléhal ve všem na starého důchodníka svého, jemuž byl jakési dozorství nad vychováním dcery své odevzdal — a takž pučela a vykvítala děva jako bujný prut pod širou oblohou, jehož se bedlivý prst člověčí nedotkne.

Při tom bezuzdném vyrůstání neznala dcera Ruthardova v panenském věku větší radosti, nežli beze vší překážky požívati rozmanitých života rozkoší, a jelikož rodem, bohatstvím, důvtipem i spanilostí snadno k nim přístupu nalezala, uvykla si konečně tyto rozkoše považovati za jediný a nejhlavnější cíl, i neostýchala se voliti všelikých prostředků, chtěla-li kdy srdci nebo hlavě po vůli učiniti.

Neráda opouštěla tedy Prahu, kdež nacházela, co se jí nejvíce líbilo: pochlebenství, lichocení a zamilované pletky s jinochy ze vzácných domů. Ale otec, jemužto při hornické péči sestárlému, úředními starostmi sklíčenému a při pokladech ve vlastním domě osamělému stýskati se začalo, byl jí poslednějšího času v několika listech tak důtklivě nazpět povolával, že se konečně zas do Hory vypraviti musela.

Psalť jí mezi jiným také takto: — „A radost velikou mi způsobíš, dcero má, když konečně i na to pomyslíš, abysi některému z našich ušlechtilých mládenců ruku svou podala; neboť bych nerad sedmdesátiletou hlavu do rakve složil, nevida tebe šťastnou a zaopatřenou pro časy budoucí po boku milovaného manžela.“

Nevrle svinula panna Rozina tento otcovský přípis, a malý úsměšek zohyzdil jí spanilou tvář.

„Jen aby se nikdo o mé zaopatření nestaral — a v Hoře již dokonce ne!“ pravila přitom sama k sobě. „Rozině Ruthardově neroste ženich v Kutnohorských šachtách. — Ale podívám se na ně zas jednou — na ty zamilované, nevěstochtivé horníky, a když okolo mne jako mušky okolo světla točiti se začnou, uteku jim zase do Prahy. Dvacet let, a již do stavu manželského? — do věčného vězení? Ne, ne! tak časně Rozina Ruthardova ani svobodu svou, ani otcovský statek za mužskou ruku neprodá!“

S těmi slovy dala se do smíchu a chystala se na cestu v tom pevném úmyslu, že nedá žádné pouto na sebe vložiti; ale že všechnu sílu půvabů svých napne, aby jiné opoutala a pak co hrdý vítěz opět zmizela.

I přijela do Hory a roznítila hned na prvním kvasu u strýce Hanuše bleskem černých očí svých srdce Kutnohorských jinochů. Všickni snažili se nabízeti jí služby své jako panovnici v říši milosti, jako vítězce, před níž to je sladko se kořiti: ale jí samé zdálo se přitom, že nezvítězila a že je všecko klanění žezlu jejímu jen pouhá přetvářka; neboť nejspanilejší mládenec nepadl v její tenata, ba skoro si jí ani nevšimnul.

Pannu Rozinu to mrzelo tím více, čím živěji si přitom na mysl uváděla, že byla až po-

sud všechen mladý lid hrou očí svých přemohla. Snažilať se ovšem při kvasu tváře své co nejlíbezněji vylíčiti — žertovala i smála se; ale tajně hledaly zraky její člověka, pro nějž tu říkajíc ani nebyla, a srdce jí nepokojně tlouklo.

Také nato špatně spala, a nevrle, jako rozmazlené dítě, když se mu hračka nezvede, přecházela druhého dne po své komnatě. Myslila na včerejšek, a v duchu stál jí před očima zase onen spanilý, ale nevšímavý mládenec. Ještě jednou cítila ono sladké, ačkoli krátké trnutí u srdce, kteréž ji pojalo, když ho strýc Hanuš uváděl — ještě jednou cítila ale také ono pichlavé bodnutí, kteréž ji projelo, když se mladík po dvorné pokloně zase chladně vzdálil.

Krátký ruměnec přeletěl nyní tvář její a kroky její se zrychlily.

U dveří stál mezi tím starý, holohlavý, hubený Bozděch, její poloviční pěstoun, rádce a důvěrník od nejútlejší mladosti. Týl jeho byla skřivena, hlava skloněna, a jenom jiskrné oči jeho pozdvihovaly se chvílemi a točily se pod visutým obočím po nepokojné dívce. Ostatně nebylo na starci nic pozorovati, že by s jejím stavem nějakého soucitu měl. Stál tu jen, že ho dala zavolati, a že nyní jako na rozkaz její čekal.

Konečně se dívka před ním zastavila. — „Znáš mladíka, jehož mi včera strýc jakožto syna svého důchodníka uváděl?“ ptala se ho, všemožně hledíc, aby svou mrzutost ukryla. — „Já ho již neměla v paměti.“

„Jakž bych ho neznal,“ usmál se stařec — „toho milouška pana Hanuše! Znám ho — znám dobře pana Víta, urburního písaře, syna starého Plichty. Jeť to mládeneček jako panenka,“ mluvil dále, zpytavýma očima po dívce střílejíc — „a není neučený, neboť byl na útraty vzácného pana strýce také v nových školách Pražských, i bylo by divu, kdyby se mu někdy již o perkmistru nezdálo.“

„Ah tak!“ zasmála se dívka velmi kysele. „Proto mu snad nezbylo času, aby byl okamžení obětoval osobě, kteráž k rodině jeho dobrodinců náleží. Nu, teď se již nedivím!“

„Co pak se přihodilo?“ ptal se holohlavec, dívčí pohnutí pozorně stíhaje. „Pohněval tě snad nepozorný mladík?“

„Ten by mi stál za hněv — ten chatrný výstřelek cizí milosti!“ prohodila dívka, hrdě hlavu napínajíc, ale vření krve utlačiti nemohouc. „Ne hněv — ale nevrlost a politování vzbudil ve mně svým nezpůsobným chováním. Jen kdybych věděla, že se to stalo s dobrým vědo-

mím a z pravého úmyslu: pak bych ovšem — pak bych pomyslila na pomstu.“

„A to vším právem!“ dosvědčoval stařec. „Nešetrné chování k milé tetě a drahému hostu dobrodince svého zasluhuje trestu, nechť se stalo z té neb oné příčiny. Ale ovšem,“ pokračoval ouškleběně — „tak se děje mladému lidu, když jednou své srdce do prachu zahodí. Takový člověk nemůže pak očí svých k slunci pozdvihnouti.“

„O čem to rozpráviš?“ ptala se Rozina, smysl řeči jeho nechápajíc.

„Inu, napadlo mi,“ odpovídal Bozděch tak chladně, jakoby na věci nic nezáleželo; zatím ale dával dobrý pozor, jak slova jeho dívku dojmou — „napadlo mi, že má pan urburní písař dávnoletou známost s osobou, kteráž se ovšem pro něj nehodí —“

„Tak?“ ptala se dívka zvědavě a jaksi nově oživena.

„Lidé si dokonce povídají,“ pokračoval starý důvěrník — „že je ženichem —“

„Ženichem?“ zvolala Rozina jako překvapena, a krev jí vstoupila do tváří.

„Jsou to dětinské hry s Adlinkou, dcerou po štajgrovi Maternovi, jenžto se v dolech pana strýce zasypal,“ řekl Bozděch velmi lhostejně.

„Pan Hanuš — jakož je člověk od kosti dobrý a lidu svého milovný — vzal si potom sirotka i s matkou jako vlastní dítě na starost, a včera byla také na kvasu. Milý pan Hanuš myslí, žeby žádné veselosti ustrojiti nemohl, kdyby při ní svého zlatohlávka neviděl — jakž pannu Adlinku nazývá.“

„Vím již, vím!“ posvědčovala Rozina mrzutě. „To byla ta bělovlasá beruška, okolo nížto se pan písař napořád otáčel. — Ale podíváme se!“ zvolala najednou odhodlaně. „Honem, starouši! běž — objednej ho ke mně. Ačkoli včera mnoho způsobilosti neokazoval, tuším přece, že panáček v Praze alespoň tolik mravů nabyl, že na pozvání Ruthardovy dcery přijíti neopomine.“

„Dáváš ho tedy k sobě zváti, panenko?“ ptal se Bozděch pozorně.

„Dávám — ano, zváti ho dávám!“ řekla dívka; „i budu hledět, aby na tu návštěvu tak brzo nezapomněl.“

„Tak? — A co pak s ním hodláš, vzácná panno?“ ptal se holohlavý s malým ousměškem.

„Nebyl jsi nikdy okolo dětí a neviděl jsi, že dychtívají po hračkách?“ zasmála se dívka s velikou snadností. — „Jdi, jdi! neptej se a poslu mé radosti.“

„A kdy má přijíti?“

„Kdykoli — hned — čím dřív, tím líp; aspoň budu brzo u cíle, a pomsta moje napasena.“

Starý důvěrník pokynul hlavou na srozuměnou a odešel. Rozina začala na mysli přemítati, jakby měla pozvaného jinocha uvítat. Nejsouc ale na této mysli své pokojna, nemohla se také na jednom a pevném oumyslu ustanoviti. Mimo to se v jejím srdci něco ozývalo, co na vzdor všemu hněvu jejímu ve prospěch nevšímavého mládence mluvilo. Ráda by ho byla potrestala, ale ještě raději byla by v něm svého ctitele shledala.

I posadila se na měkké sedátko a vzavši do ruky loutnu, rychlými prsty po strunách přebíhala; brzo ale loutnu zas na luno položivši do myšlének se zabrala; až pak najednou, jakoby šťastný nález byla postihla, rychle se vzchopila. Oči se jí ohnivěji zajiskřily, tváře živěji zasmály. Lehounkým krokem přecházela po komnatě.

Netrvalo dlouho, a starý Bozděch vešel zase do dveří.

„Jakž je?“ ptala se ho Rozina krátce ale zvědavě. „Přijde?“

„Jakž pak by nepřišel!“ usmál se starý důvěrník polotajeně, pohodil hlavou a vypnul potměšile pysky. Potom se obrátil zas ke dveřím, otevřel je, a přes práh vešel Vít, syn Plichtův.

Urburní písař byl jinoch čtyradvaceti let, štíhle zrostlý, květoucích, uslechtilých tváří, ale na svá leta velmi vážného pohledu. Celý zevnějšek jeho byl obraz neporušeného pokoje. Když se mu člověk do tichých, míruplných očí podíval, musel mysliti, že v té klidné tělesné schránce žádný prudký anebo jen živější cit nevznikne: a přece byla duše jeho ourodná, kyprá půda, kteráž jenom na oráčovu ruku a příhodnou setbu čekala, aby v ní život bujnější procitnul a na denní světlo vystřelil.

Mravní pověst jeho byla jako padlý sníh nepoškvrněna, a vzácné dary ducha jeho od hlav nejváženějších uznány. Mimo to se radoval z neobyčejné přízně bohatého Rutharda. Tomuto měl vlastně za své celé vzdělání a za nynější ouřad co děkovat; za to byla však také oddanost jeho k domu znamenitého rudokupce a držitele dolů Sekhartských veliká. Jinak ale byla celá duše jeho takořka před celým světem zavřena; veřejné události se ho nedotýkaly, nemajíce pro něj žádného půvabu. V srdci svém byl toliko třem, čtyrem osobám místa vykázal; po jiných netoužil, ačkoliv si na obecné přízni a vážnosti velmi zakládal. Ale bližšího spojení nehledal se žádným. Proto se na včerejším kvasu jen také potud bavil, pokud se stýkal s osobami, již dá-

vno duševním svazkem spojenými. Ani sama panna Rozina, ta velevítaná a ctěná, nemohla zřetel jeho na sebe upnout.

Něco jiného bylo ale druhého dne její pozvání. Na žádost tak vzácné osoby, jakož byla dcera z domu Ruthardovského, nemohl ovšem ani okamžení otáleti, ale musel již vedlé své přirozené úslužnosti, hned na cestu se vydati. Co by vzácná panna od něho asi žádala, to mu vězelo jen v prvních okamženích na mysli; potom pustil vedlé své obyčejné mírnosti všechny myšlénky mimo sebe, pospíšil se starým služebníkem do domu pana Jiřího a stál za malou chvíli před spanilou jeho dcerou.

Starý Bozděch se tichým krokem vzdálil, a ušlechtilý jinoch stál tedy před květoucí pannou sám a sám. S tváří poněkud uzardělou se ukloniv, ptal se jí hlasem jemným, co by žádala?

Žhavým okem přeletěla Rozina půvabnou postavu mládence, jemuž ouřední černý šat nad míru krásně slušel, a veškerá mrzutost, nedávno ještě o ní se otírajíc, prchla z ňáder jejích.

„Odpusťte, pane Víte!“ promluvila k němu líbeznými slovy — „odpusťte, že jsem vám bezpochyby v důležitější práci překážku způsobila, než jaková jest navštíviti prostou dívku. Sly-

šela jsem však o vás již tolik pěkného, že mi nebylo možno touhu přemoci a nepožádati vás o nějakou službičku.“

Přitom se přiblížila ke stolu a sahala po několika hedbávím sešitých listech pergamenu.

„Službičku, vzácná panno?“ opakoval Vít s velikým podivením, a oči jeho lpěly se vřelou zvědavostí na spanilé panně. — „Ach, což by to mohlo býti, čím bych já nepatrný mohl posloužiti vám, jížto se celý svět koří a k úslužbám nabízí?“

„Celý svět?“ prohodila dívka s malým úsměvem, a duše její plesala, poznávajíc na jinochově pohnutí, že se jí záměry dařiti začínají. „A myslíte, že je dobře celý svět k jistým úslužbám pozvati? Což nenabývají sebe menší úsluhy jen právě tím veliké ceny, že je toliko od jistých osob přijímáme?“

„A já bych měl tedy mezi velikým počtem vašich sluhů a ctitelů vyvolen býti — ?“ ptal se Vít, nemoha ještě pochopiti, proč jej tato zvláštní přízeň Roziny potkává — „já bych měl vyvolen býti k službě, kteráž by u vás nějaké ceny měla? O mluvte, vzácná panno! ať dokáži, jak veliká moje oddanost k vašemu vzácnému domu a — k vaší ušlechtilé osobě jest.“

Jako mihnutí slunečního paprsku přeletělo zas kratinké usmání tvář Rozininu. Povstaloť z tajné radosti, kteráž ji naplnila při panické ostýchavosti, s nížto Vít poslední slova pronesl. Neodpověděla však na ně, ale vzavši listy pergamenu se stolu, řekla: „Když jsem měla Prahu opustit a s nejmilejší přítelkyní se rozloučiti — avšak abyste prosbu mou dobře ocenil, musím se vás ještě zeptat, zdali jste již poznal, co pravé přátelství obnáší?“

„Mé srdce není ledové,“ odpověděl jinoch s mírným usmáním; „i tuším, žebych velikou cenu pravého přátelství dobře vážiti dovedl. Ale štěstí mi až posud tak dalece nepřálo, abych se mohl z přátelství mnohých osob radovati.“

„Toho si také nepřejte!“ řekla dívka rychle. „Já alespoň myslím, že se přátelství jako vzácná bylina v každém srdci nedaří, a že je tedy ani mnohým osobám darovati, ani od mnohých očekávati nemůžeme, má-li nás přirozenými poklady svými oblažiti. Já posud srdce své toliko s jedinou družkou zdělila, a protož vám nebude divno, že je mi každá připomínka na ni velmi drahá.“

Tato poslední slova pronesla s jakýmsi polotajeným povzdechem, a zraky její spočinuly přitom na Vítovi tak milostně, jakoby mu chtěly

o vroucnosti přátelství jejího povědĕti. Potom ale obrátila je zase pobožně k nebi, a mluvila takto dále: „Často pozdvihovaly jsme ducha i srdce k výsostem v krásných modlitbách, kteréž byla darem od nábožného a učeného kněze dostala; a tyto povzdechy duše křesťanské vyprosila jsem si od ní při svém odchodu, abych si je k potěšení opsati dala perem umělým, jakovýmž prý vy, pane Víte, vládnete. Nebude-li vám tedy obtížno —“

„Ach, nečiňtež mi, ušlechtilá panno, dost malou pochybností opět zármutek, ježto mi právě milostí svou tak velikého štěstí připravujete!“ zvolal jinoch, vylíčenou zbožností půvabné dívky všechen zanícený, a planoucím okem hleděl na ni jako na nějaké nadpozemské stvoření.

„Tedy opíšete?“ ptala se ho Rozina, kvapně zase nejsvodnější pohled na sebe berouc a co možná nejblíže k němu přistupujíc. On cítil takořka jemný dech její na tváři své, a lehounké chvění projelo žíly jeho. I přijal od ní listy modlitební, a s divným, posud nepovědomým nepokojem navracel se domů.

„Mocnosti nebeské!“ mluvil po cestě sám k sobě — „kde jsem měl včera oči, že jsem na tuto kouzelnou spanilost, na tuto něžnou líbeznost ani nepohleděl, a této vřelé, hluboké citlivosti si

nepovšimnul? A pan Hanuš mě přece uváděl! byla to říkaje má povinnost, abych jí byl tu nejšetrnější pozornost obětoval; a já byl tak zaslepen — nu, bohdá že vinu svou napravím!“

Měkké srdce jeho bylo sklíčeno sladkou teskností a bystrá hlava jeho byla naplněna myšlénkami, ježto se s ouředními počty tuze dobře neshodovaly.

2.

Nejskrovnější, ale nejčistější domek na Kolmarském předměstí náležel vdově Maternové. Z venku i ve všech jeho koutech bylo viděti, že tu vládnou outlé ruce ženské, a vstupujícího přes práh pojalo již milé tušení, dříve nežli pečlivým obyvatelkám ve tvář pohlédl.

Za domkem ležela skrovná zahrádka s pěti řady ovocných stromů a s několika záhony zelených věcí pro domácí kuchyni. Krátká líha leskla se barvami rozličných květin, jimižto dcera domácí někdy okna v malé jizbě okrašlovala.

Několik dní po kvasu v nádherném Ruthardově dvorci seděla tato pilná pěstitelka líběpáchnoucích květin na zahrádce pod listnatým bezem. Byla to dívka malé, outlé postavy. Tvářinky její byly nad květoucí jabloň lesknavé, a zdály se přitom býti tak jemné a hebounké, že skrze ně oko říkaje až na sta krásných tenounkých žilek prohledlo. Na lících jí prokvétala růžová poupata, nad nimi usmívaly se dvě modré oči jako živé pomněnky, a kolem něžného čela, za malá ouška, vinuly se jí hedvábné, jako zlatem protkávané kadeře.

I seděla tu zlatovlasá Adlinka u přeslice, ale vřetýnko se netočilo, a dívka majíc ručinky na lůně složeny a hlavinku sklopenou, myslila na Víta, pana urburního písaře.

Adlinka a Vít byly děti dvou dávných přátel — tento syn starého Plichty, páně Hanušova důchodníka i dohlížitele nad Ruthardskými hutěmi, onano dcera nebožtíka Materny, horního lezce čili štajgra. Oba, Adlinka totiž a Vít, náviděli se a hrávali spolu již za let nejoutlejších, a dětinská jejich náklonnost povyrůstala s nima i délkou času tak, že oběma otcům nic snadněji napadnouti nemohlo, nežli ustanoviti své děti za budoucí manžele. I podobalo se také v skutku, že jsou tyto dvě mírné, tiché duše pro sebe jako stvořeny, a po nešťastném zahynutí otce Materny pomýšlel starý Plichta na budoucí sňatek dospívající panny a k úředním hodnostem se-hotujícího mládence tím pilněji, čím patrněji také shledával, že i milostivý pán a příznivec jeho, bohatý Hanuš Ruthard, v laskavém spojení svých dvou miláčků zvláštního zalíbení nalezá.

Až dosavad nebylo na jasné obloze těchto dvou zaslíbenců ani mráčku povstalo. Den jak den trávil mladý Plichta dle mnoholetého zvyku aspoň hodinu u své nevěsty, a ta ho vítala každý den s obnovenou radostí. Od nějakého času

ale přestával každého dne přicházeti, a když se ho dívka, plna milostné starosti, ptala, co ho nyní zdržuje? — pověděl na počátku dosti upřímně, že je mnohou prací pro pannu Rozinu zaměstnán.

„Z této pilnosti a ochoty nemohu tě ovšem kárati," prohlásila se na to milující dívka, „an se žádostem dcery z tak vzácného a nám příznivého domu podrobuješ. Ale ani panna Rozina, ani vážený její pan otec nemůže na tobě žádati, abysi hodiny, jež ti mimo úřad vybývají, toliko v její službě trávil a nevěstu svou mezi tím v traplivém toužení nechával."

Vít nahlížel sice pravdu těchto slov, jsa však spolu tímto prvním pokáráním více popuzen a jaksi zahanben, než milenčinou lítostí pohnut, slíbil ovšem učiniti podle vůle její, brzy ale na to, předstíraje už jinou příčinu, zase nepřišel. —

Samotna seděla Adlinka pod bezem, a myšlénky její toulaly se u panny Roziny. Uvádělať si na mysl její spanilost i její bohatství, a jak se v takovém případě obyčejně stává, začal v ní jakýsi nepokoj — počátek žárlivosti — vznikati. Bolestí vlnila se labutí ňádra její, a veliká, žalostná slza vyploula jí na krásné řasy.

V tom se za ní ozval mužský zpěv. Byl to začátek za onoho času známé písně:

Sedí panna pod jabloní,
Květ jí padá do lůna —

a hned na to vstoupil před ní mladý, přívětivý muž v ouhledném městském oděvu. Smáť se ovšem i zpíval ještě, když před Adlinkou poklonu činil; zahlídnuv ji ale truchlící, najednou se zamlčel a starostlivě až k ní se přiblížil.

„Vítejte mi, pane Adamče!“ vzchopila se rychle dívka, s tváře co možná všechen zármutek zapuzujíc — „a odpusťte mému nepovšimnutí. V myšlénkách pohřížena neviděla jsem ani, že jste do zahrádky vešel.“

„Tomu jsem právě rád, že jste si mě nepovšimla,“ odpověděl muž s vlídným usmáním. „Takť jsem se dopídil tajemství, jež byste jinak, ačkoli beze všeho práva, byla snad přede mnou skrývala.“

„Tajemství?“ ptala se dívka se srdcem tlukoucím a nemohla mu při tom směle do očí pohledět.

„Nuž tedy ne tajemství,“ řekl Adamec — „ale zármutek jakýsi, jenž vám tvářičky kaboní. Co je vám, zlatoušku? Zapomněla jste na píseň:

Vinou věnce pro nevěstu,
Ženich pentle otáčí . . . ?“

Přitom pojal dívku důvěrně za ruce; ona však jemně se mu vyvinujíc, obracela se od něho, chtíc slze ukryti, ježto jí nyní hojnýma potůčkama po lících ubíhati začaly.

„Adlinko, náš zlatohlávku!“ zvolal mladý muž poněkud uleknut, obrátiv se k ní tak, že si museli tvář ve tvář hleděti. „Co znamenají tito patrní svědkové tajného smutku? Co vás potkalo tak hrozného, že při nevinném žertu přítele svého slze roníte?“

„Nic — nic mě nepotkalo,“ vymlouvala se dívka dosti nesnadně. „Jenom jakési teskno klíčí prsa moje, ale příčinu jeho nemohu ani vyskoumati, ani udati. Však ono to zas přejde, pane Vojtěše.“

„Ale proč právě slzeti, když píseň o nevěstě začínám?“ ptal se zase mladý muž svým líbým, důvěru budícím hlasem. — „Adlinko! co vám to vězí v srdéčku? Je-liž to tak náramné, žeby to přítel ani nesnesl, kdybyste si mu upřímně o těžkosti své posteskla? Adlinko! — snad nemyslíte, že se píseň o nevěstě pro vás nehodí? — Nevidím tu Víta, i vím, že vás od nějakého času o samotě nechává —“

„Důležité práce nedovolují mu časem plýtvati,“ jala se dívka milence honem omlouvati.

„Za to mi ale promeškané hodiny dvojitou laskavostí nahrazuje, když opět přichází.“

„Že to činívá?“ tázal se Adamec s velikou vážností, zpytavě oči své na ni upřev. „Rád vám to věřím, a naději se, že mu šlechetné srdce takto činiti káže. Budu s ním ale mluviti; přesvědčím se o důležitosti jeho zaměstnání —“

„Pro Bůh, drahý pane Adamče!“ zvolala milující dívka — „nečiňte Vítovi žádných výčitek. Ať jedná, jak před svým svědomím jednati může; já mu nebudu žádných překážek dělati.“

„Od vás to také nepožaduji a neočekávám,“ namítal Adamec; „ačkoli byste všecko právo měla s panem Vítem přísně promluviti. Znám ale vaši andělskou dobrotu a učiním ten trpký kročej místo vás.“

„Ne, ne, pane Adamče — nečiňte to!“ prosila dívka. „Považovalať jsem arci až dosaváde jeho lásku za skvostnou obět srdce jeho a tudíž i za své štěstí; nemohla bych ale snesti myšlénku, že jsem domluv a přímluv užívati musela, chtíc tuto lásku sobě zachovati.“

„Nemějte starosti, panno Adlinko!“ řekl mladý muž velmi vážně. „Vímť já dobře, co panu Vítovi prospěje, a co s panenskou hodností se srovnává. Panáček otáčí očí svých za svodnou bludičkou — nelekejte se, drahá dušinko! — do-

mněnka moje není žádná jistota, a řeč lidská není svaté písmo; doufám také, že není pan písař v cizích tenatech již tak silně zapleten, aby se na varovný hlas přítele a svědomí svého z nich vytrhnouti nemohl; protož —“

„Ale myslíte přece, žeby to možno bylo?“ vskočila mu rychle dívka do řeči, a tváře její zbledly a rtové se jí třásli. „Myslíte přece, žeby mohl Vít zapomenouti . . .?“

„Nikoli — to nemyslím!“ přeťal Adamec další vypuknutí její žalosti. „Já nemyslím nic, co by Vítovo jmeno dost malou skvrnou zatemniti a dost malou pochybnost o jeho srdci zbuditi mohlo. Ale já s vámi jednám jako přítel — jako bratr, upřímně, otevřeně, beze vší záclony, a vyslovil jsem jen bázeň, kterážto se jedovatě v prsou vašich zmáhati začíná. Či nevyslovil, můj zlatoušku?“

Adlinka neodpověděla, ale zakryla si oběma dlaněma tvář a tiše plakala.

„Nechte toho — nechte, náš zlatohlávku!“ prosil Adamec, snaže se dívku sklíčenou přirozeným rozmarem svým do proudu jiných myšlének strhnouti. — „Jeť to jen jarní přeháňka. Slunéčko zas co nevidět mráčky pronikne a bude tím jasněji zářiti. Jen vesele! Vít je nevinná, nezkušená muška, létající okolo zářícího světla; ale

my dáme pozor, aby si nepřipálil křidélka. Jen vesele!

Květe rozmarina, květe,
Družičky už jedou —

a já vám přikovám ženicha tak pevnými řetězi, že je žádná *důležitá práce* již neztrhá.“

Adlinka se nutila k úsměvu; ale červ začínající hlodati srdce její nedal se tak snadno utišit. Uvěřilať ovšem, že Adamec o Vítovi pravdu povídá, i bylaby milence ráda v záři nevinnosti viděla; ale dívčí láska promine každou jinou vinu spíše, nežli tu, kteráž jako nevěra vypadá; ona snese všecko, jenom to ne, co její vládu v srdci milencově ztenčuje!

Jen dlouhými domluvami dobromyslného přítele upokojila se konečně a očekávala milence s novou nadějí.

3.

K ničemu jinému vůkol sebe smyslů svých neobraceje, seděl mezi tím urburní písař ve své komnatě u stolu, a maloval pilně písmena, a to zvláště začáteční, kteráž i rozmanitými květy, hvězdičkami a hlavičkami proplétal. Posléz mu ale ruka při práci ustala, a myšlénky jeho obrátily se vesměs k panně Rozině. I viděl ji v duchu jako živou — viděl ji napořád krásnější.

Od věku útlého pro Adlinku vychován, byl se vždy jenom s obrazem určené mu dívky zabýval. Takto zrůstal, jiných dívek si skoro ani nevšímaje, a panna Rozina byla první, s kterou se lépe seznámil: že pak se tato dívka všemi vnadami leskla, jimiž oko nezkušené snadně oslepne a mladá obrazivost lehko se zanítí: nebylo divu, že začal dívku k dívce přirovnávati — jednu, kteréž byl mnohá léta uvyknul, druhou, která se mu na všední cestě co úkaz neobyčejný zjevila. A při tomto nevčasném srovnávání uzdála se mu Adlinčina tichost, útlost a skromná povolnost proti výrazné živosti, vřelému citu a slovu páně Ruthardovy dcery býti jako vybledlou, uvadlou pomněnkou proti plné, právě rozvité růži.

Vírem citů takto sobě odporných unešen seděl Vít u stolu, an tu do dveří Adamec vešel.

Mladý, as třicetiletý muž tento byl od jakživa dobré mysli a veselých tváří. Za pacholetských let nabyl zvláštního prospěchu z vyučování kněze Blahoslava, faráře při novém chrámu sv. Jakuba; později byl poslán také do škol Pražských, a konečně od zámožných rodičů i do cizích zemí vypraven, aby tam vzácná umění poslechl a v rozmanitých okolnostech života se otužil. Po nenadálé smrti otcově stal se pánem velkého bohatství, nezačal však přitom ani na ouřad, ani na důstojenství mysliti. Také o pavování hor nechtěl se hrubě sám starati, ačkoli věděl, že nebožtík otec jeho své bohatství toliko z hor vytěžil; nýbrž odevzdal hory a doly péči poctivého správce a oddal se na ten čas životu bezstarostnému, ba poněkud i dobrodružnému.

Dokončiv cesty po vzdálených krajinách, míval čítání starých, velkým nákladem zjednaných rukopisů, hru na loutnu a skládání písniček za nejmilejší svou zábavu. Přitom zůstávalo ucho i srdce jeho otevřeno prosbám nuzných, a jak se podobalo, bylby rád s celým světem veselé bratrstvo uzavřel; ale v duši jeho rodila se také ta nejvroucnější outlost, jakováž jen z pravého přátelství povstává — a tuto obětoval

mladému Plichtovi, urburnímu písaři. Již před několika lety v Praze s ním bližší než doma známost učiniv, shledal v jeho mírné a spanilé mysli právě onu základní a k životu potřebnou vážnost, která s vlastní bodrostí jeho pěkně splývala; i poznav dále, že je ušlechtilá duše jeho i každé přátelské oběti schopna: přilnul k němu s ouplnou důvěrou mužné lásky, a sám v srdci jeho své štěstí nalezaje, hleděl také všemožně k blahu jeho přispívat. —

Nyní přicházel od Adlinky. Když vstupoval přes práh k milenci, o jehožto srdci pochybnosti vznikati začínaly, zdálo se mu, že Vít, z myšlének se protrhnuv, rychle něco mezi papíry na stole ukrýval; učinil však, jakoby ničeho nebyl zahlídnul, a sklíčeného poněkud přítele srdečně pozdravil.

„Hledal jsem tě u Maternů," prohodil na to, jakoby začínal rozprávku o věci praobyčejné.

„Nemohl jsem pro důležité práce ani odskočiti" — vymlouval se Vít, nemoha své rozpaky dobře ukryti.

„Ale zlatohlávkovi se stýskalo," namítnul Adamec s názvukem jemné domluvy; — „ba tuším, že jsem tam i památky po slzách nalezl."

„Ženské vrtochy!" chtěl ho Vít odbyti. „Bezpochyby neví sama, co jí schází, a je-li té

domněnky, že mohu pořád u ní seděti — že se k ní mohu dát přikovati: tedy je ovšem u velikém omylu.“

„Něco takového nebude Adlinka nikdy žádati,“ odpověděl přítel — „neboť je dívka rozumná. Přitom je ale také outlocitná, upřímně milující, a tu se není co diviti, že se jí časem zasteskne. Mně bylo uboháčka líto. — Co pak to bylo tak důležitého, že jsi ani odskočiti nemohl?“

„Uzavření oučtů ze staré prejírny,“ vytáčel Vít — „a jiné mrzutosti.“

„Tak?“ prohodil Adamec, poněkud se usmívaje. „Já myslil, že již vypočítáváš, jakých užitků ta *nová* ponese, o nížto prý tak horlivě pracuješ,“ doložil k tomu, a sáhnuv mimo nadání na stůl mezi papíry, vytáhl z nich list pergamenu.

I hnul sebou Vít, a chtěl mu list z ruky vytrhnouti; ale tento jednou rukou přítele podržev, druhou pozvedl list nad hlavu a tázal se ho s velikým důrazem: „Jsou *to* ty oučty, Vítku?“

Vít se zapálil. — „Nevím, jakým právem —“ rozkřikl se.

„— oučty tvé prohlížím?“ dokončil Adamec. „Víte! takto bysi se netázal, kdybysi psal něco jiného, nežli nepotřebné hračky panně Rozině.“

I nahlédnul do písma velmi uměle vyvedeného a jal se čísti:

Z velikých dobrodružství
Milost mi vyjevila
Sladinkou důstojnost —

„Ah!“ doložil na to. „Milostná píseň samé královské milosti! Věru, to jsou pěkné oučty pro tvou nevěstu, jestliže slova Václavova panně Rozině za tlumočníky vlastního srdce podáváš.“

„Vy jste se proti mně spikli a činíte mi křivdu — vy mě neznáte!“ zvolal Vít rozhorleně, an tuto výčitku zvrátiti sobě netroufal; a nemoha příteli do očí se podívati, mrzutě od něho se odvrátil.

Adamec položil pergamen zase na stůl, přistoupil k samému Vítovi a chopil ho za ruku, že se mu nemohl vymknouti.

„Myslíš tedy,“ začal se ho jemným hlasem tázati — „že ti nevěstiny slze a přítelova slova křivdu činí? To's na hrubém omylu anebo chceš nás na omyl uvesti. U víru slepé náruživosti se kotoučíš, a nevida slzí, neslyše proseb našich do propasti upadáš. Ale já ti nedám padnouti! Silnou rukou budu tě zdržovati a kroků tvých střežiti, nehodláš-li vlastní vůlí z nepravé cesty se uhnouti.“

„Nech mě — nehněvej mě!“ odpovídal Vít, hledě se mu vymknouti.

„Nehněvej *ty nás* a nechoď k Ruthardově dceři!“ promluvil Adamec horlivěji, Víta z rukou nepouštěje.

„Kterak můžeš něco odemne požadovati, čím bych nejenom k domu svých vznešených dobrodinců hrubý nevděk, ale i před ušlechtilou pannou veliký nezpůsob projevil?“

„Jen ho projev — on je ti prospěšnější, nežli vděk a způsob podle tvého smyslu. Nikdo tě zajisté za to nepohaní — jakož každý učiní, nepřestaneš-li tuto nebezpečnou hru tropiti.“

„Jakou hru?“

„Nedělej se nevědomějším, nežli v skutku jsi, a mne nedrž za člověka na světě a v srdci lidském nezkušeného. Či myslíš opravdu, že nevím, co tě do Ruthardova domu táhne? Nu tedy budu zřetelně mluviti. Ne tvůj vděk a způsob — ne tvoje úslužnost, ale svodné vnady panny Roziny berou ti času, kterýž bys měl své nevěstě obětovati.“

„To není pravda!“ zvolal Vít studem i hněvem uchvácený.

„Proč se tedy zardíváš?“ ptal se kvapně Adamec.

„Proto — proto že mě tvoje pošetilá domněnka k hněvu popuzuje!“

„A proč bys se hněval? Moje domněnka tě nezatracuje, a celý běh té věci je velmi přirozený. Také se ti nedivím — ano chci tě před sebou i omluviti, že tě vnady krásného těla zavedly; neboť jsi mladý — mladší alespoň nežli já — i nebyl bys první mezi nezkušenými, na něžto chtivé panny svá tenata navlekly.“

„Příteli!“ zvolal Vít — „nesahej tak směle na čest panenskou.“

„Tys nemocen — trpíš na zanícení srdce a mozku,“ řekl Adamec mírně — „a protož nesmím na tvá slova dbáti. Ale to ti musím říci — a ty to musíš k vůli našemu přátelství věřiti, že tu spanilou svůdkyni dobře znám — lépe nežli ty. Vídal jsem ji soukromně i ve společnostech, a naskytlo se mi dost příležitostí poznati ducha jejího i srdce její. Spanilá je na těle — to je pravda, a její duch je vybroušen; ale srdce jí uvázlo v kalu vášní a rozmařilých žádostí. Ne snad, že by sám Bůh v tu pokaženou nádobu pokažené srdce byl položil — o nikoli! začátek byl dobrý; ale otec bude za nezvedené símě odpovídati. Zahrabán ve starostech o doly a jich mrtvý kov, zůstavil péči o vychování posledního dítěte lidem cizím — nevěrným nájemníkům, kteří

otcovské oko zastírajíce, naději jeho zkazili. Činím o tom všem zmínku, abys mi uvěřil pravícímu, že se nedivím, žes mysl svou k ní obrátil, neboť pokušení bylo veliké; ale ošklivost by mě pojala, kdybych viděti měl, že svévolně v nebezpečí se uvrhuješ, před kterým jsem tě varoval. Nechť se tvoje *srdce* jakkoliv na chvíli kotácí, nežli se ustanoví: *od rozumu* tvého musím ale vše moudré a poctivé očekávati.“

„A já si všechnu další řeč tohoto způsobu zapovídám!“ vypuknul nyní Vít rozhorleně a přátelského kazatele poněkud od sebe odstrčil. — „Nikdo z vás není ustanoven za soudce činů mých!“

„Nuže tedy já se za něj mermomocí ustanovím — sám a sám,“ odpověděl Adamec velmi rázně — „a ty mě musíš poslechnouti! *Quem ferrum non sanat, ignis sanat* — jak jsme ve škole čítali. Já se nazývám tvým přítelem, a nechceš-li, abych ti přátelství láskou a péčí dokázal, dokáži je ohněm a železem.“

A dojemná slova jeho nabývala nyní pronikavé živosti. Uváděl Vítovi na oči stav i vychování a smýšlení jeho, a pak mu připomněl na rod, na žádosti a na mrav panny Roziny. Okázalť mu, že by se nemohly dvě srdce k svazku

milostnému nešťastněji setkati, jako srdce jeho a panny Roziny. Na to začal o Adlince mluviti. Vyobrazil její tichou, nábožnou mysl, její milostnou oddanost, její čisté mravy, zdravý rozum a zběhlost v domácím hospodářství, dokládaje přitom, že jsou tyto cnosti jako strážní andělové v blaženém ráji, kteréž jednou manželu po boku jejím vykvěte. Posléze připamatoval jej také na vlastní jeho dávnoletý slib, na Adlinčinu naději, na otcovské uzavření a na světskou pomluvu: tak že mu jinoch srdce měkkého s očima uslzenýma okolo krku padl a co možno nejupřímněji přislíbil, že na pannu Rozinu již mysliti nebude.

I spokojil se Adamec slovem jeho a vesele si zazpíval; na dívčí lásce pak nebylo těžko vyprositi odpuštění drahému zpronevěřilci, když před ní vlastními ústy nové sliby věrnosti své skládal.

4.

První outok přátelských domluv a milenčiných slzí byl se utišil, a v srdci Vítově začal nový nepokoj vznikati. Traplivá byla noc, kterouž ztrávil po smíření s Adlinkou. Nevěděl, má-li plesati anebo stýskati; ale srdce jeho bouřilo, jakoby se bylo chtělo ze své schránky vydrati.

Střídavě míhaly se mu před očima postavy obou dívek — Adlinky a Roziny, a každá z nich dojímala ho jinými a jinými půvaby. Ale silněji, prudčeji tlouklo srdce jeho, když se před ním vnady-plná podoba dcery Ruthardovy vznášela, a duše jeho, nevedená více slovem přítelovým, začala se proti myšlénce zpouzeti, že by panna Rozina v skutku takovou býti mohla, jakž mu ji Adamec zobrazil. Také jeho pýcha začala se přitom buditi. Nechtěl se přiznati, že by se byl nechal tak oslepiti, aby nebyl na spanilé panně poznal, co mu přítel jako jedovaté skvrny na lesknatém hadu popisoval.

„Kdož mi dá jistotu, že mě dle pravdy varoval?“ začaly v něm pochybnosti mluviti. „Nejsou-liž oči přítelovy nevčasnou péčí tak zastřeny, že v uprímné dívčí přízni jenom nastrojenou

chtivost vidějí? — A pak — nebude-liž to dcera mocného pana Jiřího za urážku, za hrubý nemrav považovati, když se jí začnu náhle straniti? Ne, tak nesmím odejíti! V takové památce nesmím u ní zůstati. Povolně rozváži jemný svazek, v němžto jsem k spanilé panně nevědomky přilnul. Ještě jednou ji navštívím — aby se starostliví přátelé nedomnívali, že mi u ní tak veliké nebezpečí hrozí, že bych k vůli ní na štarší vazby docela zapomněl — ještě jednou ji navštívím a přitom jí také spojení své s Adlinkou vyjevím. To bude tuším dosti dobrý důkaz o mém počestném smýšlení.“

Takto sám sebe přelhávaje, čekal netrpělivě na jitro, a chystal se druhý den odpoledne vejíti do domu pana Jiřího, chtěje rozkošné dceři jeho doručiti poslední práci, pěkně opsanou píseň, a osvědčiti před ní lásku svou k Adlince.

S tímto oumyslem ztrávil celého půl dne při své ouřední práci. Odtrhnouti chtěl se od půvabné dívky, a zničiti všechen ouvazek, jenžto na jeho povahu a smýšlení temný stín uvrhoval; ale přece vynaložil toho dne zvláštní péči na oblek svůj, a s tlukoucím, stísněným srdcem vstoupil konečně před pannu Rozinu.

Napadl ji v komnatě samotnu, a nikdy nebyla se mu zdála tak vábivou jako dnes. Vy-

padaloť to, jakoby ho byla očekávala, chtíc před ním všechen poklad své krásy rozprostříti. V lehounkém, sněhobílém domácím oděvu seděla tu pohodlně na široké, měkké sesli, loket majíc o pěkně vyřezávaný lenoch opřený. Krátký, visutý rukáv nepostačoval zakryti plné, bělostné ráme, a spanile sklenutá šíje s bujně kypícími ňádry byla jen poněkud zacloněna hustými, beze vší sponky se vinoucími kadeřemi. Na klíně jí spočívala skvostná vlaská loutna.

„Aj, právě jsem na vás myslila, milý Vítku!“ zvolala rozmarně, sotva že jinoch přes práh kročil; a když pak na její pokynutí sedadlo své opodál ní postavil, přitáhla je sama až k sesli své.

„Straníš se mě, panáčku,“ dováděla dále, „že jsem se ti dnes v dosti pěkném rouše neokázala? Jáť se pevně domnívala, že mi přítel milosrdně chybu promine, které se dopouštím z lásky k odpolednímu pohodlí.“

„Ach, promiňte jen vy jemu, panno vzácná, že se k vám v nepříležité době dotírá,“ řekl Vít, nemoha očí svých s oslňujících půvabů jejích spustiti. „Drahý kámen zůstane drahým kamenem i bez skvostného lemu, a spanilost vaše nepotřebuje vybraného roucha, aby naplnila mysl úžasem a srdce rozkoší.“

„Vy jste pošetilý žvatlálek!“ usmála se dívka, dlouhou páskou, ježto jí šat okolo boku stahovala, jinocha lehounce do tváře tlesknouc. — „Nesmím se tomu však diviti, an jste se tuty dny snad sladkými vzdechy obíral. Či neobíral?“

„Ano — já se odvážil sladká slova nevyrovnané písně neumělou rukou na mrtvém pergameně naznačiti,“ řekl Vít; „nevím ale, jaký soud zkušené oko vaše nad mou prací pronese.“

„Nebojte se, nebojte!“ smála se dívka milostně, list pergamenový od něho přijímajíc. „Díla rukou přátelských mají u mne vždy takové ceny, že na ně jakživa okem chladnokrevného soudce nehledím — a kdybych i hleděla, dílo vašich rukou nemá se čeho strachovati; neboť nevím, kdo by mohl něco ozdobnějšího vyvesti.“

Při tom se chápala své skvostné loutny, a začala pověstné Václava I. skládání zpívati. Byloť rozkoš poslouchati sladké proudění jemných zvuků jejích, a v srdci jinochově zaněcovala se každá krůpěj při jejím pohledu; neboť milost, o níž ústa hlásala, hořela jí také v očích.

S lakotnou říkaje žízní poslouchal řádky:

„Pudí mě mysl milovati,
O blaze mi, blaze mi!
Největší žádost moje,
Pastva pro oči mé,

I vše blaženost moje
Přišla mi očima
V laskavé srdce moje.“

Takto zpívala; najednou ale ustala a dala se do smíchu.

„Ráda bych věděla, kdy Václav tuto píseň skládal,“ pravila rozmarně, „že při ní tak docela všechno královské roucho odložil, a jen pouhého člověka oblekl. Láska musí býti přec něco velikého, že ji sama královská milost svou pastvou nazývá. Není-liž pravda, pane Víte?“

„Tak se vůbec říká —“ odpověděl jinoch s nesnází, puzen více srdcem nežli rozumem, kterýž mu nyní radil, aby o Adlince promluvil.

„Že se říká?“ ptala se dívka, ohnivé oko své hravě na jinocha upínajíc. „Což o tom nevíte ze zkušenosti?“

„Já?“ zarděl se Vít vysokým plamenem, a pravdivé vyznání mu nechtělo nijak se rtů splynouti. Smyslové jeho leželi znova spoutáni v síti Rozininých půvabů, a snadno-znětný mladík myslil, že by se dívky nelibě dotknul, kdyby před ní o jiné lásce, než o milosti k ní samé, promluvil.

„Upřímně, Vítku!“ jala se panna Rozina zase mluviti, a odloživši píseň i loutnu, přisedla k němu co možno nejblíže. „Proč byste chtěl míti

předemnou tajnosti? Nesmím sice v důvěru vaši se vtírati, neboť jsem nemohla posud ničeho učiniti, čím bych byla vašeho přátelství získala —“

„Pro živý Bůh, vzácná panno!“ zvolal mezi to jinoch velmi živě — „takto se mnou nemluvte, aby se nezdálo, že jsem nevděčník. Což bych směl, stoje v záři vaší spanilosti, ještě požadovati? Poručte — jenom pokyňte, a srdce moje odhalí se před vámi ve svých nejtajnějších záhybech.“

„Já vám ráda věřím,“ odpověděla dívka co nejsrdečněji — „proto že sama duši svou před vyvolenýma očima ráda odkrývám; a takž vám také nyní svěřiti mohu, že není v srdci mém na tento čas jiné žádosti, leda té, abych vás v budoucích letech šťastného spatřila.“

„Dokud se budu z přízně osob těšiti,“ osmělil se Vít pronesti — „kteréž tak skvělými písmeny v srdci mém poznamenány jsou, jako ...“

„Jako já — ne?“ doložila Rozina s malým úsměvem, pozorujíc, že Vít v panické nesnázi vázne. „Nechte toho, pane Víte! Zde se nejedná o to, co vám z pokladu cizí milosti připadne, ale co si vlastním duchem a vlastníma rukama dobudete. Schopnostem vašim jest otevřen veškerý veliký svět — větší alespoň, nežli je horní

ouřad, a při dobré vůli nemůže vás jinde štěstí minouti, ježto vás při peře nikdy nepotká.“

„O mluvte — mluvte, panno!“ zvolal Vítek, nechávaje se proudem lichotivé řeči unášeti. „Ústa vaše mluvějí ke mně duchem prorockým, a duše má je poslouchá jako sliby nebes.“

„Aj, toť musím tedy také hleděti, aby se vaše důvěra ve mně rovněž tak vyplnila, jako se vyplňuje pravověřícím ta, kterouž v nebeské sliby skládají,“ řekla dívka s milostným pohledem. — „Co myslíte? Nelíbil by se vám krásný stav bojovníka lépe, nežli tichého úředníka při horách? Nyní by se naskytla k němu snad nejpěknější příležitost; mluví se silně o přípravách k válce s císařem.“

„Na to jsem nikdy nepomyslil,“ prohodil Vít, poněkud překvapen.

„Já si myslím,“ pokračovala dívka — „že byste mohl na této cestě v nejkrásnější přání svoje spoléhati. Bojovníku není na světě nic tak vysoké, čeho by nedosáhl, a nic tak daleké, čeho by nedospěl. A když co statný hrdina z vítězného boje se vrátíte, se zlatým řetězem na udatných prsou — a jmeno vaše hlásati se bude mezi rytířstvem: tuť vás bude radostné shromáždění tisíců vítati, otcové vás budou synům za příklad vy-

chvalovati, a matky se budou za šťastné pokládati, když oko vaše o jich dcery zavadí.“

„Pro živý Bůh, ustaňte!“ zvolal Vít, jehož mladá, neporušená mysl plamenem řečí a svodným světa leskem snadno se zanítila. „Ustaňte — a nestavte mě k branám ráje, do něhož nikdy vstoupiti nemohu!“

„A kdož vám to zabraňuje?“ ptala se dívka plna horlivosti, a tváře jí po živé rozmluvě hořely, a ruka její chopila se vřele ruky jinochovy. „Či byste při svých darech ducha neměl tolik zmužilosti, abyste z mělčiny svého nynějšího stavu na vysoké moře světa se odvážil?“

„Zmužilosti mám — o té nepochybujte,“ řekl blahostně zanícený mladík — „ačkoliv mi až posud nikdy nenapadlo, že bych kdy z vyměřené dráhy vykročil.“

„Co nazýváte dráhou vyměřenou?“ ptala se dívka. „Dráhu, na kterou vás postavila vůle rodičů a nebo lidí cizích? Či-li jste již přesvědčen, žeby se jinde vašemu duchu přiměřenější dráha neotevřela, než po jakové nyní kráčíte? A nebo jste,“ doložila svým nejsladším hlasem — „a nebo jste k nynějšímu stavu svému již tak silnými — abych řekla: čarovnými pouty přikován, že se k smělejšímu kroku odvážiti nesmíte?“

„To nikoliv!“ překvapil se Vít, ačkoliv dobře cítil, o jakých poutech panna Rozina rozpráví, ačkoliv poznával, že se zas příhodná chvíle naskytla o Adlince promluviti; ale on ležel již opět v kouzelných sítích svodné dívky, a musel býti sladké štěbetalce po vůli. — „Nikoliv!“ řekl, „mne neváže pouto nižádné, a zaslechla-li jste něco, byla to leda řeč o známosti z časů dětinských, jakovoužto svět obyčejně hned v roucho jiné odívá.“

Již nevěděl, co mluví. Palčivě proudila mu krev po všech žilách, srdce mu bouřlivě bilo, a ruka jeho třásla se v ruce dívčí.

„Tedy nemilujete?“ ptala se ho nyní Rozina, a stříbrný hlas její — zdálo se Vítovi — se třásl, a oči její tonuly ve dvou slzách, řkoucích: Miluj *mne!* Ňádra se jí mocněji vlnila, ruce tiskly vřeleji ruku Vítovu, a dech její rozpaloval jinochovu tvář jako žhavé, kouzelné vanutí. Seděla ztuha vedlé něho, a nyní ještě těsněji k němu se nahýbajíc šeptala po druhé: „Tedy nemilujete?“

„O Rozino!“ zastenal jinoch v sladkém trnutí všech žil; ale dobrý duch jeho bděl nad ním ještě, že nemohlo další vyznání ze rtů jeho splynouti.

„Mluv upřímně, drahý příteli!“ doléhala naň Rozina sladkým šepotem, a oči se jí leskly blahozvěstným leskem. — „Nemiluješ posud?“

„Miluji, miluji!“ zvolal Vít v pobouření veškerých smyslů, a zprudka se dívčích rukou chopiv, tiskl je k srdci a líbal blahostí se třesoucíma rtoma. — „Miluji!“ zvolal zajikavě — „ale moje láska je provinění na tvé milosti, panno čarodějná! Jáť miluji tebe, anděle!“

S těmi slovy sklonil se na koleno, a bujnou hru provodící dívka nahnula se k němu s láskodechým pohledem, ovinula své labutí rámě okolo krku jeho — a žhaví rtové jinochovi ssáli s nenasytnou dychtivostí opojný med ze rtů milostných.

5.

Za oněch časů, když to takovéto rozmíšky a převraty v některých rodinách obce Kutnohorské po domácku přiházely: dály se i věci veřejné, kteréž nejen celému městu, nýbrž i veškerému království různicemi a neshodami hrozily. A věci tyto zběhly se mezi Albrechtem, knížetem rakouským a spolu císařem německým, pak Václavem, toho jmena Druhým, králem českým.

Po smrti krále Přemysla stal se totiž Vladislav Lokietek držitelem království polského. Avšak leta 1300 byl vyřknutím národu pro páchání neřádů s trůnu svržen, a na jeho místo jednosvorně Václav Český dosazen; načež i tento brannou rukou do Polska vtrhnuv a s Eliškou, dcerou zavražděného Přemysla, se zasnoubiv, řádně v nové panství se uvázal. Vyhnaný Lokietek bloudil napotom po uherské zemi, a zatoulal se až do Říma.

Za rok na to zemřel Ondřej Třetí, král uherský, a koruna jeho podávala se Václavovi Českému. Ale pečlivý panovník tento, maje dosti na tom, že se musel o svaté dědictví otcovské, o drahou vlast a kolébku, jakož i o krajiny Kra-

kovské, království polské a spojené s ním Pomořany starati, nechtěl na ujmu ostatních poddaných národů svých nové břemeno vlády uherské na vlastní bedra vložiti; nýbrž poradiv se s pány českými, nabídnul vyslancům uherským dvanáctiletého syna svého, Václava Třetího. Vyslancové uherští přijali toto nabídnutí královo s velkou radostí, a jsouce tomu povděčni, že Uhrům vladaře ze slavného domu zjednali, vydali se i hned s královským mládenečkem na cestu a slavně ho doma korunovali.

Avšak ještě za živobytí v Pánu zesnulého Ondřeje bylo se některým nespokojeným pánům uzdálo, aby na místo churavého panovníka volili pána nového, a v jich smyslu ponavrhnul jim papež Bonifác Karla Roberta, kterýž byl syn Karla Martella, knížete neapolského, a vnuk Marie, dcery krále uherského, Štěpána Pátého. Ondřej podržel pouhé jmeno královské, Karel ale uchopil se vlády, a po smrti onoho pospíšil ze Záhřebu, kdežto své sezení měl, do Uher a dal se Ostřihomským arcibiskupem za krále prohlásiti.

Mezi tím byl ale již největším počtem stavů zemských Václav Český za krále vyvolen. I nemohlo se tedy toto Uhrův libovolné počínání papeži líbiti, jelikož proti vůli jeho čelíc, ustanovení jeho stran Roberta zvrhovalo. Protož vy-

pravil do Uher legata, aby obecní mysl od mladého Přemyslovce odvrátil, a králi Václavu poslal do Čech list, v němžto jej z přijmutí koruny uherské káral a syna nazpět povolati mu poroučel. Václav nato arci poselství do Říma vystrojiv, listem velmi uctivým se omlouval, že Robert toliko hlasem odbojníků a odpadlíků za krále povolán; on však i syn jeho že jednohlasně ode všech stavů za panovníka zvolen a dle rodu, jakož i příbuzenství s německými císaři a uherskými králi důstojnosti té i hoden jest, a proto že také otce svatého o pomoc a ochranu před všemi odpůrci prosí, kteří by koli proti právům jeho povstali.

Tím však nepřivedl papeže na jiné smýšlení. Bonifác hrozil poznovu, ba při ustavičných prosbách vyhnaného Lokietka začal Václavu i stran uvázání-se v království polské nepokoj činiti. Václav ale, na domluvu již nedbaje, zůstával na svém, a tudíž musel svatý otec o důtklivé pohnání k císaři Albrechtovi se uteci a jemu slíbiti, že ho ve všech hodnostech i právech potvrdí, ačkoli se byl na počátku proti volení jeho za císaře dlouho zpěčoval.

Rozšiřování českých pomezí, rostoucí síla a jako z hrobu vznikající nová sláva národu českého nelíbila se již dávno sousednímu knížeti

rakouskému. Strachovalť se, že by mohl věk Otakarův a Rudolfův ještě jednou vzejiti, a že by pak osudové třeba jinak rozhodli, než byli jsou učinili na polích Moravských. Dávno tedy číhal na příležitost, aby se mohl nepřátelsky o Václava opříti, a protož i milerád k papežovým pobídkám ucho naklonil, zvláště an se k tomu onoho času ještě jiná příčina vyskytla, kteráž Albrechtovi žádanou příležitost k provedení tajných zámyslů podala.

On byl totiž na Mohuckém, Trevirském a Kolínském arcibiskupu všecka porýnská cla k svému požitku požádal. K tomu ale nechtěli tito svoliti, ano hrozíce ho za to císařství zbaviti, začali proti němu i vojska sbírati. Albrecht je ale porazil a vypátral přitom, že i král český arcibiskupům proti všelikým nespravedlnostem císařovým pomáhati sliboval. Zapomněl tedy, že mu byl Václav roku 1298 zvláštní svou přímluvou a snažením u knížat ostatních k vyvolení za císaře nejvíce prospíval; že mu pak na potřebná vydání u dvoru 50.000 hřiven stříbra půjčil, a že s ním i krevně spřátelen jest, a vyslav do Prahy listy, žádal na králi, aby jakož každý jiný kníže v říši německé k poplatkům se měl a nejen prošlé již desátky, nýbrž i daň za léta budoucí, počtem 80.000 hřiven stříbra odvedl,

a nebo mu Kutnohorské doly na šest rokův k úplnému užívání přepustil, spolu však i Cheby, Míšeň, Uhry, Krakov a Polsko navrátil a k Říši přivtělil.

Bolestně bylo Václavu na tuto žádost odpovídati. Na Chebsko byl knížeti rakouskému velikou summu peněz půjčil; Míšeň byla ještě ze starších časů v zástavě; Uhry, Krakov a Polsko byl právem ke své koruně připojil, a země česká byla se po dlouholetém utrpení Braniborské vlády sama ještě sotva zotavila. I odpověděl tedy také v takovémto smyslu na Albrechtovo požadování, připojiv, že císař na králi českém žádných poplatků žádati nemůže, a že král český německým císařům k ničemu jinému propůjčovati se nemusí, nežli k slušné úctě.

Ale Albrecht byl si již napřed uši zacpal před každou omluvou, nic jiného slyšeti nechtěje, nežli zvuk českého stříbra. I umínil si pevně, že se jím brzo potěší, a byť se to i násilně, brannou rukou neb jinými prostředky státi mělo. Nepomýšlel déle, aby se jen Petrovu náměstku po vůli zachoval, alebrž hlavně se o to zasazoval, aby sám sobě posloužil.

Nežli se však meče uchopil, uzavřel ještě po jiných cestách účelu svého stíhati. Usmyslil

si totiž, samu Horu Kutnou a po ní snad i jiná města česká tajně si nakloniti, neb alespoň v lůně jejím osnovu k dalšímu podnikání zapřísti, koje se nadějí, že se v bohaté město buďto lstivým porovnáním aneb konečně válečným štěstím uváže.

6.

Na Horách Kutných bylo císařovo požadování stran stříbrných dolů právě denní rozprávkou, a novinami, jež panna Rozina o tom z Prahy přinesla, nalezaly tyto povídačky ještě většího pokrmu a zrostu. Zvláštní výsosti a živosti dosáhly ale, an se tu bytem německý hrabě položil, o němžto se v krátkém čase zvědělo, že z Rakous přichází. On sám jistil ovšem před pány šepmistry, a četná jeho čeleď dotvrzovala to mezi lidmi, že jen proto cesty koná, aby se obveselil a cizích krajin poznal, a proto že také daleko pověstné doly Kutenské navštívil; ale přednějším a povážlivějším Horníkům zdálo se přece velmi radno, chovati se k cizímu hraběti s velikou opatrností, až by snad nějaký tajnější oumysl jeho prohlídli, nežli je cesta z pouhé libosti a pro vyražení. Dle své přirozené i navyklé hostinnosti nemohli se k němu také jinak než vlídně a uctivě chovati, a tudíž nalezl panský host brzo přístup ke všem vzácným rodinám; sám pak ničeho nezanedbával, čím by u starých i mladých dobrého jmena a přízně byl vyzískal.

Za tou příčinou kázal také „u modrého kříže“, v nejlepší a největší toho času hospodě, bohatý

kvas a slavný ples připraviti, a pozval k němu, cokoliv Hora urozeného, vzácného a krásného v lůně svém chovala.

Neobyčejným hlukem naplnily se všeliké prostory v hospodě. Kde jen dosti malé komnaty bylo — od skvostně osvětlené síně taneční až k odlehlé domácí ložnici — všude se hemžili sezvaní hosté.

Při zemi, u prostřed vyčištěného čeledníku, seděl u stolu okrouhlého sbor Horníků. Nebyli sice vysoce urození, ale těšili se z poctivé pověsti a váženého jmena; byl to starý Plichta, otec urburního písaře, křejčí a obecní starší Švanda s drahou manželkou, kramář Ryba a několik jiných. Mysl všech byla rozveselena, a tudy se nehledělo přísně na slova, jakž je ústa vypouštěla ze srdce. Ale ze všech nejveseleji počínal si pan obecní starší, mistr Švanda, tak že mu drahá jeho polovička, paní Kateřina, bez ustání loktem štilců dávati musela, aby nerozvazoval přes míru.

„To je viděti," zasmál se kramář Ryba — „co stav svatého manželství umívá! Před rokem bylby tu pan starší seděl s tváří vážnou a studenou, jako figura z kamene; dnes ale veselostí celou Horu zahanbí. Však je také pravda — lépe se nemohli dva lidičky k sobě hodit, jako paní Kateřina a náš mistr Švanda.

„To povídáš pravdu, sousede kramáři!“ odpověděl krejčí. „Nejchytřejší kousek, jejž jsem kdy vyvedl, byl ten, že jsem staré mládenectví mezi ostřižky zahodil. Živobytí bez ženy je nit bez uzlu — bodejž jsem to byl jen před dvaceti lety poznal! Není-li pravda, můj uzlíčku?“

Přitom roztáhl své hubené ruce, jakoby chtěl drahou manželku obejmouti, kteráž na šířku právě tolik obnášela, co by tři mistři Švandové byli zasedli. Ale i v tom svém největším rozmaru zpozoroval šťastný manžel ještě dosti časně jedovatý pohled, jímžto jej paní Kateřina div neprobodla, a protož nechal ramena roztažená rychle opět padnouti, tak že mu vedlé štíhlého tílka jako vypeřená husí křídla sklesnula.

„To bylo ohnivé obejmutí!“ zažertoval si také starý Plichta. „Musíte se před tím padesátiletým jonákem na pozoru míti, paní Kateřino! On by byl v stavu, ze samé vroucnosti vás přeštípnout.“

Po těch slovech se dali všickni okolo stolu do smíchu.

„Nestarejte se o mého Švandu, vy starý počtáři!“ rozhorlila se paní Kateřina. „Však já si ho vycvičím dle moudré ženské kapitoly, kteráž by i ve vašem hospodářství na škodu nebyla. Rozumíte mi, pane tcháne — po dvou stranách!“

„I aby do toho tisíc fimolí!“ zaklel se páně Hanušův důchodník mezi smíchem — „jestli vám svým starým mozkem rozumím! Co pak to myslíte, paní kmotra?“

„Vaše nebožka — dejž jí Pán Bůh věčnou radost! — ta by se takto neptala, kdyby ještě mezi námi seděla,“ odsekla opět žena již nakvašená. „Paní Dorota bylaby však také pozornější oko na svého synáčka mívala.“

Na ta slova nakvasil se také otec Plichta, jelikož na Víta svého jakživ nic nedopustil. I přišlo k řeči horlivější, slovo běželo za slovem, až i paní Kateřině vyjelo, o čem prý již celé město rozpráví, že totiž pan urburní písař pravou nevěstu svou zanedbává a za pannou Rozinou se blázní.

„To je lež! to je utrhání!“ rozkřikl se Plichta nad míru již rozkvašen — a hněvem i vínem rozpálen, uvolil se všem lhářům a utrhačům — jak totiž každého nazýval, kdož o synu jeho nepočestně souditi se opovážil — na místě a očitě dokázati, že syn jeho nikdy jinou holku na mysli neměl, než Maternovic Adlinku. A ve své rozhorlenosti nedaje se déle zdržovati, vzchopil se a s rozpálenou tváří hnal se nahoru do taneční síně.

Nahoře panoval šumivý hluk. Bylo právě po tanci. Rozčilena byla veselostí veškerá společnost, vyjmouce dvě osoby, ježto napořád v nesnázích vázly, ačkoli mezi strakatým množstvím sezvaných hostů libostný úsměv okazovati musely. A to byl urburní písař Vít se svou nevěstou, zlatohlavou Adlinkou.

Toho samého dne ráno byl u něho přítel Adamec. Oba byli na dnešní kvas pozváni; protož nebylo divu, že se jich rozmluva záhy k tomuto předmětu obrátila.

„Naději se," řekl Adamec mezi jiným, „že dnešního večera Adlince před celou Horou bolest nahradíš, kterou jsi jí od posledního plesu u pana Hanuše potají činil."

Zbloudilý mladík byl by rád všecku vinu se sebe shodil, byl by rád příteli odporoval: cítil však také, žeby musel jednati proti svědomí, a protož slíbil před světskýma očima učiniti, co od něho povinnost žádá; — i musel se k tomu tím spíše odhodlati, protože měl oklamanou Adlinku s otcovským příznivcem jejím, panem Hanušem, k plesu provázeti.

Nejraději byl by zůstal doma; ale k tomu neměl dostatečné příčiny, a mimo to poháněl jej pošetilé srdce na místa, kdežto doufal, že se bude moci k Rozině přiblížit. Vešel tedy do společ-

nosti s Adlinkou, mluvil i chodil s ní, držel se po boku jejím; ale bylby se přec také nějaké nešetrnosti dopustil, kdyby se nebyl okolo něho a Adlinky přítel Adamec pořád otáčel, a veselými slovy přičiňoval, aby tu mezi nimi žádná nelibost nevznikla.

Vítovo srdce bylo přitom jako v mučírně. Pokaždé ho sevřela nevýslovná ouzkost, kdykoli se oko jeho s hravými zraky panny Roziny potkalo. Teprva nedávno byl od ní ty nejpatrnější důkazy milostné přízně obdržel, a nyní se musel před ní s Adlinkou prováděti, kterouž byl přece zapíral!

Nezdáloť se sice, žeby si dnes panna Rozina urburního písaře tuze všímala, ježto se okolo ní skoro pořád hraběcí hostitel, jakož okolo hvězdy celého shromáždění, vznášel, a tudy v prsou Vítových první jiskru žárlivosti rozněcoval: přece však někdy buď z outrpnosti anebo k posměchu naň pohledla, a ubohý zaslepenec, domnívaje se, že v pohledu jejím milostnou výčitku a nebo toužebný plamen čte, zapomínal, že mu po boku stojí dívka, kteráž jediná právo měla, milostné výčitky mu činiti.

Skoro ve stejných nesnázích tonula Adlinka. Onať se byla sice nedávno s milencem smířila a novou důvěru v srdci svém zbudila; ale brzy

na to zdálo se jí už opět, že se byla tuze časně této sladké těšitelce oddala. Celé chování Vítovo jí to jevilo. Nepokažený posud jinoch nebyl tak cvičen, aby byl mohl stav nově pobouřené duše ukryti, a dívčí oko bývá i při té nejúplnější důvěře dosti bystré, aby ony záhyby mužského srdce prohlídlo, v nichžto se nevěra hnízdí.

Ona šla k hraběcímu kvasu jen proto, že tomu pan Hanuš chtěl; ale raději byla by zůstala doma, v tiché sednici anebo na malé zahrádce, ve společnosti svého Víta. Nyní ho měla ovšem také u sebe; ale v těchto hlučných místech nedalo se tak s ním rozprávěti, jakož to srdce její žádalo; a mimo to — což nepozorovala jeho roztržitost? nepostíhla jeho vzhledy, an se obracely, kam se nikdy obraceti neměly? — Srdce jí tlouklo tesklivým tušením.

V takovéto chvíli vešel starý Plichta do síně. Zardělá jeho tvář se leskla, oči se jiskřily.

„Ah, cesta má je požehnána!“ zvolal horlivý zastavatel syna svého, an jej i s Adlinkou a panem Adamcem mezi strakatinou procházejících se hostů zahlídnul. — „Tuť vás mám všechny pohromadě. Prosím, vzácná panno, pozdrž se na okamžení!“ obrátil se k dceři Ruthardově, an právě mimo letěla, i vstoupil jí do cesty. — „Prosím — budeme hned hotovi. Lživí lidé mi

nabručeli cosi do uší — jest to arci k smíchu; já bych byl ale přece rád, aby se to tady před očima celé vzácné obce vyrovnalo.“

„Co je?“ ptala se Rozina u velikém podivení.

„I nech, pane Plichto, všeho rovnání na chvíli příležitější,“ prohodil Adamec — „třeba na zejtřek. Teď jsme tady, abychom byli veseli —“

„Ale já nemohu být vesel,“ odsekl mu starý, „dokud nemám srdce a mysl v pořádku — a to se může v okamžení spravit. Jen mne poslechni, vzácná panno!“ mluvil dále k Rozině — „tys dítě vysoce váženého domu Ruthardovského, jemuž jsem oddán ze vší síly své — a Vít je můj syn, kteréhož jako vlastní život miluji. Utrhační lidé ale povídají, že prý je nevěren své Adlince — ano povídají —“

Jako střelená laň trhla sebou při těch slovech Rozina, a zmizela mezi davem hostů.

„Nechtěl bys mi, pane otče, z plné číše zavdati?“ přetrhnul Adamec další řeč Plichtovu, vida se strachem, o jaké to věci rozhorlený otec nevčasnou rozprávku začíná, i chopil se ho pod paždím, a chtěl ho vyvesti ze síně.

„I napoj si všechny všude kováříky, pane Adamče!“ opřel se mu stařec. „Mně se nechce pít. Já tu mám s Vítem co mluviti! — Nech mě, zlatohlávku — neškubej mě — dnes to musí

ven! Lháři mi povídají, že prý tě Vítek podvádí. Já si tedy vyprosím, aby okázal, že tě miluje — aby tě tuhle, před celou vzácnou společností, za svou nastávající manželku prohlásil, a všechny vespolek na svatbu pozval — neboť to již vím, že ji pan Hanuš z obzvláštní milosti velmi pěkně vystrojí. Tamhle stojí — můžem se ho hned na to zeptati.“

„Pro živý Bůh, otče! pamatuj se, kde stojíme!“ zdržoval ho Vít, ouzkostí se na celém těle třesa. Adlinka pak chtěla uklouznout; ale starý je držel oba pevně za ruce.

Na hlasitá slova jeho počínali se již hosté zvědavě okolo nich zastavovati. Všickni to ale drželi za žert, provozený k obecnému vyražení.

„Stůjte! nehýbejte se!“ zvolal starý dále. „Dnes mám chuť rozdávati požehnání. Já řku — kdy hodláte svatbu strojiti?“

Vítovi bylo, jakoby se podlaha pod ním bořila a jakoby ho plamenná propast pohlcovala. Před rozjitřenou duší jeho blýskala se podoba Roziny, a v tom okamžení nemohl se rozhodnouti. Náhlá vůle otcova překvapila ho tuze strašlivě.

Adlinka bledla, jakoby ji byl dech smrti ovanul. V této chvíli cítila patrně, že od lásky milovaného mládence nic více očekávati nemůže. Přitom se jí zdálo, že veškerá společnost na ni

s posměchem hledí, a ruka její spočívala jako ledová v ruce starého Plichty.

V tom ale přistoupil Adamec, a kročiv mezi ní a Plichtu, sám ji pojal za ruku, a obrátiv se k společnosti, řekl hlasem povýšeným: „Žádný se nediv, paní a pánové, že pan Vít, vážený písař urburní, pannu Adlinku za nevěstu svou prohlásiti nemůže; — neboť ona je mojí nevěstou!“

Kolem povstal šumot, a s náramným podivením hleděli všickni na nenadálého ženicha. Nemysliliť jinak, nežli že Adamec, chtěje snad ve smyslu starého Plichty pokračovati, dle zvyku svého šašky provádí; ale slova jeho zněla tuze opravdivě, a ve tváři jeho jevila se úplná vážnost — a to je zase mýlilo.

Adlinku přešly mrákoty, i byla by snad k zemi klesla, kdyby nebyl Adamec rychle rámě své okolo ní ovinul. Přitom se níže k ní nahnul a zašeptal: „Nemějte starosti, Adlinko — a důvěřujte ve mne.“

*

7.

Na druhý den po hodovánkách u modrého kříže seděl Vít, v myšlénkách jako na jiný svět zanešený, u svého stolu; hlavu měl na dlani složenu a oči nepohnutě k zemi upřeny.

Trpká i hněvivá slova byl již toho dne od otce i pana Hanuše poslechl, a jako před temným bludištěm stál nyní před svými budoucími dny. Hněv a bolest, toužení a lítost zmítaly srdcem jeho; nevěděl, co počíti, k čemu se rozhodnouti.

V tom k němu vešel nový ženich jeho nevěsty.

„Co dobrého?“ zkřikl Vít, jakoby byl rád, že nalezl osobu, kterouž mohl smíšeninou svých odporných pocitů zasypati. — „Co tu ještě hledáš, pane Adamče?“

Tento nic neodpovídaje, s tichou tváří se nad ním zastavil a soutrpně mu hleděl do očí.

„Přicházíš podívat se na člověka, jemuž jsi před celou obcí hanbu učinil?“ začal zase Vít, z přítelova mlčení větší smělosti nabývaje. „Pěkně jsi věru, pane Adamče, měl předivo zosnováno, že jsem ničeho nepozoroval a jako nedospělé klouče z poklesků se kárati nechal, an se

zatím s vlastní mou nevěstou o mé přelstění — o mé zahanbení hrálo. Přeji ti štěstí, bohatý pane — mistrovský kousek jsi vyvedl. Kdybych ale stříbro tvoje proto nectil, že jím také nuzným pomáháš — jakž je Bůh nad námi! — řekl bych ti něco jiného.“

Hned při vstoupení Adamcově byl se vzchopil, a nyní rozkvašenou vášní popouzený rychle po komnatě přebíhal.

S poklidnou tváří stál tu dosavad naříknutý přítel, povážně jenom hlavou kývaje, až pak mírným hlasem promluvil. — „A co bys mi řekl, pane Plichto? Snad že jsem měl tebe zaslepeného šetřiti a zahanbení Adlinčino snášeti? Bohatý nebo nebohatý — ale jakž je Bůh nad námi! — to jsem učiniti nemohl; a chybil-li jsem, stala se chyba z dobrého oumyslu a k prospěchu Adlinky. A to ti, pane písaři, mohu dotvrditi, že raději deset obojetných mužů nežli jedinou Adlinku zahanbím.“

„A soudíš mne, pane Adamče, býti tak slabým člověkem,“ namítnul zase Vít vzdorně, „že nechám s sebou dle cizího rozmaru nakládati?“

„Jak o tobě soudím,“ řekl Adamec, „to můžeš dávno věděti, a chceš-li o své slabosti slyšeti, tedy o ní slyš! Ano slabý jsi, pane Víte — slabé je tvé svědomí, a protož mohu a musím

dle starého úvazku našeho, jak potřeba káže, s ním jednati. Mohu ti ale také léku podati, aby se otřáslo a ztužilo. Že nejsem ženich Adlinky," mluvil horlivěji dále, „ačkoli bych ji snad výše cenil, nežli tys kdy učinil — to ti řeklo svědomí hned v prvním okamžení, sotva že jsem za ženicha se prohlásil. To ti snad ale ještě nepovědělo, že jsi Adlinčino veškeré života štěstí podkopal a svým přátelům řadu budoucích dní pokazil. Adlinka prosí pana Hanuše, aby jí do Prahy k jeptiškám u sv. Anežky pomohl, matka její se hořem roznemohla, a tvůj otec klopí bolestně hlavu. Považ toto vše a řekni, jakým ziskem svědomí své ukonejšíš?"

„Ty nemáš smyslů oceniti milost, pro kterou jsem dávno těžící pouta přetrhnouti se osmělil!" odbýval ho Vít.

„Ty nemáš smyslů, nešťastníče!" zvolal na to Adamec se vší vřelostí svého upřímného srdce — „a neumíš oceniti vášeň, pro kterou jsi blaho tolikerých duší do hry vsadil a na všech stranách ujmu utrpěl. Jakož je Bůh nad námi — já ti odpustím a budu tě před veškerým světem omlouvati: smíš-li se v milost panny Roziny spolehnouti. To ale nemůžeš! Rukama člověčíma lapáš po větru, a co ti z této honby zbude, je pouhý žal a stesk."

„To není, není!“ vzkřikl Vít v náramném rozjitření, do něhož jej náhlý strach i naděje uvrhly. „Ty nevíš, jakých důkazů mi Rozina dala — na jaké sloupy štěstí svého chrám zakládám; i musel bych zoufati, kdyby se podemnou sesuly.“

„Zmužiti se musíš,“ odpověděl Adamec horlivě — „a ne zoufati jako vyvrženec ze vší milosti! Já již také s panem Hanušem o té věci rozprávěl. Zejtra tě pošle pan urburýř do Prahy a sice na další čas v záležitostech ouředních. Doufám, že tě tam ještě naleznu, až se budu z Královce vraceti, kamž tuty dny schvalně na cestu se vydám. Adlinka zůstane zatím u churavé matky, panna Rozina se zasnoubí s hrabětem Liebensteinským —“

„Nic, nic se nestane!“ zkřikl zase Vít — „a kdyby mi sám král poroučel: nikam nepůjdu, dokud s Rozinou nepromluvím.“

Nevrle utrhnul se nyní Adamec.

„Učinil jsem,“ řekl, „co jsem jako přítel a člověk za svou povinnost pokládal; hráti ale s tebou nebudu, jako s tvrdohlavým, neposlušným děckem. Uvaž ještě jednou, co jsem s tebou rozprávěl, a pak jednej, abysi mohl časem řádné účty složiti.“

Po těch slovech jej opustil; ale také Vít nemohl déle doma meškati. Náramná tíseň hnala ho k panně Rozině.

Ta seděla mezi tím ve své komnatě, a blízko ní stál opět s nakřiveným týlem holohlavý Bozděch, i věděl dobře, co dívce v hlavě leží a co jí srdce znepokojuje.

„Řekl jsem, panno, že se pilně a opatrně na všecko vyptám," promluvil pak, když byl nějakou chvíli marně na odpověď čekal. „Nechtěla bysi ale věrnému služebníku svěřiti, jak daleko s hrabětem smluviti se hodláš, když o něm zprávy dle srdce tvého přinesu?"

„Pak musí býti mým — na věky mým!" zvolala dívka plna plamenné vášně a kvapně se vztyčila. — „Nevědělať jsem posud, co jest milovati; cokoli se posud v srdci mém zrodilo, nepovstalo z lásky — nyní to poznávám. Smála jsem se žalobám zamilovaných, nemohouc pochopiti, jakby srdce takovou bolestí — tak sladkým toužením sklíčiti se dalo, že by panna — že by — před tebou to nemusím tajiti — že by Rozina Ruthardova pro muže slzy prolévati mohla."

Kvapně přitom sem a tam přecházejíc, utírala si zarosené oči.

„To není možná!" zvolal stařec jako u velikém podivení, kostnaté ruce spínaje.

„Je to možná — je!“ odpovídala dívka nevrle nohou dupajíc — „proto že to cítím — proto že to vidíš. Neodmlouvej mi!“

„Pán Bůh rač tvému srdci odlevu dáti a přání tvoje vyplniti!“ vzdychnul starý důvěrník, oči k nebi zakroutiv — „neboť toho zasluhuješ. — Co pak se ale stane s panem písařem?“ doložil na to pozorným okem po dívce střeliv.

„Co ti napadá mluviti o tom chlapci?“ řekla Rozina mrzutě. „Toť se rozumí samo sebou, že padne mezi popsaný papír — a ty s ním, učiníš-li ještě jednou tak nevčasnou zmínku. On má svou pokutu a já svou náhradu za mrzutost u strýcova kvasu.“

„To máš pravdu, boží pravdu,“ dosvědčoval starý; „nevím ale, nevím, s jakou chutí panáček toto tvé vyřknutí přijme. Tiché vody — nu vždyť znáš staré přísloví; a mně se zdá, že by se pan urburní písař vůli otcově nebyl včera tak protivil, kdyby ho nebyla naděje v něco jiného popichovala.“

„Jaká naděje?“ ptala se Rozina ostře.

„Jaká?“ opětoval starý důvěrník, oko své pronikavě na ni upnuv. — „Nu, nevíš-li *ty* o žádné, já ji vysvětlovati nebudu. Jenom to ti, milá panenko, povím, že bych nepřál, aby se bylo v tom mládenečku něco tak hluboko zakořenilo,

žeby musel, chtěje to nyní ze srdce vytrhnouti, i srdce vyškubnouti a tebe krví postříkati.“

„Ten krotký beránek?“ usmála se dívka pohrdavě. „Nic více o něm. Jak si ustele, tak spočine. Nemluv mi již o té hříčce mého rozmaru — a pospěš raději, abych dostala tvé zprávy, nežli mne Liebenstein navštíví.“

Stařec tedy odešel a dívka chtěla nepokojné chvíle ženskou prací umořiti, nemohla však ani okamžik u ní vydržeti.

Přijetí cizího hraběte způsobilo v ní náramnou proměnu. Ta vysoká, pyšná postava, ten smělý, rekovský zhled, ta spanilost všech oudů, výmluvnost jazyka, uhlazenost všech mravů, k tomu ta nádhera v celém zevnějšku a skvostnost jeho vůkolí — to všecko podobalo se arci obrazu milence, jakový snad někdy panně Rozině na mysli tanul, a protož jí také nyní všechny ty milostné střely projaly, jakovéž byla jindy hravě po jiných metala. Nejsladší cit, kterýmžto až posud opovrhovala, stal se nyní nenadálou mukou její, a při prvním, ale tím prudším outoku této vášně bylo jí těžko v pokoj se ukolébati.

„Bláhová, pošetilá!“ začala sama k sobě mluviti — „ježto jsi leta marným hráním ztratila, jsouc toho domnění, že z dolů rozkoší již ryzího stříbra dobýváš! Nyní teprva přišla jsi

na žílu čistého kovu a té se nespustíš .... ne, té se nespustíš, Rozino!“

Nepokojem stísněna honila se po komnatě, kteráž jí dnes neobyčejně ouzkou býti se viděla.

„Co však mohu od Liebensteinského očekávati?“ prohodila zase po chvíli. Přitom spočinuly oči její na malém, ale drahém a tehdáž velmi vzácném zrcadle z hlazeného ocele. Pohled na podobu v hladině jeho se-jevící měla za dobrou odpověd na svou otázku, mimo to zpomněla si na medová slova, jimiž ji hrabě na večerejším plesu takořka zahrnoval — a spokojeně se usmála.

V tom se ozval za ní hlas u dveří. Byla to služebná dívka, oznamující, že chce pan urburní písař vejíti.

„Nejsem doma!“ otočila se k ní Rozina mrzutě.

„On již, milostpanno, ví, že jsi doma,“ namítala komorná — „a tuto je.“

Kvapným kročejem vešel Vít do komnaty. Tvář jeho byla vnitřním plamenem zarděna, oči mu jen hořely — patrno bylo na jinochu bouřivé pohnutí.

„Moje vyšívání, Anno!“ velela Rozina služebné dívce, když nevítaný host přes práh kročil, a sedajíc k práci uvítala jej co hrdá dcera bohatého držitele dolů a Kutnohorského rychtáře.

Vít se ulekl, a pomnění na slova Adamcova padla mu nyní poznovu na prsa jako tíž celého světa. Zblednuv poněkud, jal se pak s polotajeným dechem mluviti: „Osmělil jsem se vejíti, vzácná panno, abych se poptal, není-li pro věrného služebníka nic na práci.“

„Již není a také nebude,“ řekla Rozina ostře, hledíc přitom pilně na šití. „Nerada bych snášela výčitky, že snad k vůli mně jiné služby a osoby zanedbáváte.“

„Rozino!“ zvolal Vít — „pro živý Bůh, jak jste upadla do tohoto omylu? Či vedl již někdo u vás na mne žalobu?“

„Na vás — u mne? Jakou žalobu? Jsem já tu proto, abych přehlížela počty vaše, pane písaři?“ ptala se Rozina a pyšně hlavu pozvednouc, hleděla jinochu tak studeně do očí, jako by s ním nebyla nikdy jinak než jako hrdá Ruthardova dcera mluvila.

Vítem to trhlo, jako by mu bylo až posud ve tmách stojícímu náhle bělmo spadlo, a bleskem se před ním rozsvítilo. Jasně poznal nyní, že se tu nemůže již ničeho nadíti, a strašlivě oklamán byl by s hlasitým nářkem jižjiž málem ze dveří vyběhl; ale náhle nepocítěná posud mužská hrdost kázala mu všecko v sobě tajiti.

Zato se tváře jeho ještě tmavěji zarděly a oči žhavěji zahořely.

„Nikoli, panno!“ řekl z hněvu a lítosti se třesoucím hlasem — „proto zde nejste, abyste úřední práce moje spravovala — toť jsme věděli oba již tenkráte, když jste mě poprvé k sobě obeslala — a já nyní proto také nepřišel. Mne sem vede prosba oklamaného nešťastníka, a tu musíte poslechnouti, vzácná panno Rozino! Naložiti můžete s ní potom dle svého srdce nebo rozumu.“

Dobře věděla Rozina, kam jinoch svými slovy bije, a buďže z pouhé zvědavosti, jak si jindy tichý mládenec v hněvu a lítosti počínati bude, anebo z povděčnosti, že takto všecku známost s urburním písařem najednou přetrhne, pokynula dívce služebné, aby se odstranila, a sama se pak pozvednuvši, plna pýchy před Víta se postavila.

„Co mi chcete říci, pane písaři?“ zněla přitom chladná její otázka.

„Tázati se vás chci, panno!“ odpověděl jinoch, bolestí zuby do rtů zatínaje — „tázati se vás chci, jsem-li v skutku oklamán?“

„V čem — a od koho?“ divila se dívka. „Mluvte zřetelněji, pane písaři, neboť neznám vaše tajemství.“

„To ale, panno, přece víte,“ řekl Vít podrážděně, „že jsem včera, před očima všech vzácných Kutnohorských osob, dívky se odřekl, k nížto mě chtěli připnouti svazkem svatebním?“

„To jsem viděla,“ posvědčila Rozina chladně, „i divila se vaší tvrdošijnosti a dívčí krotkosti. Byla to podívaná k smíchu i k politování.“

„K politování?“ otřásl se jinoch. „A to snad od vás, panno Rozino? Haha! věru to mi mohlo již dříve napadnouti, že jsem k politování! Děkuji vám za vaši upřímnost; ale při tom se vás, panno vzácná, ještě táži, zda-li jste myslila, že semnou jako chtivé děcko s pouhou hračkou hráti můžete?“

„A což pak sám v skutku myslíte, že jsem s vámi jenom hrála?“ prohodila Rozina s ouštipkem.

„Ano — to si myslím! v těchto slovech slyším na to odpověď, a co živ budu míti vaši nepanenskou hru na mysli!“ zvolal jinoch trpce. „Nemilosrdnou rukou roznítila jste v tichém příbytku ňáder mých plápol, jenž blaho dvou srdcí porušiv, i mnohých jiných bolestně se dotknul. K svodné výšce vyváděla jste nezkušeného mladíka, zřetel jeho k čarovným krajům

obracujíc a celého ve zlaté sny potápějíc. Ale čarovné ty kraje byly pouhý dým, a zlatí snové byli klam, zrozený v chytré vaší hlavě!“

„Dejte si pozor na slova, pane písaři!“ zkřikla dívka netrpělivě.

„To činím — proto jsem písař urburní, má vzácná panno Rozino!“ odvece na to hrdě Vít. „A zdá-li se vám vůbec vážený úřad královského písaře tuze nízky a nehodný vaší výsosti, neměla jste k němu se skláněti! Co vám učinil ten písař v prachu své nízkosti, že jste ho nenechala státi, kde stál dávným řízením? Lehkomyslně svedla jste ho z cesty obvyklé, a nyní jej bludného zůstavujete na daleké poušti. Bodejž—“

„Ustaňte — již ani slova, krátkozraký člověče!“ zvolala nyní Rozina, všemu hovoru chtíc konec učiniti. „Maje mi děkovati, že jsem chtěla ducha vašeho k výsostem povzbudit a srdce toužením po velkosti rozplamenit, jako zaslepený snažení mé nyní proklínáte. Moje vina to není, měl-li jste přízeň dcery Ruthardovy za něco takového, čeho se jen u dívek sobě rovných nadíti smíte. Důvěrně a přátelsky měla jsem se k vaší ostýchavosti; dotíravost odbudu ale pýchou a hrdostí.“

S těmi slovy obrátila se pánovitě od Víta. Ale také v jinochu byla jakási neobyčejná, muž-

ná pýcha všechen jiný cit udusila, a s hrdým vědomím, že nezasluhuje, aby se takto s ním jednalo, napnul hlavu do výšky. Mrtvá tichost opanovala prsa jeho, a tváře, nedávno ještě plamenné, pokryly se mu zase obyčejnou jeho mírností.

„Vás, panno, rač Bůh napraviti — a muže posilniti, kterýž vám nyní do rukou padl!“ — to byla slova, ježto ze sebe ještě vyrazil, a potom šel rychlým, ale vážným krokem z komnaty. Věděl ť v tom okamžení, že sem již nikdy nevstoupí, a bylo mu přitom, jakoby nyní na celém světě ničeho pohledávati, ale také ničeho ztratiti neměl.

8.

Mezi tím vešel starý Bozděch do hospody u modrého kříže, kdež bohatý Liebenstein i s čeledí svou zůstával. Od lidí domácích doslechnuv, že hrabě doma není, bral se tím rychleji do komnat hořejších, kdež někoho z čeledínů hraběcích dostihnouti doufal, jenž by mu při jeho pátrání dobře posloužil. Panoš ho uvedl k rytíři Blumovi, důvěrnému společníku hraběte.

Prolévaje hrdlo, bezpochyby ještě vyschlé po včerejším kvasu, hovil si rytíř za stolem u plného žbánku. Byla to asi třicetiletá, jádrná, vysoká postava, masitých oudů, plných tváří a na pohled plné živosti. Bozděch byl ji sice již dříve pozdálí pozoroval, ale bedlivější oko nebyl ještě na ni obrátil, neboť neměl s ní co jednati.

„Co jest?“ ptal se rytíř krátce a rázně, jakoby mu nebylo tuze milo, že ho někdo v oblíbeném zaměstnání vytrhuje.

„Přicházím ve jmenu páně Ruthardovy dcery, vzácný pane rytíři!“ odpovídal Bozděch, zkřivený týl před hostem hluboko skláněje; „ale nedej Bůh, abych ti v příjemném díle činil snad překážku!“

„Ah, jmeno panny Ruthardovy jest pro uši naše tak líbezná hudba,“ odpověděl rytíř, poněkud se vzchopiv, „že k vůli němu i na cinkot vašich výborných žbánků rádi zapomeneme.“

Hlas jeho byl poněkud sípavý; měl cosi tak zvláštního, že by ho byl člověk i po dlouhém čase mezi mnoha jinými rozeznal. I poslem panny Roziny to v skutku jaksi trhlo, jakoby ho byl druhdy slýchaný hlahol, ohlas radostnějších dnů, proniknul. Bystřeji upnul nyní teprva očí svých na rytíře; pak se zarazil, ustrnul, zřetelnice mu z hlubokých jam skoro vystoupily, tváře se prodloužily — ta celá hubená postava podobala se živému obrazu hrozného zděšení.

„Stalo se ti něco, příteli?“ zeptal se ho rytíř, nemoha pochopiti, co by ho bylo tak dojalo. Avšak nový zvuk slov jeho upadl co osvětlující blesk do chumáče starcových myšlének a najednou je osvítil. Ohnivě upřely se nyní zraky jeho na rytířovo čelo, na němžto znamení z mateřského života v podobě ohnivé hvězdy hořelo.

„I ať mě tedy Vodan z lůna svého vyvrhne — jakož jsem před padesáti lety říkával — není-li to stín Unfrieda, soudruha mé mladosti!“ zvolal konečně starý s jektajícíma rtoma.

„Unfriedem nazývali jednou otce mého,“ odpověděl s velikým podivením rytíř Blum, „i jsem

dle těla jemu podoben, zdědiv po něm také hvězdu na čele.“

„Syn Unfrieda Prusa?“ zkřikl stařec, a jakoby mu vetchým tělem oživující jiskra byla proletěla, sehnutý hřbet na okamžení narovnal, k rytíři přikročil a křečovitě ho za ruku popadl. — „Tys, člověče, syn Unfrieda Prusa? A kde jest — kde ho máš, toho statného jonáka? Srdce mé touží ho viděti.“

„Na tomto světě neuleví se již tvému toužení,“ řekl Blum. „Statný jonák stal se šedesátiletým starcem, a odebral se k otcům. Ale kdo jsi ty, jenžtos, jak se zdá, otce mého znal, dokud po nivách pruských běhával?“

Bozděch se ale zamlčel, a oči s Bluma nespouštěje, přirovnával živoucího syna k dávno nevídanému otci.

„Tvář, oko, řeč, i to čelo po něm — jako bych ho viděl před sebou, jenžto již tedy k otcům odešel!“ sklouzlo mu konečně ze rtů, a po malé chvílce doložil ještě krátkou otázku: „Nemluvil otec nikdy o Siegbertu Bromberském?“

„O příteli a pánu svém?“ zkřikl Blum. „O pýše a štítu otcovských dědin? Ukřižovaný Bože! mám-li to mysliti? jsi-liž ty snad Siegbert Bromberský?“

*

Stařec neodpovídal, ale nemluvě potřásal holou hlavou; konečně vyrazil ze sebe hořký smích. — „Ano, jsem ta pýcha a štít dědin otcovských! Ale čas mě tak divně přemaloval a hnáty moje skroutil, žeby ani Unfried Siegberta svého nepoznal.“

„Ale pro živý Bůh, k němuž také otec můj se modlíval,“ zvolal rytíř, „jakým řízením schází se potomek vyhnaného Prusa s jeho nešťastným krajanem? Trávíš ty život v Kutné Hoře?“

„Trávím!“ odpověděl slabým, temným hlasem stařec a třesoucí-se padl s hlubokým vzdychnutím na židli. Musil si několik okamžení odpočinouti, než mohl dále mluviti. „Krátkými slovy povím tobě, synu mého Unfrieda, co mě za dlouhá leta potkalo,“ jal se konečně opět mluviti, a obyčejný hořký úsměch poletoval mu zase okolo úst. „Bylo to za oněch časů, kdyžto Otakar, otec nynějšího krále českého, do našich krajin přitrhnul, aby tam světlo nového náboženství roznítil. I můj otcovský hrad byl od zástupů jeho obehnán. Otec tvůj byl ještě mladý orel, když jsme ho při posledním vzteklém outoku pohřešili. Myslili jsme, že padl před hradbami, a potom že byl od křesťanů do lesních jam uvržen.“

„Otec padl v zajetí a v ruce německých rytířů,“ odpověděl Blum. „Nouze, hlad a bída,

jakož i posléz myšlénka, že vlasti a víře otcovské více prospěje, když přijetím nového vyznání život obhájí a později ho snad utiskovaným krajanům v obět přinese, přinutily jej, že se dal pokřestit.“

„Právě jako já!“ ušklebil se Bozděch, hlavou potřásaje. „Ale jemu, nebo aspoň synu jeho, jak vidím, křest více vynesl, nežli mne. Ty nosíš rytířské ostruhy — já jsem sluha milostivého měšťana v české obci.“

„Otec oddal se životu válečnému,“ vypravoval Blum, „a potápěl se v cizí krvi; byloť to jeho úlevou a rozkoší. Blázni prý to nazývali udatenstvím, a brzo nabylo jmeno jeho dobré pověsti. Povím ti to později obšírně. Teď mě trápí nedočkavost zvěděti, jakými cestami ty jsi v české obci uvázl, jenžto jsi mohl podlé rodu spíše než otec můj s pány sedati.“

„Mohl jsem, mohl!“ zamumlal stařec, hlavu si rukou o koleno podepřev — „ale nechtěl jsem. A stalo se dobře. Mám to za dobré znamení, že se nyní s tebou scházím.“ — Potom se dal do hořkého smíchu. — „Sám to nahlídneš,“ pravil dále, „až ti něco povím. — Poslechni pověst o dívce Ervině. Neslyšel jsi nikdy o té Ervině, synu Unfriedův?“

„Dobře-li se na slova otcova pamatuji, byla to sestra tvoje, pane Siegberte,“ řekl Blum.

„Byla, byla!“ dosvědčoval stařec. „Bydlela semnou v Bromberce, když to nás nepřátelská síla v takovém počtu přepadla, že jsme posléze jinak nemohli, nežli těl svých pod ssutinami otcovského domu pohrobiti, aneb odřeknouti se bohů svých a zapříti víru, kteráž otce naše blažila. Mně nepopřála nebesa té milosti, abych byl s mečem v ruce kosti své složil podlé bratří zabitých. Raněn upadnul jsem v zajetí, a poznal potom, jaký dar mi byli bohové udělili, an mi sestru dali a při ztrátě všech statků ji jedinou mi zachovali. Statnému mladíku ze zástupů křesťanských, kteříž byli hrad otců mých pobořili — mladíku, jenž byl s králem svým z dalekých krajin polabských k záhubě naší přitáhl — tomu slitovalo se nade mnou, a ještě snad více nad spanilou sestrou zničeného bohatýra pruského. Bylo patrno, že se nejen o mé pozdravení, ale zvláště o Ervininu přízeň staral. A bláhová ta holka naklonila ucho k řeči jeho, neboť až posud nebyl k ní žádný medovými slovy lásky mluvil — a mladík byl udatný, mimo to i statný na těle. I zaplesala v náruči jeho — a já pošetilý bratr radoval se s dívkou. Ona přijala křest, a já — abych milovanou potěšil — dal se také pokropit. Ubohá holka myslila, že nyní rozkoši její konce nebude; ale vroucí milenec odejel najednou za

svými zástupy a zůstavil nás o samotě. My čekali — čekali dlouho; a každým večerem kladli jsme se na lože v té naději, že se navrátí. Já začal již nevěru jeho proklínati; ale blednoucí Ervina mi nechtěla věřiti. Později slyšeli jsme, že na mladíka doma již jiná nevěsta čeká — ale oklamaná dívka nechtěla tomu ještě věřiti. Myslila na to, blázínek, myslila — dostala z toho bolení hlavy — a v krátkém čase položili jsme ji dle způsobů nové víry do hrobu.“

Bolest veliká sevřela nyní starci prsa, že nemohl dále mluviti. Sklonil hlavu na dlaň, a hořké slzy stékaly mu po kostnatých prstech. Najednou se ale otřásl, jakoby chtěl všecko lidské pohnutí se sebe svrhnouti, a dal se do divokého smíchu.

„Podívej se, člověče!“ řekl; „téměř o padesát roků jsem od té chvíle sestárnul, co jsem naposledy v očích mokro cítil. Myslíť jsem již věru, že mi všechen slzí pramen do dna vysechl. Nu, bohdá, že jsou tyto krůpěje ty poslední! Avšak nemohu nyní o sobě mluviti. Slovem věz, že je přítel otce tvého nyní sluhou, a že musí plniti, co mu dcera Kutnohorského rychtáře poroučí. Ale srdce moje touží k potěšení svému zvěděti, jak se vede synu mého Unfrieda?“

„On je šťasten přízní a dary císařova miláčka, hraběte Liebensteinského,“ řekl Blum.

„Tak? tedy skutečně císařova miláčka?“ prohodil stařec, dle zvyku okem pronikavým naň pohlédnuv. „Jáť si to myslil, hned jak se pan hrabě v Hoře vyskytnul, že od císaře pána přichází.“

Na rytíři Blumu projevil se nepokoj. Daloť se mysliti, že jakési tajemství napolo prozradil.

„Tobě to mohu svěřiti, příteli otce mého,“ řekl nato, starého důvěrně za ruku pojav; „neboť je to v skutku dobré znamení, že jsem právě tebe v Hoře poznal.“

„Co jest?“ ptal se starý přívětivě. „Mohu tobě anebo hraběti v něčem posloužiti?“

„To můžeš, příteli otce mého — sobě i celé obci můžeš posloužiti,“ doložil hraběcí důvěrník. A nato mu vykládal, v jaké nebezpečí král Václav Horu i celou zemi českou opět vydává, že nechce spravedlivým žádostem císařovým po vůli činiti; pak vyobrazil Albrechta co panovníka dobrotivého i žalost majícího s obcí Kutnohorskou, ježto poklady její pro svévoli královu snadno v záhubu padnouti mohou; i svěřil mu posléze, že hrabě Liebenstein do Hory proto přijel, aby vyskoumal, zdaž by se mysl Horníků za jich prospěchem k císaři nenaklonila.

„Tys tady cizincem, příteli otce mého,“ doložil k posledu, „a oko tvoje nebude snad ne-

včasnou láskou k této obci tak zastřeno, abys pro ni její škodu neviděl. Snadno také vypočteš, jakých zásluh u pána mého i u samého císaře sobě dobudeš, když vedlé síly své k vyvedení jich úmyslu pomáhati budeš. Tys tady znám, i budeš věděti o cestách, vedoucích k srdci zdejších měšťanů.“

Mlčky seděl sehnutý stařec ještě hodnou chvíli, když byl rytíř německý domluvil. Potměšilé ušklebování potrhovalo vyzáblou tváří jeho, a oči jeho se přimhuřovaly, jakoby v dálce nějakou blyštěcí věc rozeznati chtěly.

„Tedy byste rádi,“ prohodil pak zkrátka, „Horu svedli, aby krále svého zradila?“

„Nejmenuj svedením a zradou, co městu k prospěchu slouží!“ řekl Blum rázně. „Válečné moci císařské neodoláte, a protož mi se moudřeji býti zdá, když se pozorně a před časem o zachování statků svých potážete, než abyste je v jistou záhubu vydali.“

„Nu,“ prohodil Bozděch s malým úsměškem, „chceme-li se o věc shodnouti, nesmíme se ovšem o jmeno její hádati. Pomysleme tedy na ni. Jsoutě arci mnozí v obci Kutnohorské, kteří by snad oko věrnosti zamhouřili, kdyby za to směli jmeno své k pánům a rytířům připsati. Čeleď hornická je z velké části krve německé — nu, zaklepáme

jí na prsa a poslechneme, jak to v ní zazní. Jen aby pan hrabě za své zdejší přičinění lásku u vašich paniček neztratil!“

„Jak to, příteli?“ ptal se Blum s podivením.

„Nu, dovědí-li se, jak pilně tady o přízeň českých panen pracuje —“

„O to neměj starosti, a nech ho srdce panen vašich dobývat. Hrabě není až dosavad k ženštinám našim jinými pouty uvázán, než jakovými ho přirozená jeho líbeznost a dvorná úslužnost otáčí.“

„Byloťby mi také panny mé líto, kdyby snad sladká slova pana hraběte nadarmo poslouchala — jako má ubohá Ervina!“ řekl starý s trpkým výrazem. „Přivediž tedy pan hrabě věci své u panny Roziny, kteráž ho dnes očekává, v pořádek — ostatní dům mocného Rutharda vezme si přítel otce tvého na starost.“

9.

Tmavý večer spočíval na tichém okolí, a pokojně hleděly nesčíslné hvězdy na zesnulou Horu. Jediný Vít bloudil okolo ní s pobouřeným srdcem, s rozsápanou duší. Znova chápala se ho žravá bolest, a zoufanlivost poháněla jej okolo města.

I zastavil se jinoch nešťastný, a brzo k hvězdnatému nebi pohlédaje, bolně zuby a ruce zatínal, brzo opět do země hledě, divoký smích ze sebe vyrážel. Potom se zase rozběhl, a přišel náhodou až mezi kavny na Rovenském couku, odkud bylo na celé město jako na velikou, v údolí rozestavenou hromadu černých skalin viděti. Zde to jím trhlo, neboť poznal v dole, kde Ruthardova zahrada leží — poznal v ní krásný letní domek a osvětlená jeho okna.

„Tamto se kochá nyní snad v náručí milence šťastnějšího — tamto svůdkyně pleše a sprostému písaři se posmívá!“ zvolal tu bezděky, a nežli se sám nadál, byl již ve své rozčilenosti na cestě s vrchu Rovenského, spěchal po mostě přes hučivý potok a zatáčel se okolo couku Oselského v pravo k zahradě pana Jiřího Rutharda.

„Podívám se na ni,“ mluvil při tom sám k sobě; „podívám se, jak jí oči zářejí, když opravdu mluví; jak se usmívá, když beze lsti srdce své zadává.“

Zahrada Jiřího Rutharda táhla se po stráni celého vrchu až dolů k potoku; zde nebylo vysoké hrazení. Vít je snadno přeskočil, a jako šílený octnul se za malou chvíli u zahradního domku, kdež panna Rozina z většího dílu letní večery trávila, a kdež on sám několik blažených hodin po boku jejím okusil. Liščím krokem anebo spíše ostřížovým letem dostal se až k pootevřenému oknu, od žádného nevidín. Sám ale do komnaty také viděti nemohl, jelikož před oknem lehýnké záclony visely, dechem večerního větru se poněkud houpající.

S klokotným srdcem přiložil ucho k oknu. Každá žilka v něm trnula. Zaslechlť dobře známé — ach, tak svodné štěbetání panny Roziny, a hlasy muže vroucně hovořícího. Byltě to sok jeho, oblažený Liebenstein.

„Není-li, anděle můj, sladká milost tvoje větší, než dívčí pochybnost,“ zaslechl jej řkoucího, „pak lživé jsou ústa i oči tvé, a darmo bych ti popisoval, co by láska moje pro tebe podnikla. Nezapírám, že jsem s bázní a nedůvěrou do Hory přijel; ale prvním pohlednutím na

tebe ztužila se veškerá síla moje, a úmysl můj zakotvil se pevnými kořeny. Pro tebe pokusím se o všecko, a dovedu-li tvou nebo domu tvého pomocí ve zdejší obci tolik, aby se pánu mému podala: pak mi bude nad všelikou přízeň jeho ona chvíle tou nejsladší odměnou, když tebe co hraběnku Liebensteinskou od oltáře povedu!“

Žhoucí plameny proudily nyní v žilách u okna poslouchajícího jinocha. Poznaltě v hraběti ještě něco horšího, nežli pouhého soka svého, a náramný hněv roznítil útroby jeho. Milovalť své rodinné město láskou velikou a byl z celého srdce oddán povinnostem občanským; nyní však musel slyšeti věci, kteréž milému městu nevýslovnou hanbou hrozily!

Země se pod ním chvěla. — Zaslechlť opět sladké štěbetání — zaslechl i v divé obrazivosti své jemný ohlas vroucího líbání.

„O kdož by ti nevěřil, duše moje!“ plesal hrabě. „Ani rozum, ani srdce otce tvého nebude se proti mé radě a mým návrhům zpouzeti — tato důvěra je sloup mého života.“

Déle se nemohl Vít zdržeti. Skoro bezděky skočil ke dveřím a do kořán je otevřel.

Velikou lampou z ryzího stříbra byla osvětlena bohatá komnata. Na stole, pokrytém skvostnou tkaninou, stály ještě zbytky panské večeře,

a na nízkém, pohodlném sedátku odpočívala v půvabném domácím obleku Ruthardova dcera, jsouci opřena o rameno hraběte, kterýž jí klečel u nohou.

„Dej si ale pozor, aby se ti sloup života nesesul!“ zkřikl nyní Vít; „neboť staviš-li, pane ženichu, svoje chrámy jenom na slib této panny, tedy stavíš na písku. Slova její jsou opadalé, suché listí, jež i ten nejmenší větřík do všech úhlů světa rozpráší.“

Hrabě se vzchopil a náramné podivení ulehlo mu na tvář. I Rozina vyskočila, a náhlé překvapení zadrhlo jí na okamžik všechnu řeč. Smrtná bledost polila jí tváře; hned nato se ale všechna zas jako lítá rozpálila a zkřikla prudkými slovy: „Kdo ti dovolil, pane urburní písaři, do cizích domů se vtírati? V okamžení odejdi — nežli tě jako rozpustilého chlapce potrestati dám!“

„Ale já nechci odejíti,“ zvolal jinoch žárlivostí nešťastného milence a hněvem šlechetného občana rozlícený — „a neodejdu dřív, až uvidím a uslyším, co jsi ve své lehkomyslnosti jmenem otce svého tomuto svůdníku slíbila!“

„Pane hrabě!“ obrátila se nyní Rozina s jiskřícíma očima k hostu svému, a tento postavil se i hned s mužností rytířského zamilovance proti Vítovi.

„Mladý člověče!“ řekl přitom z ostra — „jak vidím, je tvoje návštěva nejenom nevčasná, nýbrž i opovážlivá. Učiň tedy, co ti panna poroučí. Odejdi a hleď, jakož urburní písař, míti své počty v pořádku!“

„Měj starost o své počty, pane Liebensteinský,“ zkřikl na to Vít — „abysi se nepřepočítal; a chceš-li, povím ti již nyní, kde jsi velikou chybu udělal.“

„Pryč! pryč, nestydatý písálku!“ rozlítila se panna Rozina — „nežli na tebe domácí čeleď svolám!“

„Upokojte se, drahá panno!“ chlácholil ji hrabě; „já tomu perojezdci ještě jednou a to hodně hlasitě vůli vaši pošeptám, a nebude-li jí moci pochopiti, vpustím mu ji do všech oudů dobrým ocelem.“

„To se mejlíš, chlubné hrabátko!“ zasoptil po těchto slovech Vít již jako bez smyslů, „a byť i jazyk můj neuměl k zradě a nevěře sváděti jako tvůj, ruka moje dovede přec mečem vládnouti. Jen se postav, najatý svůdníku! — jen se postav, ošemetný vyzvědači!“

S těmi slovy obnažil svůj meč. I hrabě, neočekávanou výhrůžkou roznícený, sáhl hbitě po zbrani, kterouž byl před večeří pro větší pohodlí stranou odložil; ale nežli jí dobyl z pošvy,

padl naň zuřící Vít, a prudkou, smrtící ranou tak mu prsa prohnal, že se hluboce probodený i hned káceti začal.

„Pro milosrdenství boží!“ zkřikla Rozina v strašlivé úzkosti, klesajícího v náruč chytajíc.

„Drž ji — drž tu drahou kořist!“ soptil Vít, jako zuřivostí lesních šelem uchvácený, toho si tolik nevšímaje, že byl hraběte proklal, jako toho, že ho v loktech nevěrné dívky spatřil. — „Tomu zachováš trvalejší milost, nežli sprostému písaři; není-liž pravda, panno Rozino?“

Ale dívka neslyšela již lítých jeho slov. Celá duše její obírala se nyní s hrabětem a trnula drtící hrůzou. Oči jeho se zatáčely ve sloup i zavíraly se; sinavá bledost proskakovala mu na tváři — smrtný chrapot dral se nyní z pracně se-dmoucích prsou, a silným proudem lila se mu krev po drahém šatě až na labutí ňádra dívky, kteráž pak ve mdlobách vedlé něho sklesla. Zdáloť se, že s jeho duchem i její duše odchází.

„Rozino! Rozino!“ zkřikl Vít, před nímžto se náhle jasniti začalo, a zoufanlivě, s hlasitým úpěním, s náramnou lítostí vrhnul se vedlé ní.

10.

V Hoře povstalo veliké zděšení a povyk. Zavraždění hosta, o němžto se již vědělo, že je císařův miláček, bylo zde něco neslýchaného, a na počátku tím víře nepodobnějšího, an se to stalo rukou jinocha, kterýž posud pro svou tichou a zbožnou mysl v té nejlepší pověsti stál. Mimo to udal se hrozný skutek v domě nejváženějšího občana, na půdě samého městského rychtáře. Nejvzácnější rodiny upadly tím do lidských úst a v jakési šero nemilého podezření.

Čeleď zavražděného zuřila, vyhrožujíc přitom císařovým hněvem a pomstou přátel hraběcích. Mysl měšťanů byla sklíčena bázní, při níž nemohli udati, čeho se vlastně strachují. Vůbec panovalo veliké, těsné napnutí.

Vít seděl ve vězení, panna Rozina ležela v horké nemoci, a přátelé jich obou byli sevřeni náramnou žalostí.

Vít nezapíral před soudem, že hraběte usmrtil; nechtěl ale udati příčinu, pro nižto se byl vraždy dopustil. Pouhé vyznání z činu spáchaného postačovaloť již sice, že se mohl nad nešťastníkem ortel smrti pronesti; avšak ohledem

na jeho posud zachovalé, zbožné mravy, jakož i na přímluvu pana Hanuše i jiných jeho příznivců, zvláště pak na to, že se Adamec za nešťastného přítele svým celým jměním uručil, dokládaje, že není vina jeho tak veliká: odložilo se vyřknutí soudu až na uzdravení panny Rozíny. Doufaloť se, že soudcové od ní ještě okolnosti zvědí, které snad jmenovanou pokutu buď umírnějí anebo docela zničí.

Takto minulo třicet dní od nešťastného večera, kdyžto byl německý hrabě v Ruthardově zahradě za svého živobytí naposledy večeřel. Rozina se byla zotavila, a měla dnes před soudem vydati svědectví.

Ponejprv po své těžké nemoci, do níž ji byl hrozný výjev po nejsladší hodině života jejího otřesením celé bytosti uvrhnul, stála před zrcadlem, a urovnávala si natužený límec okolo bělostného krku. Vůkol malých, poněkud nabledlých rtů nepoletovalo obyčejné usmívání, a oči její neleskly se již jako lákavé hvězdy, ale podobaly se skleněným schránkám tajného, zžíravého a po své kořisti prahnoucího plamene.

Blízko u ní stál Bozděch, kterýž byl projevenou bolestí a pilným ošetřováním v nemoci ještě větší důvěry její získal. Rozina se k němu chvílkami obracela, a oči její potkávaly se pá-

travě s očima starcovýma. Tu se v ní začal nepokoj zmáhati. I poslala dívku služebnou z komnaty, a zapichovala si poněkud se-třesoucí rukou drahé jehlice sama do plných vrkočů.

„Nevím, co to na mne studenou rukou sahá,“ promluvila na to k starému. „Myslilať jsem, že mě dnes pomsta rozpálí.“

„To také učiní,“ řekl tento důvěrně. „Když nebudeš na začátek věci, nýbrž na konec její mysliti, jistě se ti srdéčko zahřeje. Jen směle před ty moudré pány — a všecko zapři, jakož jsem ti již poradil. Ten blbý klouček, to paňátko od péra ještě proti tobě nemluvilo a také nebude mluviti. Beránčí jeho duše chce tuším něco lvovského vyvesti, a hraje na velikomyslnost. Dobře, ať si hraje. Pro naši pomstu bude to vítaná pochoutka, a pomstit se musíme; neboť když na toho milého, statného a tak nešťastného hraběte pomyslím —“

„Nemysli na něj a mlč!“ zakřikla ho Rozina, a tvář její zarděla se na okamžik plamenem hněvu a bolesti. — „Nemluv mi o zavražděném! Podoba jeho děsila mě v horké nemoci a kývala na mne v dobách nočních, a já složila do jeho rukou přísahu, že se pomstím na jeho nepřátelích i na všech, kdož nad mrtvým tělem jeho také mou blaženost neoplakali. Radost života mého leží v hrobě — a já tam budu nyní jiným pomáhati.“

*

Duše její byla rozkvašena hořkostí a hněvem na celý svět. Nenadálá ztráta vezdejšího blaha, kteréž doufala v lásce Liebensteinského nalezti, ranila ji v nejhlubších vnitřnostech a násilně jí otřásla; její veškeré smýšlení splývalo nyní v té důmínce, že se jí tohoto blaha zúmyslně nepřálo, a že ona sama nyní také žádnému ho přáti nemusí. Nacházelať se v takovém stavu mysli, že již nižádných radostí neočekávala, a jiným je kaziti obmýšlela. —

V dlouhém a hlubokém zamlčení, v myšlénkách mimo kraje pozemské se toulaje, seděl toho dne urburní písař ve svém vězení. Tvář jeho byla ubledlá, po vnitřní přešlé bouři jako polomrtvá; tichost hrobová ležela na ní.

Tu vešel k němu pan Adamec. — Vít pozvednuv očí svých ani sebou nepohnul.

Neobyčejně vážný byl pohled jindy veselomyslného Adamce. Silně tiskl ruku příteli uvězněnému, a promluvil k němu z hlubokosti duše své.

„Víš-li pak,“ řekl, „že se dnes opět k soudu dostaviti máš? Naději se, že učiníš, co ti hlas boží v srdci člověčím — co ti svatá povinnost k vlastní osobě i k přátelům a obci velí, a že upustíš od tvrdošijného mlčení.“

„Nazýváš-li hlasem božím, co se v mém srdci ozývá,“ odpověděl jinoch mírně, „tedy mu-

sím tím pevněji všeliké vysvětlení o té strašlivé noci v prsou ukryti. Zarmoucení, zneuctění a hanba, ježto jsem otci, dobrodincům a spoluobčanům připravil, jsou tak veliké, že nemohu člověku poctivému nikdy více bez uzardění do očí nahlédnouti, a pokoj svého srdce opět nalezti. Odleva — a všechna moje blaženost čeká na mne v hrobě; a já bych měl, nežli do něho krok učiním, v poslední té chvíli, kdežto se má duše v pouhém pokání potápěti — v tu chvíli měl bych ještě dobrodinci domu našeho novou bolest a hanu způsobiti, kdybych vyznal, že nezdařilá dcera jeho se zradným cizincem —“

„Co s tím cizincem?“ tázal se Adamec, když byl Vít v proudu řeči své náhle zarazil, jakoby již mnoho byl pověděl. „Co víš o něm?“

„Nic nevím!“ odpověděl jinoch temně, a všecko další přítelovo domlouvání bylo nadarmo. Již neotevřel ústa.

Mysl jeho byla se u vězení celá změnila. Místo jemné povolnosti usadila se v ní ledová zoumyslnost, nedadouc mu na nic jiného mysliti, nežli na skončení života. Nebáť se mladík smrti, jelikož v ní nic jiného neviděl, nežli vítanou sprostitelku muk hlodajícího svědomí. Pomyšlení, že člověka v slepé vášni zavraždil, kterýž, krom že jej ze srdce dívčího vytiskl, i pannu z domu

vzácného k zradě na obci ponoukal — toto pomyšlení zabřesklo se arci chvílemi jako slabý zásvit z mračen se-deroucího slunce v temnostech citů jeho; hned ale opět zapuzeno výčitkami nevděčného milence, syna i občana zmizelo, a ubohý padal potom vždy ještě v temnější zádumčivost.

V takovémto stavu duševním nacházeli se tedy Vít a Rozina onoho dne, když měli před soudem poslední vysvětlení o spáchané vraždě podati.

Ve velkém obecním domě shromáždili se všickni představení obce, všech osmnácte šepmistrů, obecní starší a přísežní. Po ulicích stáli zástupové zvědavých diváků, chtějících viděti pánĕ Ruthardovu dceru, až půjde do soudnice; neboť nešťastná příhoda v zahradě byla vůbec veliké účastenství zbudila, a lid nevěděl ještě, jak o věci souditi, koho zatracovati a koho litovati. Neporušená posud pověst urburního písaře byla z jedné — vzácnost domu dívčího z jiné strany závadou, o kterou se veřejný soud obecního lidu až dosud rozkotával.

Určená hodina se blížila. Bledá i poněkud slabá, ale vážným krokem brala se Rozina s panem Jiřím Ruthardem k obecnímu domu. V hlubokém, tichém bolu vedl otec, městský rychtář, dítě své před soudnou stolici, a jediný pohled na váženého, nyní v těžkostech postaveného muže

dostačoval, srdce všech diváků obměkčiti a na původce strastí jeho kletbu vrhnouti. I litoval dav lidský ubohou pannu, a s temným šumotem tlačil se za ní ke dveřím radní světnice.

„Vzácní pánové a přátelé!“ promluvil pan Jiří, když byl s dívkou do prostranné jizby vešel, „spoluměšťan váš a otec nešťastného dítěte děkuje vám, že jste spravedlivý běh zákonův laskavě zastavili, dokud nemoc dívku na lože poutala; a rychtář městský přivádí vám nyní pannu Rozinu Ruthardovou před moudrý a spravedlivý soud váš, aniž otcovskému srdci prozradí, cokoliv trpkého ucho jeho zaslechne.“

Přitom usedl na místo své; ostatní soudcové učinili po něm, a ticho nastalo po soudnici i za okrouhlým zábradlím, jímžto veliká síň u vchodu přehrazena byla, a za nímž hojné množství vážených měšťanů na lavicích sedělo anebo jiných svědků stálo.

„Víš, panno šlechetná,“ jal se nyní k Rozině vážný šepmistr mluviti, jemuž bylo vyšetřování věci svěřeno — „proč jsi k soudu našemu pohnána?“

„Nezdržuj se, pane, zbytečnými otázkami!“ odpověděla dívka — „a bez průtahu přistup k věci hlavní. Jakož ty sám, vímť i já, že zavraždění hraběte Liebensteinského —“

Najednou umlkla. Byloť to ponejprv, co po smrti milence svého jmeno jeho z úst vypustila, a připamatování dojalo ji tak bolestně, že slze prolila. Ale okamžitě zbudila v sobě také zas přirozenou pýchu, utřela si oči a ptala se dále, coby soudcové věděti žádali.

„Pověz nám, panno, jak se nešťastná vražda v zahradě otce tvého stala?“ řekl šepmistr.

Rozina se kratince rozmyslila, a pak začala vypravovati:

„Jakož hraběte Liebensteina zajisté i jiné vzácné domy v obci naší uctily, pozvala jsem ho i já k večeři, a nemyslila tím nic jiného dokázati, nežli napraviti nepozornost, jakové by se byl snad otec můj pro veliké péče o veřejný řád a hory své dopustil. Krátká i líbezná byla mi hodina v jeho společnosti — neboť všickni z vás vědí, jak pěknými slovy urozený ten muž rozprávky vésti uměl, a ráda jsem poslouchala hovor jeho, z něhož obzláštní jeho náklonnost k městu našemu vysvítala. Tu se náhle, jako bez smyslů, zjevil mladý člověk na prahu mé komnaty a začal hanlivými slovy na hraběte dotírati. Veliké bylo podivení moje, a poznavši v mladíku veřejného úředníka, totiž urburního písaře, nemohlať jsem ovšem takové chování k vzácnému hostu bez hněvu snášeti. Hrabě sám nezpůsobností nevítané

návštěvy popuzený, chtěje dotíravce zastrašiti, sáhl po meči; nežli jej ale obnažil, tuť již vrah sám jako vzteklý svou ocel v šlechetné krvi hosta mého pohroužil.“

„Urburní písař obnažil tedy meče svého jen k své obraně, když naň hrabě dorážel?“ tázal se šepmistr kvapně a důrazně, rád každého slova se uchytiv, ježto se k obhájení nešťastného jinocha hodilo.

„To učinil ovšem,“ odpověděla Rozina; „ale on sám hraběte popudil, a jak se okázalo, s tím pevným úmyslem do zahrady se vkradl, aby hosta mého zahubil.“

„Tedy, panno, myslíš,“ vyzvídal soudce, „že písař urburní věděl, koho u tebe v zahradním domě nalezne?“

„Musím tak mysliti, neboť nevím, koho jiného by v domě našem byl pohledával.“

„Ty sama, panno, nedala jsi mládenci příčinu, že tak neobyčejnou dobou do domu otce tvého vešel?“

„Pane šepmistře!“ odpověděla Rozina hrdě, ačkoli se nemohla ubrániti, aby jí lehký červánek nebyl tváře zabarvil — „řekla jsem, že byl hrabě Liebensteinský, nikoli urburní písař hostem mým.“

„Jak ale tentýž písař věděl, že hrabě u tebe večeří?“ dotíral sudí. „A jak vešel do zahrady?“

„Toho se vyptávej na něm, nikoli na mně. Já nevím o ničem, nežli co se před mýma očima udalo, a to je dvoje provinění: vkradení-se do cizího domu a zúmyslná vražda.“

„Jsi velmi přísná, panno Rozino!“ podotknul šepmistr; a zpytavým okem přeběhl řadu svých soudruhů v radě, jakoby jim byl chtěl na tvářích čísti, jsou-li se vším spokojeni, cokoliv nyní nebo později přednese. „Neměj, panno, starosti, že bychom tady s menší bedlivostí zákonů šetřili; ale buď ubezpečena, že budeme podlé jich přísnosti pokračovati, kde nebude možno bez porušení jich smyslu s vinníkem nakládati. Přede vším jest ale potřebí, abysi nám pověděla, zda-li řečený urburní písař nějakou starší zášť proti zavražděnému choval?“

„Já se nestarala nikdy o záležitosti urburního písaře,“ odpověděla krátce panna Rozina.

„Povídá se však, panno,“ přejal opět soudce další řeč, a pak se obrátil k otci Ruthardu — „odpusť, pane rychtáři, jestli se ti některé slov mých trpkým býti uzdá; povinnost moje —“

„Káže ti mluviti, jak spravedlivému soudci přísluší bez ohledu na rod a na stav před soudem stojících,“ ozval se na to Jiří Ruthard hlasem vážným, a pozvedl důstojně hlavy své. „Či-li se mám nadíti, že chcete na ujmu člověka niž-

šího s dívkou z domu vzácného šetrněji nakládati? Bůhtě živ! kdybych až posud pevně nevěřil, že při té celé nešťastné události čest mé dcery ani té nejmenší ouhony utrpěti nemůže, a že se k vůli otci jejímu nevčasné šetrnosti nedopustíte: musel bych vás, pánové, žádati, abyste vyšetřování té zapletené věci mně samému svěřili.“

Slova jeho zněla opravdově, a šepmistr jako na omluvu se pokloniv, obrátil se po krátkém zamlčení zase k dívce, a řekl: „Povídá se cosi, milá panno, jakobysi byla řečeného písaře darem své lásky dříve oblažila, nežli hraběte?“

„Kdo to povídá?“ opřela se dívka této otázce se vší přirozenou hrdostí, a zrak její začal se temně lesknouti.

„Bůh nad námi!“ ozval se opět starý Ruthard — „něco podobného doneslo se mně samému ke sluchu, ačkoliv se rozum proti tomu zpíral. Co jest při té pověsti pravdivého, Rozino? Odpověz otci — odpověz soudci svému!“

„Což mohu já o pravdivosti zdejších rozprávek rozhodnouti?“ řekla Rozina. „Pověz mi dříve, kdo je roztrousil, a snadno pak pramen jejich ohledáme.“

„Jsou tu lidé, kteří Víta, mladého Plichtu, řečeného urburního písaře, k tobě do domu docházeti vídali,“ řekl šepmistr.

„Aj, moudří páni!“ usmála se dívka hořce, „je-liž krejčí nebo zlatník již proto mým milencem, že mi oděv a šperky do domu přináší? Řečený písař sloužil mi, jako jiný dělník, pérem svým, i mohu vás o tom pracemi jeho přesvědčiti.“

Soudce pomlčev na okamžení, pokynul drábům u dveří stojícím, a pak se obrátil zase k dívce. „Proč se ale opíral řečený písař za posledních časů proti sňatku s dívkou, jižto byl, jak se ví, od let dávných miloval?“

„Aj, což myslíte, pánové, že jsem vševědoucí, abych myšlénky cizí až na dno pronikla? Ať vám na to vrah sám odpoví! Proč medle meškáte před stolici svou jej postaviti?“

V tom ale vešel již Vít od drábů veden do síně. V celém shromáždění povstalo živé pohnutí. Poutami sepnuty byly ruce jeho a oči sklopeny k zemi. Nevšímal si, co se vůkol děje; alebrž tichý, beze všeho patrného pohnutí stoupil před soudce. V Rozině začalo srdce bouřiti, a zraky se jí zaleskly divným plamenem. Byloť to poprvé, co hračku rozmaru svého, druhdy oblíbeného jinocha, potom rušitele rozkoší svých, po nešťastném večeru zahlídla, a ona celá příhoda vstoupila jí teď se svou strašlivostí živě na mysl.

„Panno Rozino!“ jal se šepmistr opět mluviti — „můžeš před Bohem a na čistotu svědomí svého dosvědčiti, že Vít Plichta, toho času písař urburní, hraběte Liebensteinského zavraždil?“

„Jakož mě Bůh na soudu svém neopustí,“ řekla Rozina pevně a chladně — „Vít Plichta to učinil.“

„A můžeš před Bohem říci, že to byl ten samý, jenž nyní před tebou stojí?“

„Ten samý.“

„Víte Plichto!“ obrátil se nyní soudce k vězni, „znáš přítomnou pannu?“

„Znám,“ odpověděl jemně jinoch, na němž bylo při prvních slovech panny Roziny malé pohnutí pozorovati. — „Znám!“ odpověděl polohlasitě, očí nepozdvihna; po síni nastalo při tom ticho, že bylo jednotlivých osob dýchání slyšeti.

„Mladíku, zlá jest případnost, v kterou jsi nešťastně se zapletl!“ promluvil soudce. „Nejenom že jsi proti právům hostinství a zákonům obecným se prohřešil, bývalou domu svého pověst pokálel, přátele zarmoutil a spravedlnost na sebe vyzval: tys připravil také otčině své, celé vlasti a králi svému velikých nesnází, an jsi císařova miláčka usmrtil, a nepřítele proti nim popudil, který již dávno příčinu ke škodnému záští vyhledává, a nyní se jí také uchopí.

Avšak nesmíš proto říci, že jsou srdce tvých soudců ze skály, aneb že se budou z pokuty tvé radovati —“

„Pane, taž se vězně, co k vyšetřování vraždy náleží!“ vskočila mu Rozina do řeči. „Nemohuť tady pro zatvrzelého vinníka času mařiti, jehož po těžké nemoci k prospěchu a zotavení svému jinak musím užiti.“

Bystře pohledl na ni šepmistr, a nevlídně se zamračil. Potom pozdvihl hlasu svého.

„Nuže tedy, pověz nám, Víte Plichto, za jakou příčinou docházel jsi do domu páně Ruthardova a k dceři jeho, jakž panna přítomná vyznala, že jsi činíval?“

Vít hned neodpovídal, nýbrž pozvednuv očí, významně na Rozinu pohleděl. Porozumělať ona pohledu jeho; on ale obrátiv se k sudímu, řekl posléz jemně: „Opisoval jsem pro přítomnou pannu modlitby a písně.“

„Rozvaž dobře slova svá!“ napomínal ho šepmistr. „Jakou jsi měl příčinu tak pozdního času do cizích domů vcházeti, jako se stalo u večer nešťastné vraždy?“

„Já neměl žádnou příčinu,“ řekl Vít.

„To lže anebo pozbyl smyslů svých!“ ozval se náhle hlas mezi přísedícími, a na lavici povstal pan Adamec. — „V dům zavřený nevchází

se náhodou, tomu rozumí soudce moudrý i bez vyznání vězence; a byť i nešťastník nyní příčinu měl zatajovati, proč byl do zahrady páně Ruthardovy vešel; náhodou se to nestalo — já to vím! Neběžíť tady o ztrátu nějaké hříčky, jakovouž duch mužný snadno pohodí: ale jedná se o živobytí váženého a nadějeplného mladíka, a dobrou pověst domu jeho i naší veškeré obce — a proto žádám, aby se mi dovolilo mluviti!“

Po těchto slovech povstal šumot po celé síni. Zvědavě upřely se všechny zraky na odvážného muže, a panna Rozina střelila po něm očima, jakoby byla v hlubinách duše jeho čísti chtěla, co asi k obhájení přítele svého pronese. Vít sám stál nepohnutý, jakoby všelikou obranu zamítal; svědkové pak očekávali, co pan Adamec propoví.

„Stateční a moudří pánové!“ promluvil tento, když byl svým modrým okem neohroženě vůkol sebe pohleděl. „Nedotýkám se toho ke své chloubě, že jsem až posud zákonům veřejného pořádku tak zadost učiniti a počestí své tak zachovati se vynasnažil, že slova moje za platné svědectví platiti mohou. Činím o tom zmínku jen proto, že musím zastávati přítele a mluviti proti dceři vůbec váženého domu; a protož doufám, že se mi uvěří, když řeknu: já vím, že nevešel Vít Plichta

v nešťastný onen večer bez příčiny do páně Ruthardovy zahrady, a vím také, že mu tuto příčinu panna Rozina zavdala.“

„Mluvíš s velikou smělostí, pane Adamče!“ prohlásila se dívka ousměšně, a pohlédla co možná nejpyšněji na šlechetného obhájce. „Jsem žádostiva, jak udání své dotvrdíš!“

„Mluvím s velikou smělostí, ale i s velikou jistotou!“ odpověděl tento mírně. „Neboť vím za jedno, že urburní písař onoho dne i času *odpoledního* u tebe byl.“

„Co to dokazuje?“ ptala se Rozina.

„Vím za druhé,“ pokračoval Adamec, nedaje se mýliti, „že u tebe častěji býval, a že v tentýž den všecku naději svou pohubenu spatřil, kteroužkoli jsi v něm byla dříve buďto z hravé mysli nebo z dlouhé chvíle zbudila. Táži se tě“ — mluvil dále, k Vítovi se obrátiv — „táži se tě ve jmenu soudce tvého před Bohem, pro naše přátelství, pro naději otce tvého, pro čest obce naší — promluv a vyznej, že jsi byl odpoledne u panny Roziny!“

Ale Vít neodpovídal.

„Vidíte, moudří pánové, on toho nezapírá,“ zvolal Adamec horlivě, „a takž také dosvědčí, že k ní toho dne s tím zavedeným a pobloudilým srdcem šel, jakož jindy chodíval —“

„S tím zavedeným srdcem?“ prohlásila se nyní Rozina. „Pane Adamče, obírej slova svá s větší pozorností a nauč se mluviti s pannami s větší uctivostí.“

„Nuže tedy řku ještě jednou: s tím srdcem zavedeným!“ pozdvihl obhájce hlasu svého — „neboť ty jsi jej, vzácná panno, zavedla. Nestřílej po mně tak hněvivýma očima, spanilá panno Rozino — a netrhej sebou, vzácný pane rychtáři! Vímť, co vím, a jakkoliv i léta moje na počet krátká jsou: oko moje zvyklo již pronikati srdce lidská i osnovu lidských myšlének. A protož dím: od oněch dob, co se panna Rozina z Prahy vrátila, stala se změna s Vítem Plichtou. Ontě člověk pěkný a líbezný — jiného ducha, než jakových panna ve zhýralých společnostech Pražských nacházela — panna má bystré oči —“

„Já musím odejíti, soudcové, nebude-li nestoudný člověk tento slov svých bedlivěji šetřiti!“ zvolala Rozina, po celé tváři do temna se zardívajíc.

„Bůhtě nad námi!“ přisvědčil jí starý Ruthard, nemoha dosavád v udání žalobníkovo uvěřiti. „Také mně se zdá, že mladý tento člověk ohněm přátelství daleko zavesti se nechává —“

„Toho se neboj, vzácný pane rychtáři!“ přejal mu Adamec další slova s velikou mírností. „Vyčkej konce, a potom sám rozhodni! Pro dceru tvou zanedbával písař urburní sobě zaslíbenou nevěstu, i bylby ji — jakož jste toho snad všickni na hraběcím plesu očitými svědky byli — veřejnému zahanbení zůstavil, kdybych já sám za nevěstu svou ji nebyl prohlásil a tak aspoň na oko pověst obou stran uchránil! Mezi mnou a pannou Adlinkou nebylo nikdy řeči o užším a vřelejším úvazku, než jakovým nás k sobě čisté přátelství poutalo; odvolávámť se v této věci na jejího bývalého ženicha. Zato však mi dovolte, pánové, abych se ho zeptal, nebylo-li řečí a slibů laskavějších mezi ním a pannou Rozinou? — Víte, odpověz! — Mlčením hřešíš na duši své! — Neodpovídáš? — Nuže tedy přistup ty, starý otče — i přistup ty, dívko cnostná, ježto jsi doufala, že se na místech šťastnějších s milencem uvidíš — přistupte, ať nešťastník před vašima očima tu velikou lež na duši své nechá!“

Bolestně pohnulo se srdce ve všech přítomných, an v skutku starý, poctivý Hanuš s hlavou svislou, žalostí jako o deset let sesláblejší, před zábradlí předstoupil; a s velikým účastenstvím hledělo všecko na dívku, kteráž utrápení

žalostné na tváři nesouc, jako obraz nejoutlejší pokory se tu jevila.

Také Vít sebou trhnul, a oběma rukama si tváře zastíraje, zvolal s hlubokým hořem: „Ušetřte mne! Co chcete ještě ode mne? Jáť se již vyznal, že jsem zločinu se dopustil, a očekávám soudu vašeho.“

„Toho ale nesmíš očekávati,“ řekl Adamec, „dokud nevyznáš, co se bylo mezi tebou a pannou Rozinou udalo! Soudcové nemohou bez ujmy věci spravedlivé dříve nález pronesti.“

„Mně pak se zdá,“ zvolala nyní panna Rozina — „a kdo bez pobouření smyslů na věc pohlíží, bude stejného se mnou mínění, že jeho vyznání-se z vraždy spáchané k odsouzení postačí. A jak se může ještě z něčeho jiného vyznati, čeho nikdy nebylo — co jen v pomatené mysli tvé burácí a na počestí mé kazivou rukou sahá?“

„Nuže tedy ať se z ničeho více nevyzná!“ zvolal obhájce šlechetný. „Nyní však budeš, panno, ty se vyznávati! Jáť si již jednou právo, nešťastníka se zastati, osvojil, a nemohu ničeho zanedbati, co by mě k cíli dovedlo. Přisahej nám tedy,“ mluvil horlivě dále, a vzav se stolu dřevěný krucifix, jako mstitel před pannu se postavil — „přisahej nám tedy před obrazem Ukřižovaného, že mezi tebou a tak řečeným vrahem

ničeho se neudalo, co by v srdci mladíkově naději ve tvou lásku bylo mohlo zbudit.“

„Přisahej!“ zvolal silným hlasem starý Ruthard, za stolem se ztyčiv; a strašlivé bylo nyní pohlédnutí na pannu Rozinu. Tváře její pokryly se barvou umrlců, rty se chvěly, z očí deštily jedovaté šípy, ňádra se jí dmula, jakoby tlukotem srdce měla puknouti — a pravice její pozdvihovala se jižjiž ku křivé přísaze.

„Nepřisahej, nešťatná!“ vykřikl ouzkostně Vít. „Pamatuj na věčnost a na otce! Já samojediný ponesu pokutu!“

„Slyšíte, pánové!“ zajásal Adamec. „Již prozradil srdce svého nevčasné tajemství, neboť ví, že nemůže panna na svou nevinnu přisahati!“

„A myslíš tedy, že je spolu vinna vraždy?“ zvolal pan Jiří s hrozným pohledem.

„Nemůžeť vinu svou odpřisáhnouti!“ odpověděl Adamec, krucifix vítězně pozdvihnuv.

V tom se ale dívčí tváře jako násilně zarděly, a ze rtů jejích vydralo se slovo: „Přisahám!“ Potom však pokryly se oči její mrákotou, a nežli jí mohl někdo k pomoci přispěti, skácela se nešťastnice na zem jako bez sebe.

11.

Hrdelní vyšetřování před soudem Kutnohorských šepmistrů bylo zase odloženo; ale pan Hanuš Ruthard odjel s odvážlivým Adamcem do Prahy, a utekl se s prosbou za Víta k milosti královské.

Šlechetný a horlivý přítel vylíčil před králem živými barvami svedení nezkušeného mladíka, neboť byl okem bystrým celou událost pronikl, i pověděl, že Vít jen zklamanou láskou a žárlivostí popuzen, v domě cizím zbraně se chopíl; a dobrosrdečný Václav, poslechnuv prosby milého mu boháče Kutnohorského, potěšil jej těmito slovy: „Císař mi ovšem pro zhynutí miláčka svého nemálo vyhrožuje, a nyní teprva Horu jako za pokutu k požitku svému žádá, i nemohu zamlčeti, že nám novina o té nešťastné příhodě již mnohé hořkosti způsobila: nicméně však se nám z jiné strany již také doneslo, že byl hrabě Liebensteinský se zlými, zradnými zámysly do vašeho města přijel — a protož mu sama ruka boží připravila odplatu. Já sám věci té jádro vyšetřím, až mě doba pokojná do Hory uvede; i doufám, že budu moci mladíku docela prominouti.

Zatím ho propusťte na svobodu, neboť v Hoře bude nyní každého ramene potřebí; — ať napraví svou vinu zmužilým chováním proti nepřátelským náběhům. Albrecht překročil již meze naše, a nežli se navrátíte domů, budete ho míti snad již před branou.“

A v skutku byl již Albrecht se svými spojenci jako vlny rozvodněných řek české pomezí náramným vojskem ze dvou stran zaplavil, a valil se nyní záhubně do krajů. On pospíchal tím více, jelikož se již podzimek blížil, a tudíž k obléhání pevných míst mnoho času nezbývalo.

Nežli se zástupové bojovníků českých proti němu polem postavili, octnul se již u samé Hory. Pln hněvu, že se nemohl s Čechy v bitvě setkati, položil se v polovici měsíce října táborem na potoce kolem horního tehdáž městyse Malína, u Nových Dvorů a Sedleckého kláštera. Ohněm a krví červenaly se stopy jeho, kady byl s velikými houfy svých Němců a spojených s ním divokých Uhrů přitáhl, takže posléze již pouhá pověst obyvatele z menších osad do lesů neb do šírého pole vyháněla, nežli je ukrutnost hrnoucího-se nepřítele zachvátila. Také do Hory uteklo se veliké množství lidu z okolí, kdež ochranu aspoň z části uchráněného jmění nebo života na-

jíti doufali, sami za to městu k vojenským službám se nabízejíce.

Na bohaté město připadl ovšem veliký strach, avšak panovala v něm také největší odhodlanost, jakož i důvěra v brzkou pomoc krále Václava, kterýž dostatečnou sílu branného lidu ještě pohotovu nemaje, prozatím dvou svých znamenitých pánů a zběhlých vůdců, Jana ze Stráže a Jindřicha z Lipé, s některými sbory do Hory vypravil, sám co nejdříve s hojně sebraným polem k městu přitáhnouti slíbiv.

I přestalo v městě pořádání věcí domácích, a všeobecný zřetel obrátil se toliko na události veřejné. Všeliké dílo v hutích a dolech odpočívalo, a každý dělník, buď on kovkop, hlinař nebo pacholek, uchopil se místo felizny, calovky nebo kocábky smrtícího meče, oštěpu nebo sudlice.

Položení Kutné Hory jest od časů nejdávnějších takové, že nebylo hlavě zkušené možno jinak mysliti, nežli že ji bude nepřítel od strany východní ztékati. Z jiných stran byla obklopena buď větším nepřichodným návrším nebo množstvím nepřiležitých pahrbků. Mimo to bylo město za oněch časů zde onde tlustou zdí i silnou baštou opatřeno; ale všech těchto ohrad nenalezalo se na straně Čáslavské, kdežto se za předměstím Kolmarkem dosti veliká planina prostírala, a před

niž také nepřítel z Rakous přitáhlý táborem ležel. V tomto položení kázal tedy Jan ze Stráže hluboké příkopy a silné náspy dělati, za nimižto s udatnými Horníky outokům Albrechtovým odolati zamýšlel; přitom ale měly také za ohradu stojících tam nákladných hutí a tehdáž velmi výstavného předměstí sloužiti.

Albrecht se ovšem potupně zasmál, když mu vyzvědači zprávu o tomto hrazení Kutnohorských přinesli. — „Syslové,“ řekl, „jsou zvyklí v ledvinách země se přehrabávati; nemohliť toho ani tuto nechati, an si na vojáky hrají. Budiž tedy! popřejme jim té radosti, a budeme je právě z té strany jako sysly z děr vylévati!“

I kázal hlasateli, aby vůli jeho před novými náspy ohlásil, napomenouti maje město, aby se bez protivení do milosti jeho poddalo.

V šikách stáli zástupové Kutnohorských obranců s náčelníky svými, když se toto zkázání císařovo za ohradu doneslo. I trhlo to celou řadou šlechetných Horníků, jižto se byli pro drahou dědinu a svobodu svou mečem opásali, a hlasitý šumot proběhl veškeré zástupy. I vystoupil Jiří Ruthard, kterýž se byl navzdor vysokému stáří k statečným obrancům připojil — vystoupil a řekl k Janovi Stráženskému: „Dovol, milý pane, abych za tebe jmenem naší celé obce poslu císař-

skému odpověděl, a takto před tebou, co před zástupcem milostivého pána a krále našeho, smýšlení Horníků osvědčil. — Poslyš, herolte!“ obrátil se nato k vyslanci Albrechtovu — „a pověz pánu svému, aby všeho pokoušení a vyhrožování zanechal. Srdce Horníků je čisté, jako stříbro jejich — i tvrdé jako stříbro jejich, kteréhož pánu svému přirozenému poslední krůpěji krve hájiti se hotoví. — Horníci!“ promluvil potom k zástupům, „od mnohých let svěřili jste mi správu obce naší, i činil jsem, jak se domnívám, z čeho před Bohem budu moci počet složiti. Poslední čas chtěl ovšem na pevných sloupech naší obapolné lásky se tříti, avšak ještě doufám, že mě nešťastná příhoda v domě mém o bývalou důvěru vaši nepřipravila. Stojím tady, abych třeba i smrtí vyrovnal, cokoli snad křivého mezi srdcem a mysli naší vyrostlo — abych jakož doma, takž i v poli staré pověsti Ruthardů dostojen se okázal. Bojujmež jako bratří a synové jednoho otce! Blížíť se veliké okamžení, kdež dokázati musíme, že netoliko v zápasu s odpornými živly v tmavých dolech k obohacení vlasti vítězně si počínati umíme, ale že i v boji s obecným, krve a stříbra chtivým nepřítelem chvalně obstáti dovedeme. Veškerá vlast hledí na nás; král a pán náš důvěřuje v nás — první je to den, kdež tichý,

mírný příbytek opouštějíce, k obraně svého života, k oslavení českého jmena zbraně se chápáme. Tento den rozhodne, budou-li věkové příští v udatnost naši důvěřovati a synům svým o zmužilosti naší vypravovati!“

„To budou! to budou!“ zahřmělo z tisícerých úst, a zbraně zvuk rozléhl se daleko pod šírými nebesy. Dychtivostí po boji roznítila se srdce Horníků; a když kázal pomstou soptivý Albrecht dlouhé náspy ztékati, nalezl za nimi nejkrutější odpor. Divý křik vydávajíce hnali se němečtí a uherští zástupové k širokým příkopům, jakoby drahý kov, po němžto pán jejich tak lakotil, u hradeb jižjiž na ně čekal; avšak šířka i hloubka příkopů naplnila se jich mrtvými těly, a dychtivost nepřátelská rozkotala se o statečnost Horníků.

Vítězný hlahol provázel po pláni ustupující zástupy, když Albrecht na vojsko své troubiti kázal, aby od outoku přestalo. Hněv a toužení po mstě lomcovaly knížetem, kterýž se byl snadného ztéčení náspů a dobytí nehrazeného města nadál. Očekávaje však ještě toho dne syna svého s novými zástupy divokých Kumanů, proti vůli svých věrných od outoku upustil, a teprva na zejtří mocí spojenou záhubně na město se obořiti ustanovil.

V Hoře ale rozhostil se nový život, plný pevné důvěry. Kdožkoliv se na ulicích potkávali, tiskli si radostně ruce, jakoby jižjiž všemu nebezpečí byli ušli, a veškerá obec shromáždila se v novém chrámě sv. Jakuba, aby vzdala díky nejvyššímu opatrovníku.

12.

Veliké, posvátné ticho rozhostilo se okolím, kdežto nedávno ještě bojovný hlahol, pokřik vítězů a lkání klesajících zaznívalo. Samo nebe hledělo utěšeně na radostné místo, kteréž mu nyní s uslzenýma očima před oltářem nejčistější oběť vděčných srdcí přinášelo. Hravý větřík proletoval podvečerní krajinou a zanášel nábožné zvuky z otevřeného chrámu ve blízký dům pana Jiřího Rutharda, kdežto jak ostré dýky v prsa dcery jeho padaly.

Na nízkém, pohodlném sedátku chtěla si panna Rozina v komnatě své pohoviti, ale nepokoj duše nepřál jí mírného oddechu. Od nešťastného dne, když byla na soudu stála a kdež posléz i její milkování s Vítem na jevo přišlo, nebyla ještě z domu vyšla, ba skoro ani komnatu svou neopouštěla. Bylať živa o samotě, netrpíc u sebe nikoho mimo svou komornou a důvěrného Bozděcha. Ani s otcem se nescházela; neboť ten se byl v náramném popuzení zařekl, že svého srdce od ní odvrátí.

„Já tě miloval," pravil k ní, „jako člověk zřetelnici oka svého miluje; mimo tebe neměl jsem již žádnou duši, k níž bych se byl za dnů křeh-

kého a sesláblého stáří důvěrně přitulil. Já ti nechal volnou ruku ve všem chování — ale důvěra a láska moje se mi zle splatila! Věz tedy, nešťastnice! jakos ty se zapomněla, že nedbajíc ani na čest panenskou, ani na pověst otce a domu svého všecko jsi zprznila: zapomenu i já, že jsem kdy dceru měl, a jako jsem zdařilé syny oplakal, oželím i nezdárnou dceru!“

Trpkými slovy káral také starého Bozděcha; ale potměšilý tento pomahač dívčí podíval se mu do očí, jakoby měl nejčistější svědomí.

„Aj, pane!“ řekl, „což mohu já sprostý sluha po tajnostech dítěte tvého slíditi? Tys mě učinil důchodníkem panny Roziny; i hleděl jsem tedy na měšec její, ale srdce její zůstalo přede mnou jako zavřená kniha!“

Nebylť sice hněv pana Jiřího tak veliký jako žal jeho, jenž mu prudké řeči k panně Rozině na jazyk kladl; ale v uších vášnivé dívky zněla slova jeho jako zúmyslné spiknutí a kletba celého světa. Onať plakala, strhala oděv svůj, proklínala den svého narození, a žádného před sebe ani pustiti nechtíc, hrozila všemu zkázou.

„I tys mě zradil!“ osopila se také na svého důvěrníka. „Tys ve spolku s mými nepřátely! Zrada jest okolo mne, a kam se ohlídnu, zašklebí se na mne faleš!“

„O tebe se pokouší zas hlavnička, drahá panno!“ odpověděl stařec, chtěje všemožně na tváři lítost ukázati, ačkoliv se na ni mocně radost ze srdce drala. „I musím ti prominouti jako malému dítěti, kteréž neví, koho v bolestech mimo sebe tlukouc bije. Já tě tedy zradil? já — jenžto jsem ti prospěšné rady dával, jak jsi na soudě chovati se měla? Proč pak jsi mě tam jako roznašeče utrhačných pověstí nepohnala a jako na lháře nežalovala? Tobě by moudří soudcové, jakožto vzácné panně, spíše byli věřili, nežli mně, pouhému otroku, a byliby mě posléze co bídného utrhače pro hanebné nařknutí pod zemi vsadili. Nu, Pánbůh ti rač rozum osvítit a dejž ti přátel svých poznati!“

„Počkej — kam odcházíš?“ zkřikla dívka v skutku jako nemocné dítě naříkajíc. „Také ty mne chceš opustit? O má hlava, mé srdce! Dej mi svého divotvorného nápoje! Jsem vysílena jako pracující k smrti! Dej mi posilu, dej!“

„Proto jsem ti“ — zdráhal se Bozděch — „nesvěřil své tajemství, abych jediný statek svůj marně proplýtval a drahý poklad rozmetal. Darovalť jsem ti již devět kapek, nežli jsi na soud odešla — a nadarmo jsem devět měsíců ze života svého zahodil!“

„O, ty budeš právě pro toto milosrdenství o devět roků déle na živě!“ zvolala dívka, kře-

čovitě ho za ruce popadajíc. „Tyť jsi zdráv a silen — ale já jsem chorá a bídná!“

„Ale já svářel své divotvorné kapky od mnoha let z bylin a kořínků proto, abych jimi něco dobrého vyvedl; tobě však nic nepomohou. Nemáš dosti odhodlaného ducha a pevného úmyslu, anebo jsi na protivné planetě zrozena. Tobě nedaly srdnatosti na soudu!“

„Nemluv mi o soudu, a vlij nový plamen do žil mých!“ zvolala rozjitřená dívka. „Já cítila v sobě sílu velikou, když jsem k těm obecním kejklířům přes práh vstoupila; ale strašlivé vidění — jako krvavá podoba zavražděného hraběte, postavilo se náhle přede mne a hrozilo mi zesinalou pravicí. O neptej se!“ mluvila dále, oběma rukama za hlavu se držíc — „a dej mi úlevy! Jáť potřebuji zdravou hlavu a silnou mysl, neboť chci na pomstu mysliti!“

„To bude také nejmoudřejší tvoje zábava, a z neskončené oddanosti své poskytnu ti k ní posily — ba pro tebe bych vylil poslední krůpěj své vlastní krve,“ odpověděl stařec, holou lebku hluboko k zemi skloniv, aby ukryl ďábelské usmání. Přitom sáhl za ňádra, vytáhl z náprsní kapsy malinkou láhvičku, a přikročiv s ní ke stolu vpustil z ní několik kapek čistého moku do sklenice vody. — „Pí a posilni se, drahé dítě!“ řekl

nato, „neboť zůstaneš-li v Hoře, bude potřebí, abysi měla uši ze železa a srdce z ocele.“

„Proč?“ ptala se krátce, sklenici hbitě k ústům vedouc.

„Proč?“ ušklebil se Bozděch. „Proto, že se ta hornická luza — před tebou je mohu takto jmenovati, neboť dle rodu a dle krve své nemůžeš se, panenko, nikdy k těm země přerývačům hlásiti — proto že se opovážili tě hanobit — jazyk se zdráhá řeči jejich opakovati — že tě proklínali —“

„Bůh je zatratí!“ zkřikla Rozina, vyprázdněnou sklenicí prudce o podlahu mrštíc — „já se budu za jejich zkázu modliti! O, však oni ochabnou, až se jenom císař u zdí okáže a mstitel miláčka mého přijde!“

Ale doufání její bylo marné, a proroctví okázalo se býti falešné. Horníci neochabli, an se císař u zdí okázal, a panna Rozina modlila se nadarmo!

„Ty jsi bázní ohluchl!“ zkřikla na Bozděcha, když jí přinesl zprávu o zmaření Albrechtova outoku. „Anebo jsi pobitá čeleď kovkopů z tebe posměch učinila.“

Když ale později nábožnou píseň vděčných vítězů zaslechla, poddala se vzteku a zoufání;

jako zuřivá vlčice ležela na měkkém lehátku, a mysl její zanášela se pomstou a krví.

„Nikoli, plesati nemají!“ zasoptila najednou, celá se vztyčivši — „anebo musím já života pozbyti! Žádný se nesmí radovati, kde já běduji — a radost musí umlknouti, kde já pomstou zahrozím! — Tyť jsi mluvíval o bojích, starče, které jsi kdy přestál; mluv nyní — osvědč svou zkušenost; — mohou se Horníci proti Albrechtově síle udržeti?“

„Budou-li se držeti jako dnes,“ řekl tento, ramenama krče, „a dostanou-li posilu od krále —“

„Tu nedostanou!“ vpadla mu dívka vášnivě do řeči — „tu nesmějí dostati! Padnouti musejí anebo pod popelem domů svých lehnouti, nežli Václav přijde, a kdybych jim měla sama žhavý hrob připraviti! Ty mi vždy o lásce a oddanosti mluvíš, vetchá nádobo, jenžto na světě již ničeho, leda hrstky dnů pozbyti nemůžeš — odvaž se jich a okaž mi nyní, že mě miluješ. *Pomoz mi Horu zkaziti!*“

„Ďábelské pobídnutí!“ ušklebil se křivoústý stařec patrněji nežli kdy jindy — „pekelné lákání, jak by svět řekl; ale my dva máme zvláštní svět svůj pro sebe. Je tu ovšem liščí chytrosti a lví odvážlivosti potřebí; ale zkusíme, čeho má stará lebka a tvé mladé srdéčko dovede.“

„Odměny se naděj, jakékoliv ti Rozina Ruthardova uděliti může!“ zajásala dívka, starce ohnivě za ruku chopíc. „Nezakoupíť si ona ples duše své za cenu chatrnou!“

„Já naleznu svou odměnu sám v sobě!“ zachechtal se tento divoce a hlasitě. „I bude to pamlska, na kterou se dávno duše moje těší.“

Nato povstalo mezi nima dlouhé rokování: a když podzimní večer Ruthardovu pěknou zahradu svým prvním stínem pokryl, vešel do ní člověk s motykou a rýčem. I vykopal tam jámu, a pak do ní těžkou skříni položil. Brzy nato byla jáma zase zasypána. A když se oudolím tiché noční temno rozložilo, braly se dvě osoby, v pláštích zakuklené a širokými klobouky zastřené, dolů z téže zahrady přes potok, a potom se zatáčely opatrně nahoru k Rovenskému couku a oklikami k císařskému táboru.

Jako vymřelé stály na Rovini kavny havířské — tiché a tajemné bylo celé vůkolí, a pak-li kde za potřebou válečni bedlivosti oko neb ucho lidské číhalo, uměly se mu osoby z Hory chvátající pozorně vyhnouti. Čím dále, tím hustěji vstupovala mezi ně a uspalou Horu čirá tma; za malé půl hodiny míjel jim po levici rozlehlý Sedlický klášter, a před nima začaly v císařském táboře planoucí ohně proskakovati, okolo nichž

také již kupy rozlehlých a lecjak sestavených bojovníků viděti se dávaly.

„Nohy se mi třesou — dech mi z prsou utíká!“ zašeptala nyní jedna z osob k táboru pospíchajících, a zastavivši kroků svých, o druhou se opřela. Tato pak vyndala z ňáder stříbrnou láhvičku a pustila jí několik kapek na jazyk, kteréž ji v několika okamženích jako nadpřirozeným plamenem rozhřály.

„Pojďme! pojďme!“ zaplesala občerstvená, jakoby již již u jistého vítězství stála, a rychle k čerstvým krokům se napínajíc, táhla osobu druhou mocně za sebou.

*

13.

Z blízkých lesnatých hor vyvalilo se mlhavé jitro, pokrývajíc krajinu šedým závojem jako k hlubokému smutnění, a když posléz ranní slunce za baštami hradu Lichnického pronikalo, podobala se obloha plamennému moři. Chvílemi proletěla vůkolím skučivá Meluzina.

S jakýmsi ouzkostným tušením stáli zástupové Kutnohorských obranců uchystáni k boji. S nábožnou důvěrou pohlédali k nebesům, ježto jim zamračeně nad hlavami stála, a všeliká duše poroučela se do rukou Nejvyššího, připravujíc se ku smrti.

Dostalať se totiž do Hory zpráva, že k Albrechtovi včera u večer noví houfové přitrhli; každý tedy očekával na dnešek boj mnohem lítější, a tudíž kdo jen zbraně pozvednouti mohl, uchopil se meče, palcátu, cepu nebo sekery.

Veškerá síla Horníků byla dnes rozdělena na dví. Jedno oddělení stálo pod správou Jana ze Stráže, řečeného Vartemberka, jehož slovo tu vůbec ve věcech válečních za první platilo; ostatní sbory měly za vůdce Jindřicha z Lipé. I ustanovil onen, že se proti prvním náběhům nepřátelským toliko silou oddělení svého opírati

bude; druhé pak aby teprva umdlévajícím k pomoci přispělo. On sám již včera osobním udatenstvím a moudrými rozkazy všeobecné důvěry získav, nyní v první šiky se postavil, všude k zmužilosti povzbuzoval a bojovného ducha probouzel.

V druhém houfu nacházeli se také Vít a Adamec. — Z vězení nedávno propuštěný jinoch pohřížil se nyní v hluboké myšlénky, nevšímaje si, že přítel již dlouho soucitně naň pohlíží. Konečně z hluboka povzdychl.

„Co je ti?“ tázal se ho Adamec.

„Nevím, co mi to prsa ouží,“ odpověděl Vít hlasem polomrtvým; „není to ani pouhá bolest, ani pouhá rozkoš; jeť mi, jakobych měl dnes cíle svého dojíti!“

„Nepodávej se vrtochům, bratře!“ prohodil onen. „Cíle dojdeme všickni, když Rakušíky zaženeme. Ale kdož by proto tváře kabonil? — Chceš-li, já ti zazpívám dobrou písničku — ta zažene všechny bubáky.

Skáče jelen po doubravě,
Pozor, lovče, pozor dej —“

Ale v tom se ozval pokřik na hradbách. Za příkopy zazněly polní trouby. Strašlivý ryk nesl se k nebesům. Jako černé mraky valily se houfy Albrechtovy k outoku.

„Až posud jsem sice v bitvách ještě nestával,“ řekl Adamec s úsměvem; „ale nemusel bych věděti, že je deset více nežli pět, abych říci nemohl, že budeme dnes parnější den a větší kus práce míti nežli včera — ačkoliv se slunce jako z outrpnosti schovalo.“

A slova jeho stala se proroctvím. — Jako stáda hladových vlků přihnaly se Albrechtovy zástupy. Udatně hájili Horníci náspů svých. Krev tekla potokem po novém hrazení okolo předměstí, a mrtvá těla hromadila se za ním i před ním; avšak ještě tu stály a čekaly sbory pod správou Jindřicha z Lipé, aniž byly mečem trhnuly.

Ale jižjiž počali Horníci počtem nepřátel, kteříž jako roj podrážděných vos napořád se množili, s náspů ustupovati, a jednotlivci z odvážlivých, smrti nedbajících Uhrů začali hrazení zlézati: an tu náhle na Kolmarce plamen ze suché střechy vyšlehnul, a černý dým jako sloup k oblakům se táhl, bojujícím Horníkům znamení dávaje, že nepřítel již i za jejich zády zuří.

A v skutku byl také houf kořisti chtivých Kumanů, od vojska k outoku ženoucího se odtrhnuv, vysokou travou a roštím po kolenou se krada, dlouhé příkopy obešel, a dostav se takto až pod návrší k zahradám Kolmarským, jako hejno dravých medvědů a dávících tygrů do středu

předměstí vrazil. Zde padli divoši do tichých a nejvíce liduprázdných obydlí, jakoby vítězství již v rukou měli, kde co bylo, drancujíce a pálíce. Několik dřevěných stavení stálo hned v plném plápolu, a vichr točil se v plamenných kotoučích jako ze řetězů utržená vzteklice.

Děsný povyk naplnil celé předměstí, a na smrt vystrašeny utíkaly ženy, děti, starcové a jiný lid nebranný před nenadálými loupežníky, nevědouce ani kam se uchýliti, toliko hořekujíce a rukama lomíce.

Na obloze sehnala se mezi tím těžká, černá mračna, i visela nyní nad zemí jako pohřební příkrov.

Strašlivé bylo zděšení v boji vůbec necvičených a ve válce nezběhlých měšťanů, kdyžto za sebou s hradeb hrozící požár spatřili. První hrůzou uchvácení vydali zoufanlivý křik, i byli by málem zbraň odmetali a jako slepí na outěk se dali. V tom okamžení opanovali však také Němci zde onde již pobořených náspů, a tudíž musela se nyní síla proti síle, muž proti muži na šíré pole vyhrnouti. Proto zkřikl nyní hrdinský Jan ze Stráže hlasem hřímavým na pana Jindřicha, aby vybraný sbor svůj, z většího dílu samé zkušené vojíny královské, proti proudu deroucích-se nepřátel obrátil, a zahlídnuv bystrým

okem pana Adamce, jehož odhodlanosti se byl již včera podivil, poručil mu, aby s houfem dobře tu známých lidí k předměstí se obrátil, a buď zradnému živlu nebo nepříteli v cestu se postavil. Sám nato svolal ohnivými slovy malomyslné Horníky, pobízel je, uvedl jim na mysl čest a povinnost, a pak s obnovenou silou v nejhustší tlupy nepřátelské se uvrhnul. —

Jako rozlícení lvové řítili se havíři za svým miláčkem, panem Adamcem. V plamenu stál již veliký počet skrovných, ačkoliv rozptýlených domků, jelikož vichr paličům v práci pomáhal; i museli se obrancové horkem i kouřem dráti, nežli na sbor loupežných Kumanů vrazili. Krátký byl ovšem zápas i snadné vítězství, ježto po kořisti prahnoucí nepřátelé semotam se rozptýlivše, raději k svému prospěchu plenili, než aby byli v předu bojujícím soudruhům cestu k snadnějšímu zmožení hradeb razili. Tím způsobem rozdrobili sílu svou, a padli pod ranami honících je kovkopů, kteří je po všech domech stíhali.

Přede všemi, jako na peruti skučícího větru, letěl mladý Plichta. Činil to bezděky, veden jakýmsi tajným, ale mocným hlasem srdce a svědomí svého. Kroky ho nesly k obydlí vdovy Maternové, a v té chvíli zdála se mu tato cesta býti jeho nesvětější povinností.

Uchráněn před zhoubným živlem stál tu ještě domek, druhdy sladké outočiště jeho; ale dvéře byly dokořán vypáčeny.

Rychle skočil přes práh a vrazil do světnice; nikde však nenacházel živé duše. To jediné neušlo zraku jeho, že tu nepřítel již také hospodařil. Všecko bylo ve světnici poroucháno.

S hrozným tušením stál jinoch na okamžik poděšen — potom padlo oko jeho na lože.

„Matko! kde máš dítě své?“ zvolal a přiskočiv k loži, uchvátil kostnatou ruku vdovy, Adlinčiny matky. Ale ruka její byla studená, a když pohlédl blíže, dívaly se naň z podušek dvě sklenné, ve sloup obrácené oči a zesinalé tváře.

„Matko, kde máš dítě své?“ opětoval jinoch v hrozné ouzkosti; ale oči její se nepohnuly, neboť byly ztuhly v smrtném spaní, a vysoký pot stál na čele obstárlé ženy. Avšak oči i ústa byly pootevřeny, jakoby chtěly ještě dceru spatřiti a ještě ubohou volati, kterouž byla bez pochyby jen divokost loupeživých nepřátel zahnala.

„O dni strastiplný!“ zalkal jinoch s bolestným pohnutím; „jakáž bude míra darů tvých? Na sta jich pohubíš, na něžto se přítomnost i léta budoucí okem utěšeným usmívají, a mne tu necháš v té prázdné pustotě! — Odpusť, ženo ne-

šťastná! Tobě vzešla sice odleva v říši pokoje, ale já nešťatník porušil tvůj mír vezdejší!“

A vřelé políbení vtisknuv na studenou ruku, jež mu měla jednou mateřsky žehnati, vyřítil se ze dveří a pustil se po síni k zahrádce. Hlas jeho volal pronikavě Adlinku. A jižjiž myslí, že také ohlas dívčího křiku zaslechá — i vrazí na zahrádku, na to tiché, posvátné místo laskavých snů a slibů jeho, a tam zahlídne dívku, an s divým Uhrem zápasí.

„Darmo si lámeš peroutka, divoká hrdličko!“ smál se jí šklebivě bojovník, an se mu outlá dívka v surové náruči silou zoufalkyně zpouzela. „Bratrům nechal jsem tvůj nábytek, ale tebe jsem podržel pro sebe!“

„Nesahej na poklady naše, loupežníku!“ zkřikl tu za ním Vít, a mstitelnou ranou meče jeho svalil se vilný nepřítel s rozpoltěnou hlavou na zemi. Nesrozumitelné klení vydralo se mu ještě z umírajících úst, a křečovitě napínaly a trhaly sebou oudy jeho. Padaje bylby málem i dívku k zemi strhnul; ta však při prvním hlasu osvoboditele svého násilně sebou pohnuvši, byla se rukou vrahových zprostila, a sama bezděky jako vítězstvím zkřiknuvši, po náhlém ochránci se otočila. S rozpjatou náručí stála na okamžik proti němu — ale náhlé střídání citů bylo jí zarazilo

všecku krev u srdce, a mrákota zastřela zraky její. Klesala — a jinoch ji zachytil do loktů svých.

Za hodnou chvíli hleděl na nešťastnou nevěstu, a nikdy nepocítěná bolest — nikdy nepocítěná rozkoš naplnila srdce jeho. Tak spanilou a milostnou nezdála se mu nikdy před tím dívka, kterouž oklamal a nevěrně opustiv o vezdejší ráj připravil.

Tiché ctnosti její vstoupily mu nyní před oči jako kárající andělové. S tlukoucím srdcem, se slzavýma očima přivinul omdlelou těsněji k prsoum svým, a hlava jeho sklonila se níže k tvářím jejím, a horoucí rty jeho líbaly jednak dívčí oči, jednak volaly jmeno její.

Konečně otevřela dívka zatemnělé oči.

„Adlinko!“ zvolal Vít, „procitni v život nový a radostnější! Nabuď mysli! Nepřítel je zkažen!“

A dívka se vzchopila; jakoby se byla z těžkých, hroznych snů protrhla, hleděla vůkol sebe. Pak teprva padlo jí na mysl, co se s ní bylo prihodilo, a s radostným pláčem uvrhla se Vítovi na prsa. Nebylať pouhá vděčnost k svému ochránci, ježto dívce takto učiniti velela; ale byla to horoucí milost ženského srdce, kteráž v ní dosaváde bydlila.

„Víte, nešťastný, drahý příteli!“ jásala přitom s uslzenýma očima; „Bůh neoslyšel modlení moje! Ráda nyní umru, neboť jsem se dočkala chvíle, na nížto se duše má již netěšila. O nech mě na srdci tvém skonati!“

„Zbav se tak strastné myšlénky, duše moje!“ zvolal jinoch, „a odpusť nešťastnému — odpusť nevěrnému, kterýž v omámení smyslů velikou cenu tvou poznati nemoha, převršenou mírou bolesti tebe zasypal!“

„Nemluv — nemluv mi, Víte, o těch dnech nešťastných!“ prosila dívka. „Pomysleme, že to byla ruka boží, ježto v nejúplnějších rozkošech na smrtelníky doléhajíc, sílu jejich zkouší. Takto mysleme a na všecku hořkost zapomeňme. Ach, vždyť je veškerá bolest dnů předešlých nahrazena tímto jediným okamžením! O pojď, pojď — ať se také nemocná matka potěší —“

„Tvoje matka?“ zděsil se jinoch.

„O nelekej se — neboj se trpkých výčitek!“ prosila zase Adlinka svým nejjemnějším hlasem. „Onať až podnes jenom s lítostí o tobě mluvila, a žádné viny na tobě nenacházela.“

„Že to činila?“ zvolal jinoch z hlubokosti duše své. „O, děkuji ti za tuto zprávu, Adlinko! — tedy mě veliké tíže zbavila. Bohužel, že tu dobrou ženu sám již odprositi nemohu!“

„Proč bysi nemohl, bláhový? Pojď!“ zvolala dívka s radostným úsměvem. „Pojď — to jí dodá posily, onať se potěší.“

„Pro živý Bůh, Adlinko!“ ustrnul Vít — „což pak nevíš —“

„Co?“ lekla se dívka hlasu Vítova.

„Nešťastná dcero!“ zalkal jinoch žalostí ruce sepnuv. „Nešťastný dne — a nešťastný já, že ti mám první o tom povídati! Běž, Adlinko — běž; matka tvá —“

„Je mrtva?“ zkřikla dívka hlasem strašně pronikavým a popadla jinocha prudce za ruku. Celá duše její, zdálo se, že se dívá z očí jejích a že dává pozor na odpověd Vítovu. Nepohnuta byla v tom okamžení celá postava její — jako z kamene tvář její.

„Já ji nalezl na loži bez života!“ odpověděl jinoch zticha; „avšak možná, že to byla pouhá mdloba.“

„Nikoli, nikoli — to byla smrt!“ úpěla dívka hlasem srdce rozrývajícím, a dvěma proudy vyhrkly jí veliké slze na zbledlé tváře. „Já ji viděla dnes ve snách — bílý rubáš měla na těle, a růžencem byly obvázány ruce její. O, dne nešťastný! A já se od ní vzdálila v hodinu poslední! Ona zhynula divokostí dravých nepřátel! O, já nešťastná!“

S těmi slovy letěla do světnice — padla na matku a nabyla brzo jistoty, že se jí sen vyjevil.

Bolestný byl nářek outlé dívky, a Vít ji měl co těšiti, an mu samému srdce pukalo.

„Osamělá, opuštěná stojím nyní na světě!“ bědovala dívka nad mrtvolou matky. „Žádného srdce tu není, na němžto bych se vyplakala, až by se ulevilo bolesti mé!“

„Nezoufej, Adlinko!“ promluvil k ní Vít, „a nezatahuj oblohu svou mrakem ještě černějším, nežli ji nebe již zastřelo. Ještě je živ dobrodinec, druhý otec tvůj, a srdce páně Hanušovo je věčný pramen srdečné laskavosti. *Své* srdce ti nabízeti nesmím“ — mluvil dále hlasem poněkud se-třesoucím, vřele ji ruku tiskna — „neboť vina má jest tak veliká, že — kdybych i tuto nad mrtvolou tvé matky, na místě posvátném přisahal, ty mi přece neuvěříš a lítost mou zavrhneš.“

„Nepřisahej, Víte — nezaklínej duši svou!“ zvolala dívka v náramném pohnutí, obě ruce jinochovy těsně k srdci svému tisknouc. Veškerá bytost její rozplývala se ve slovech jejích. — „Já ti *musím* věřiti a k srdci tvému se utíkati, nemám-li kořen života svého zkaziti. Neopouštěj dívku, jež by při tvém neštěstí s tebou byla umřela — kteráž ale také v životě vedle tebe státi musí, nemá-li zhynouti!“

V hlubinách srdce svého pohnul se jinoch touto neočekávanou prudkostí citu dívčího, i bylo mu, jakoby se celá duše jeho byla otřásla a všeliká minulost v bezedné zapomenutí zapadla. S novou a horoucí, všech zemských trusek zproštěnou láskou ovinulo se rameno jeho okolo dívky — a nad mrtvolou matky, na zříceninách popleněného předměstí vzešel jim oběma nový, květoucí ráj milosti.

14.

Strašlivý lomoz vytrhl milence ze sladkobolného zanícení a slibu-činění, uváděje Vítovi na pamět, že otčina ještě ramenou jeho potřebuje.

S nelitostnou zuřivostí roztáhl se totiž boj na šíré pláni před Kolmarkem, a jako dávící vlny řítily se sbory divokých Němců na zoufanlivé Horníky, o jichžto neohrozenost ještě i jinde strašlivá příhoda se pokoušela — jelikož teď náhle také uprostřed města oheň vypuknul. Vysoký, šlehavý plamen pod černou oblohou zděsil městské obrance jako krvavý prst věčného mstitele. Nepořádek ztrhal šiky jejich, a jako hladoví vlci padaly již mezi ně zástupy nepřátelské. I hrdinský duch vůdce Vartemberka začal se naděje v dnešní vítězství odříkávati: an tu náhle jako božím sesláním z lůna těžkých mračen prudký lijavec se spustil — vichr se vztekal, z hluboka hřímalo, a žluté blesky krajinou proletovaly.

„Nebe je s námi, Horníci!“ zkřikl tu Stráženský, s neohroženou tváří na všechny strany pohlížeje. „Nabuďte mysli! Bůh sám vede péči o zachování domů vašich — hle, ty proudy nebeské! Pusťtež tedy starosti o svoje přístřeší mimo sebe a obraťtež mečů na loupežníky!“

Avšak i po straně nepřátelské zajásal vůdce: „Nebe je s námi! Neochabujte v udatenství! Metla boží doléhá na Horníky!“

Ale v tom se ozval mezi zuřivými zástupy jeho také jiný hlas, a ten zatřásl lidem pověrečným ještě mocněji, než to učinilo pobádání vůdcovo.

Hlas tento pocházel od pana Adamce. Statečný tento mladý muž byl se totiž po vykonané práci z předměstí opět na bojiště obrátil, a při náhlém zbouření živlů projala ho tu nenadále odvážlivá myšlénka. Byl to šťastný blesk v temnotách nynějšího stavu Horníkův.

Kvapně odtrhl se od lidu svého, a zahodiv znamení bojovníků Kutnohorských, vpadl jako zděšený mezi houfy nepřátelské a začal jich jazykem z plného hrdla křičeti: „Peklo je proti nám! Horníkům pomáhá ďábel!“ A slova jeho padala jako žhavé jiskry ve sluch divokých nepřátel, a okamžitě se v nich záhubně zmáhala. Vzteklivci tito nebáli se ani boje, ani smrti; ale proti domnělým kouzlům pekelným neuměla se odvážlivá surovost jejich postaviti.

Celé vůkolí mělo nyní podobu, jakoby v něm škola čarodějů umění své prováděla, anebo nebe se bořilo a peklo se otvíralo. Lomoz bitvy, řinkot zbraně a ryk bojujících, hučící bouře, šumící vichr a šlehající déšť — to všecko mohlo i člověka

bez pověry přirozenou hrůzou zděsiti; a zástupy Albrechtovy začaly v skutku couvati. Pokřik „Horníkům pomáhá peklo!“ množil se od muže k muži a zastavoval meče v nejkrutějších ranách. Leknutí vrazilo do vraždivých šiků, přeletělo jako morová rána celé bojiště, a hnalo je posléze na outěk před Horníky, k nimžto se opět s každým krokem zmužilost a důvěra navracela.

Krvavý outok byl šťastně zmařen, nepřítel z pobořených náspů vyhnán, a nebe samo zdálo se míti radost nad novým vítězstvím Horníků. Mračna se byla rozplašila, vichr utichl, bouře umlkla, a jasná, skvělemodrá obloha usmála se na veškerou krajinu; toliko na západě visela ještě temná opona, ale na ní okázalo se věčné znamení pokoje, sedmibarevná duha.

S radostným úžasem a hlubokým pohnutím hleděli vítězové na toto náhlé zjevení, a s plným srdcem nejvřelejších díků objímali se mezi pobitými bratry i nepřátely.

Ale drahé bylo dnešní jejich vítězství. Předměstí bylo popleněno, náspy okolo nich zničeny, veliký počet měšťanů padl na bojišti, a mnoho vzácných Horníků uvázlo v zajetí. I počet raněných byl znamenitý, a co sesláblí zástupové za ránu největší považovali, byla ztráta obou královských vůdců, jelikož hrdinská odvážlivost

Jana ze Stráže do rukou nepřátel zavedla, Jindřich z Lipé pak ostrým šípem dosti nebezpečně poraněný na loži ležel.

Bolestné tušení probuzovalo se tichým hlasem v prsou vítězů, an se před samým polednem u malém počtu do města vraceli, nemajíce před sebou, na kohož by důvěru svou zasazovali, a veliká tesknost rozložila se kolem po všech srdcích.

---

*

15.

Na veliké síni v radním domě seděli šepmistrové a obecní starší s městským rychtářem, panem Ruthardem. Uprostřed síně stál bývalý a na Horách již povědomý společník nešťastného hraběte Liebensteina, rytíř Blum, kterýž byl ještě toho dne co Albrechtův jednatel do města přijel, maje obci vůli císařovu prohlásiti a s obecními staršími porokovati.

Věc váleční nacházela se tu nyní v rukou domácího řízení, a v tom případu mohl arci sám rychtář tento důležitý ouřad nejlépe zastati, ježto s velikou věhlasností a věcí veřejných známostí i zkušenost v běhu válečném, nabytou za mladších let, spojoval. K němu tedy obracel se nyní zřetel jakožto k hlavě celého shromáždění a zástupci moci královské.

„Milí a mnou velmi vážení pánové!“ jal se posel z nepřátelského tábora mluviti. „Když jsem ponejprv do města vašeho vjížděl — a sice po boku laskavého i mocného příznivce svého, jehož mrtvé tělo jsem pak z bran vašich s krvácejícím srdcem k truchlícím přátelům odvážeti musel — tenkráte, pánové, mně věru nepřipadlo, žeby mě tak brzo běh kruté války mezi vás opět uvedl.“

„Pane rytíři,“ přejal mu Ruthard další slova s velikou vážností, „můžeš-li dle poslání svého všech připomínek na minulost opominouti, velmi se nám zavděčíš; i nemůže to býti pro žádnou stranu věc radostná, příhodu nešťastnou na mysli obnovovati. Oznam raději, co pán a kníže tvůj obci naší vzkazuje?“

„Vedlé tvé líbosti, pane rychtáři!“ odpověděl rytíř poněkud pohoršen. „Jiný na místě mém by také s vámi času nemařil; já však užil dobrých dní v městě vašem, a chci se vám nyní k povděčné posluze propůjčiti. Protož vám přede vším na paměť uvádím, že má císař a pán můj velikou příčinu, nevražiti na Horu, a že je silné předsevzetí jeho, doly její ve svou moc dostati. Dnes před večerem přitrhnou ostatní zástupové za knížetem Rudolfem, a na zejtří učiní se poslední outok na Horu, jemuž město zajisté neodolá. Avšak přirozená laskavost císaře pána je tak veliká, že rád porovnání válečního se odřekne a na příkoří jemu již učiněné zapomene, když mu dobrovolně město poddáte a jako pánu svému poslušnost slíbíte; jinak sice vás všechny i zajaté přátele vaše v táboru hněv jeho zachvátí. Nebudou-li brány Kutnohorské zejtra před ním otevřeny, nežli nám slunce nad hlavy vzejde“ — mluvil posel hlasem povýšeným dále — „padnou zajatí přátelé

vaši mečem mstitelným, a záhubným proudem obrátí se na vás pomsta. I zaklel se císař památkou otce svého, že kámen na kamenu v Hoře nezůstane!“

Zaraženi nad nelidskou zprávou seděli všickni přítomní za nějakou chvíli v hlubokém mlčení. Skoro každý byl dnes někoho z přátel nebo pokrevních pohřešil, a nenaleznuv ho mezi mrtvými, musel souditi, že padl do zajetí; na tyto ubohé myslila nyní městská rada, byť i vlastní nebezpečí byla mimo sebe pustila. Rytíř vyslaný použil tohoto zamlčení a jal se dále mluviti:

„Pomyslete, Horníci! že nemáte žádného práva, abyste lidského slitování od císaře očekávali, jelikož jste zavražděním miláčka jeho rozhodnou příčinu k tomuto boji zavdali. Pomyslete, že je síla vaše zmařena, město vaše nehrazeno, a pomoc ještě daleká. Pomyslete, v jaké nebezpečí, v jakou pohromu své bohaté město, statky své i život svůj zúmyslně uvádíte; a považte naproti tomu, jak milostivého i mocného pána v knížeti Albrechtovi sobě nakloniti můžete; považte —“

„Považ ty sám, posle výmluvný!“ zvolal nyní starý Ruthard, zchopiv se na svém sedadle, a s uzardělou tváří vůkol sebe pohlédaje, hněvivýma očima po Blumovi střílel — „považ ty sám, že řečí svou žluč věrných měšťanů zbu-

zuješ! Přijaliť jsme posla císařského v městě našem z té jediné příčiny, že jsme vyslaneckého práva šetřili, smysl tvého poselslví neznali a ničeho zanedbati nechtěli, co by snad k porovnání sporu mezi naším a tvým pánem sloužilo. Avšak svodná, k zradě popouzivá slova císařova poslouchati nejsme povinni, a kdo se osměluje k uším našim je donášeti, odvažuje se i hrdla svého s ústy zradnými. Vrať se nazpět, herolte, a řekni pánu svému, že se ještě nenaučil důvěry lidské dobývati, a neumí-li posly své před pomstou otužiti, ať je nikdy více nevysýlá s takovými důkazy své milosti, jakož jest onen, že v poctivém boji zajaté pod meč katovský vydá.“

„Běh a prospěch válečný nutívá k činům, jižto se někdy s myslí nepřátel nesrovnávají,“ odpovídal Blum. „Já stojím před vámi jmenem císařovým, i vím dobře, kam a jak se odvážiti mohu. Pěkná jeť ovšem oddanost vaše k Václavu, příkladná je věrnost i udatnost vaše; ale moudrá není, a v městě, kdežto se mezi nejstaršími a nejvzácnějšími rodinami lidé z německé krve nacházejí, docela zbytečná. I divím se tomu, že právě ty, pane rychtáři, an se v těžké době o dobro města jedná, nejprvněji hlasu odporného pozdvihuješ, ježto jsem právě u tebe mysl nejochotnější najíti se domýšlel.“

„U mne, rytíři?“ ozval se pan Jiří, a hněvné leknutí vyděsilo z něho na okamžik všechen život. „Jak to, utrhači?“ zkřiknul pak opět hlasem zvučným. „Bůh jest nad námi — pověz, člověče! proč u mne takových ohavností pohledáváš?“

„Žádných ohavností, pane rychtáři!“ odpověděl Blum s hrdostí. „Stojím tady jmenem císařovým —“

„Mluv, člověče, proč právě u mne takových nešlechetností pohledáváš?“ opakoval stařec rozjitřený — „proč toliko u mne, jakobych nejhorší byl mezi Horníky?“

„Protože nám vlastní dcera tvá již za živobytí hraběte Liebensteina dobrou naději dávala,“ odpověděl rytíř s velikou jistotou, „a protože nám včera opět nový důkaz o náchylnosti domu tvého k císaři pánu podala.“

„Dcera moje?“ zkřikl stařec, po celém těle trnoucí.

„Panna Rozina?“ užaslo veškeré shromáždění, a po síni povstalo šumivé šeptání.

„Dcera moje?“ opětoval zděšený otec. „To jest ohavná lež, zlomyslný člověče, a pro ni budeš později semnou se rovnati! Dcera moje! — Veliký Bože, nedej mi věcí nemožnou se lekati! Řada let mých jesti veliká i promíšená mnohou radostí; ale toto jediné slovo: dcera moje! pře-

vyšuje žalem a hořkostí všechnu míru rozkoší. Rychle, kde jest dcera má? Přiveďte dceru mou!“

„Nevolej nadarmo, pane rychtáři!“ promluvil Blum; „dcera tvá je se starým služebníkem v císařském táboře.“

„Spravedlivý Bože!“ zalkal nešťastný otec, i musel vysokého sedadla se zadržeti, aby neklesl. V celém shromáždění povstalo veliké pohnutí, a císařův posel mluvil dále:

„Chtěje mysl vaši, pánové, císaři v dobrotě nakloniti, přijel hrabě Liebensteinský do města vašeho — jakožby o tajném jeho zámyslu zajisté nejeden mezi vámi pověděti mohl, kdyby se nyní přiznati neostýchal, že s usmrceným o věci té rozprávěl. Spanilostí ducha i těla svého našel hrabě také milost před očima páně rychtářovy dcery, kteráž mu slibovala, že se pohne mysl otcova i jiných Horníků k vlastnímu jejich prospěchu, i zavázala se, že bude s miláčkem k žádoucímu cíli pracovati.“

„Toť jsou věci neslýchané — hrozné!“ ozvalo se ustrnutí mezi obecními staršími. Na tvářích jevilo se jim pohoršení, a hněvivě začaly se jich zraky s ulekaného otce po smělém žalobníku točiti.

„Nikoli — to se nestalo! — tak strašlivě nemohlo nebe stvoření své zhanobiti!“ zmužil se

pan Ruthard — „toho se krev moje nedopustila. Všickni přítomní i oudové domů jejich, člověk nejnižší v obci naší zhrozil by se činu takového, i pomstil by nespravedlivé nařknutí; proč by toliko *mé dítě* tak hanebnou zradu bylo zpáchalo? Nic, nic! — toho se nedopustilo. Ať si dívku i mladá krev a vřelé toužení k cizímu hraběti byly zavedly — ať se všeho byla dopustila, proč jsem ji otcovské lásky již pozbavil: tak daleko nemohla se přece od povinnosti své uchýliti! — Přiveďte ji, ať se omluví; přiveďte také starého Bozděcha!“

„Nadarmo voláš, pane Rutharde!“ usmál se vyslanec. „Již jsem řekl, že je dcera tvá i starý služebník v táboře, a chceš-li, tedy ještě přidám, že jejím i jeho návodem a poučením dnes ráno zástupy naše předměstí se zmocnily; a že sluha tvůj v městě vlastní rukou oheň založil, aby zmnoženou hrůzou vítězství naše usnadnil.“

Strašlivou zprávou překvapeni začali šepmistři a starší vstávati. Každý z nich cítil v tom okamžení, že vyslanec pravdu povídá. Ošklivost a hněv vstupovaly jim do tváří.

V tom vešli drábové, oznamujíce, že ani pannu Rozinu ani starého Bozděcha nalezti nemohou.

„Běda mně!“ zalkal nešťastný otec, a sklesnuv na sedadlo, zahalil si tvář před shromážděním.

Hluk a šumot povstal po síni. Šepmistři vězeli v těžkých nesnázích, a byli by již rádi toto traplivé pojednávání skončili. Mezitím pozdvihl ale ještě jednou rytíř Blum hlasu svého a řekl: „Jednal-li jsem neprávě, vyzradiv před vámi společníky své, jednal jsem z moudrého povážení a upřímně. Panna Rozina i služebník její dali se s hojným pokladem peněz a drahého kamení docela pod ochranu císaře pána — těm neuškodíte. Vám pojde z dlouhého váhání pohroma, a nám bude rychlé odhodlání vítáno. I mluvím tedy o věcech, jakž je právě nacházím, a ničeho strojenými slovy nelíčím. Známeť se, a proto se také snadněji smluvíme.“

„Nesmluvíme — odejdi s nepořízenou!“ zvolali někteří; jiní ještě mlčeli, a tesklivé tušení svíralo jim prsa. Nyní ale vztyčil se opět s velikou důstojností Jiří Ruthard, a bolest všemožně s tváře zapuditi se namáhaje, obrátil se k spoluměšťanům svým s rozpjatou náručí.

„Poslyšte, milí přátelé!“ řekl — „a dovolte ještě promluviti muži, kterýž mezi vámi, před okem božím a vedle slov zákonů sestárnul. Nedivte se, vidouce rychtáře svého a nyní zastupitele věci královské jako slabou ženu plakati; jeť starý úředník také otcem, a toliko srdci otcovskému přináší tyto slze za obět. — Stal-li se hřích

skutečně, o němž tento muž z táboru nepřátelského povídá — Bůh vševědoucí proniká útroby naše! — já jsem nevinen. Milost boží požehnala snažení moje i rozmnožila bohatství mé, a jediná dcera byla mi po smrti dvou synů a manželky všelikou radostí, jižto jsem si vážil nad veškeré poklady zemské. Ale Bůh strestal slepotu mou, a metla jeho mě postihla. *Již nemám dcery žádné.* S hříchem odtrhlo se jediné dítě od srdce otcovského, a já je teď nesmím z prachu pozvednouti, do něhož se zúmyslně uvrhlo. To tam jest a budiž! Ale kdož mezi vámi může dokládati, že bych se byl i *já* společníkem hříchu dceřina učinil? Táži se vás ve jmenu obce i krále našeho, jehož místo tady zastávám — táži se vás, může-li kdo žalovati na Jiřího Rutharda, že byl někdy něco učinil, co tomuto poslu nepřítele našeho příčinu dává, se zradným obmyslem k němu se blížiti? Vyjevte i pouhé podezření slovem jediným, a já se vyhostím — vyvrhnu z počestného sboru, jehož ozdobou býti vždy ze vší síly jsem pracoval.“

Pohnutí zmocnilo se celého shromáždění, a po krátkém šumotu odpověděl nejstarší mezi šepmistry, stříbrovlasý Horník, za ostatní takto: „Vzdáleno budiž od nás všeliké podezření, a může-li vyznání naše i soud lidu obecního

upevniti a důmínku o ceně tvé na mysli tvé utvrditi: tedy budiž ubezpečen, že umíme dobře rozeznati, co v této zlé věci *tobě* a co *dceři* náleží. Nešťastný jsi, ale ctihoden jako posavád v důstojnosti své.“

„Nešťastný, pravíš? I budu se tedy těšiti slovy písma, říkoucího, že vyrostl koukol mezi pšenicí, ačkoliv dle slabosti lidské zapříti nemohu, že se mi to přetěžkou metlou býti vidí, že koukol právě na mém roli vyrostl,“ odpověděl Ruthard. „Soudu propadla dívka, řečená jindy Rozina Ruthardova, i propadl nevěrný služebník. Mlčmež o nich, dokud je buď věčné řízení anebo světská spravedlnost před stolici naši nepostaví, a obrátivše zřetel svůj nyní k samému vyslanci, uvažme na mysli požadování pána jeho.“

I musel na to rytíř Blum v postranní komnatu odstoupiti, a shromážděná rada začala horlivě rokovati, jakou odpověď by měla císaři poslati.

Rozhodnutí nebylo snadné, jelikož město v skutku u velikém nebezpečí vězelo. Jedni byli ovšem toho mínění, aby se všemu požadování nepřátel ouplný odpor učinil, aby se město jako posavád bránilo a místo hradeb okolo něho statečných prsou nastavilo; jiným zdála se bez pomoci nových zástupů obrana rozložitého a z části neohrazeného města cele nemožná; jiní pak ještě

radili, poddati se Albrechtovi jenom na oko, než by král s polem sebraným k pomoci přitrhnul, a potom uvnitř i zvenku na nepřítele tisknouti.

Mlčky a zamyšleně, jakoby zápasil s hrozným nálezem, seděl tu starý Jiří Ruthard, až pak najednou se povznesl, a hlasu vysoko pozdvihnuv, prosil, aby šepmistrové zdání jeho vyslechli.

„Dobře mají," pravil, „kdož delší obranu města proti vzteku tisícův za nemožnou pokládají; avšak dobře mají také, kdož obec proti nepřátelskému úsilí s ušlechtilou srdnatostí do posledního muže brániti chtějí. Hodnější ale a našeho jmena dostojnější zdá mi se býti, když v krvi své utoneme a z domů svých jako hroby všeho bohatství svého učiníme, nežli když bázlivě císaři se poddáme, a takto nejen potupu vlasti a všech spravedlivých zasloužíme, nýbrž také město touž mírou v nebezpečí uvrhneme, jako kdybychom je do posledního kamene bránili; neboť bych musel zajisté na velikém omylu vězeti, očekávaje, že se Albrecht, kdyby snad posléze z města opět ustoupiti musel, nad námi podobného ukrutenství nedopustí, jakovéž nyní nad zajatými provesti zamýšlí. Mínění moje snáší se na tom, že jest potřeba, zástupy nepřátelské *jednou ranou* jako božím bleskem zahubiti, a byť se to i tak neválečným způsobem díti mělo, ja-

kož je zavraždění spoluměšťanů našich v nepřátelském táboře. Stojímeť v boji pro statky své, pro život svůj i pro slávu svou — stojíme v boji s nepřítelem stříbra i krve žádoucím, nespravedlivým, a jakou měrou on nám odměřuje, takovou budiž i jemu měřino!“

„Mluv, pane — mluv, příteli!“ ozvali se nato hlasové mezi šepmistry a staršími, a s velikou zvědavostí upírali se všechněch zrakové na výmluvného řečníka. I spočívalo cosi velmi pohnutlivého ve tváři jeho, an vlastních bolestí náramných přemáhaje, toliko péčem o spasení obce se poddával.

„Nuže tedy!“ začal stařec po krátkém pomlčení, a postava jeho zdála se býti povýšená i strašlivá jako s plamenným mečem přicházejícího mstitele, a slova jeho zněla vážně jako mluvení věčného soudce. „Pomyslete přede vším, že, cokoliv učiníme, z nevyhnutelné potřeby učiniti musíme, a pak nebude skutek před svědomím naším strašlivý. Ať se navrátí do táboru posel Albrechtův, krví jeho nezprzníme práva vyslaneckého; ať oznámí po statku cizím bažícímu pánu, že Horníci požehnání božího v dolech svých až do poslední krůpěje krve brániti se hotují — nad přátely v zajetí jakož i nad námi bude Pán od věčnosti ochrannou ruku držeti. Onť sám uděliv

nám zemských pokladů, položil k nim také obranu, a rozmanitými dary, jakož i světlem svým vyučuje člověka hájiti se v potřebách. Nadarmo nespočívají nakažlivé i hubivé částky v plodech dolů našich; my těch jedovatých zemských kalů svaříme a nalijeme do potoka, vedlé něhož pod Sedlickým klášterem císařské vojsko táborem leží. Albrechtův lid napájí z něho sebe i koně své, a když dnes u večer a zejtra na úsvitě nádoby svoje napuštěnou vodou naplní — bude Bůh duším jeho milostiv!“

Tajnou hrůzou zatajil se dech v prsou všech přítomných. Sklopiliť oči, jakoby se věci báli, kteráž měla přijíti, ačkoli poznávali, že jim ona jediná může pomoci.

16.

Tiše a mírně klonilo se po bouřlivém dnu slunce k západu, jaksi outrpně pohlédajíc na Horu, kdežto se po divém hluku, po zvuku zbraně, po bědování a modlitbách tajemné mrtvo rozhostilo.

Pověst o vůli císařově, jakož i o záhubě, jakováž přátelům v zajetí hrozila, pak o nehodě, ježto z domu samého rychtáře na obec přišla — to všecko naplnilo branné i nebranné obyvatele bolestným zděšením, a ode rtů ke rtům rozletovaly se starostlivé, polotajené rozprávky. K zejtřejšímu boji neděly se žádné přípravy. V trapné neoučinnosti kotácel se jindy živý, pružný, pracovitý lid. Od domu k domu, zvláště na dolejším městě, bylo pod ztrátou hrdla zakázáno, aby u večer a zjitra žádný vodu z potoka nenabíral, a vůbec aby žádný bez zvláštního dovolení celý ten čas z města nevycházel. S tajnou hrůzou čekali všickni, co se díti bude, a k jakému konci to s městem i se zajatými dopadne. Co byla obecní rada uzavřela, o tom nikdo nevěděl. Ustanoviloť se zachovati o tom nejhlubší mlčení, aby ani ta nejmenší zpráva zradnými ústy k Albrechtovi nepřišla.

Celého města zmocnilo se tesklivé tušení. Sám Adamec, ta nejveselejší duše mezi Horníky,

nemohl se toho pocitu zbaviti. Nepokojně komnatu svou přebíhaje, topil se v traplivém přemyšlování. Navzdor veliké své odvážlivosti byl se ráno šťastně a bez ourazu s vítěznými sbory do města navrátil; ale nešťastnější přítel Vít uvázl v rukou nepřátelských. U tohoto bloudila tedy nyní duše jeho, a nemohla jakési bázně pozbyti.

Včasnou neohrožeností k dnešnímu vítězství nad mnohé jiné přispěv a statečností svou mezi prvními u věcech bojovných čestného místa si dobyv, seděl pak také u veliké radě před poslem Albrechtovým, a tudy též věděl, na čem se byli šepmistři a obecní starší dle nálezu starého Rutharda usnesli.

Ustrnulť sice tak jako jiní nad slovy přísného starce, ale dal posléz také svolení své; považovalť nahodilou-se pomoc za skutek největší potřeby, za prostředek zoufanlivé odvážlivosti, a tudíž ji nemohl zatratit. Když byl ale o samotě ve své komnatě, tu se probudil v prsou jeho tajemný i varovný hlas, kterýž ani udusiti, jemuž ani dobře porozuměti, ani odpověděti nemohl. I nutil se do zpěvu; ale zvuky mu vázly v hrdle.

V tom se otevřely zprudka dvéře a přes práh vešla kvapným kročejem Adlinka. Dávný přítel ubohou dívku sotva poznal. Zdivočilé, plá-

čem zapálené byly oči její, tváře nepřirozeným plamenem zardělé, šat nespořádán, a celá outlá postava velikou loktuší podivně zahalena. Byla to živá podoba bolesti a hoře.

„Pomozte, pomozte, pane Adamče!“ byla první a hlasitá slova její, sotva že přes práh vrazila a mladého muže křečovitě za ruce chopila. „Zejtra prý Vít umře!“

„Aj, upokojte se, drahá Adlinko!“ začal ji věrný přítel s nemalým podivením těšiti. „Kdož pak vás tak nepozorně polekal? Naše i Vítovo živobytí jest v rukou božích, a obec učiní zajisté všecko, aby syny své ochránila.“

„Ach, což dokáže obec!“ bědovala dívka. „Ta je žena bez lásky! ta bude svých pokladů, své slávy ošetřovati, a nebude hleděti, zda-li přitom někomu srdce krvácí. A mé srdce krvácí! Jáť nemohu na tomto světě již ničeho nežli Víta ztratit — o nedívejte se na mne tak nevěřícím okem! Jáť jsem s ním mluvila — jáť jsem mu za dar života, za dar nové, upřímné, zkoušené lásky díkami povinna! Matka má je mrtva —“

„Pro živý Bůh, zpamatujte se, Adlinko!“ zvolal Adamec. „Strachem se vám pomátli smyslové. Což to mluvíte o matce a o Vítu?“

Oněť posud nevěděl, co se bylo dnes na zahrádce a v sednici vdovy Maternovy přihodilo.

*

Živými barvami vyobrazila mu tedy dívka příhodu s loupežným nepřítelem, matčinu smrt a smíření své s Vítem.

„Ve slzách," dokončila své vypravování, „klečela jsem u mrtvého těla, a modlitba moje chtěla se nésti zhůru za odešlou před trůn věčného Slitovníka; ale bázeň o Víta vyhnala mě z tiché komnaty. Pan Hanuš mluvil ke mně těšícími slovy, a já chtěla duši nakloniti k jeho moudrosti; ale bázeň o Víta vyhnala mě z jeho náruči. Ach, oni mi nerozumějí — bolest mou žádný nechápe — samotna stojím na světě a toliko k vám se utíkám. Vy to víte, jak jsem ho milovala — a přec byla tehdejší moje láska proti nynější jako večerní stín proti polednímu slunci. Nedbám na svět a na soudy lidské — jen mu pomozte — pomozte!"

Pan Adamec vězel v nemalé nesnázi. Nebyl sice nikdy pochyboval, žeby dívka tichá, jednou pozbuzena, citu velmi živému se oddala: ale takové prudkosti, s jakovou nyní k němu mluvila, nikdy se nenadál. Vida, že ve slovech jejích takořka celá duše její tone, pohlížel jí až na hluboké dno, kde žalost a láska bydlely.

„Nabuďte mysli, zlatoušku!" promluvil k ní hlasem chlácholivým — „a poslyšte upřímného přítele. Ručím vám za to svou vírou v lásku

vaši — Vítův život není v takovém nebezpečí, jako vám snad pověst nalhala, neb jako nám císař pohrozil. Ten hrdý měl by sám nyní Boha vzývati, aby od něho pomstu odvrátil.“

A nato svěřil dívce, co byla rada k zachování města i zajatých přátel, jakož i k zahubení císařského vojska učiniti ustanovila.

„Spasiteli od věčnosti! — jedu do potoka?“ zděsila se dívka po této zprávě na novo. „Krátkozrací! nelitostiví! a tímto skutkem hodláte zachovati zajatých? Kdo z nich bude bez rány? koho z nich nebude palčivá žízeň trápiti? kdo z nich nebude po ochlazujícím nápoji toužiti?“

„Divotvorná nebesa!“ zkřikl Adamec —„nač mi to připomínáte? O arciť, arciť! ranami jsou poseta těla jejich. V zimničném horku bude je žízeň mučiti, a podá-li jim outrpná ruka vláhy, podá jim smrt. O naší zaslepenosti! ježto jsme z horlivé radosti nad blízkým hřbitovem krutých nepřátel zapomněli, že i bratry své mezi nimi pochováme!“

Takto zvolal pan Adamec. Při slovech dívčiných bylo se mu najednou v mysli rozjasnilo, a tesklivé tušení, jež ho bylo před jejím příchodem svíralo, poněkud vysvětlilo. Přirozeným lidumilenstvím a věrným přátelstvím zanícen popustil na okamžik měkkému srdci uzdu a sám také před

bědující dívkou zahořekoval. V prudkém pohnutí začal pak semotam přecházet.

„Pomoztež tedy, pomozte!“ úpěla nyní Adlinka, s rukama sepjatýma krok za krokem upřímného muže stíhajíc. „Učiňtež prostředek — vy to můžete! Vtipná je vaše hlava, povolni budou občané —“

„Nechte mě na okamžik o věci přemýšleti, Adlinko!“ pokynul na ni Adamec, krokem rychlejším po komnatě přebíhaje, jakoby šťastnou myšlénku jižjiž stíhal. Starostlivá dívka zastavila se poslušně jako beránek, oči ale nespouštěla s tváře Adamcovy, jakoby na ní každé pohnutí, každý oumysl byla chtěla čísti.

„Přede vším bude potřebí,“ začal mladý muž po malé chvíli jako sám k sobě mluviti, „aby se někdo do tábora odvážil —“

„Já se odvážím!“ zvolala Adlinka, rychle až k němu přikročíc. „Já se tam vydám — hned, a seberu všechnu chytrost, oklamu nepřítele, ve své podobě — v jiné podobě — jak jen za dobré uznáte, milý pane Adamče!“

„Zlaté děvče!“ odpověděl tento, „chůze do nepřátelského tábora a mluvení s divými bojovníky není sváteční procházka do Sedlického kláštera nebo zpívání veselých písniček —“

„Ját také nechci zpívati a nechci na procházku vyjíti!“ zvolala dívka nadšena hrdinskou odvážlivostí. „*Jej* chci ochrániti, v jehož lásku se kořen života mého upjal, a bez něhož by se povalila koruna radostných dnů mých v prach a bláto. Ach, což pak mi nechcete ničeho dopřáti, co bych pro Víta alespoň z vděčnosti učiniti mohla?“

„Chci, chci — Bůh mě slyší, Adlinko!“ zvolal Adamec, a pln sladkého pohnutí přivinul pannu milující k srdci svému. „Bůh mě také vidí — já tě musím obejmouti, trpící anděle! Neplačte — anebo mě naučte ze slzí svých drahé perle dělati, abych je u skvostný věnec navlíknul a Vítovi jako znamení nadpozemské lásky doručil. Běda jemu, jestli se jedinou myšlénkou této chvíle nehodným učiní!“

„To nemůže,“ odpovídala dívka, slzavé oči prosebně k pohnutému příteli pozdvihujíc — „to nemůže; neboť desavád v nepřátelských rukou vězí, a nezpomůže-li vaše přátelství, nevyvázne z nich bez smrti. O že jsou jen dívčí tato ramena!“ zvolala dále, ruce k nebi napínajíc; „že nekryje oděv mužský tělo mé, abych mohla podniknouti, k čemu mě láska pohání!“

„To učiní přátelství moje,“ doložil Adamec, „aniž bude potřebí, abychom s vámi korunu panen

našich a ozdobu obce pozbyli. Nevímť sice dosavád, co učiním, ale dobrý Bůh, neopouštěje člověka v nejvyšší potřebě, osvítí mysl mou. Zatím si odpočiňte, zlato naše, a očekávejte mě s duší nadějnou. Musímť přede vším s panem rychtářem promluviti, a pak nás boží pomoc k dílu povede!“

Čistým políbením na čelo dívčí zasvětil se pak upřímný muž za věrného společníka jejího při nastávajícím podnikání. Nato ji dovedl k pohodlnému sedadlu, a nařídiv užaslé staré hospodyni, ženě laskavé, aby o dívku pečovala, sám rychlým krokem k Jiřímu Ruthardovi pospíchal.

Adlinka ale netoužila v rozjitření duše své po lidské péči o křehkou schránku tělesnou, alebrž před obrazem Matky boží, kteryž tu jako veliká vzácnost tehdejšího malířství a drahá ozdoba komnaty se lesknul, na kolena padnouc, posýlala vroucí modlení k nebesům.

17.

Za Horou, nad potokem, na osamělém pahorku, stranou cesty k Sedlickému klášteru stála toho času nová katovna, jsoucí odloučena ode všech jiných lidských příbytků.

Dolejší město začalo již pozvolna u večerním soumraku tonouti; ale osamělý domek lesknul se ještě posledním zlatem slunečním, jakoby se naň koule nebeská za náhradu, že se od něho úsměv lidský odvracuje, nejdéle usmívati chtěla.

Před domkem stál kat Bořita s rukama založenýma, hledě okem zasmušilým do země. Vedle něho leželi dva velicí psové, ani sebou nehýbajíce a jenom chvílkami oči po svém pánu otáčejíce. Teskné ticho spočívalo na celém vůkolí.

Postava katova byla vysoká, tělo silné, a jelikož tu muž nyní bez kabátu stál, jevila se pod rozhrnutou košilí široká, zarostlá prsa a svalovité ruce. Tváře jeho byly zastíněny silnými, černými vousy a dlouhými, poněkud zcuchanými kotoučemi hustých vlasů. Vzezření jeho nebylo však přitom strašlivé; spíše dralo se z něho cosi dojímavého. Nyní pozdvihl očí svých k městu a dlouhou chvíli naň pohlížel.

„O ty slavné sídlo rozkoší!“ promluvil pak temným hlasem pro sebe — „kde jest hluk tvůj — kde jsou plesy tvoje? Ticho ležíš a opuštěno jako člověk, jehožto se štítíš — na jehožto srdce nehledíš — a jenom ruku jeho v krvi máčíváš!“

V tom začali vedlé něho ostražití psové kňučeti.

„Držte hubu!“ zakřikl je kat, mrzutě oba kopnuv. „Jste také na světě? Zde se nesmí žádný ozývati, jakž jej k tomu srdce dohání. — Co jsem se naprosil, aby mě s mečem v rukou do šiků svých vzali! Hluchotou byly poraženy uši jejich a co kámen zatvrzelé srdce jejich. A jáť přece umím mečem vládnouti!“ doložil s trpkým úsměchem — „i mohl jsem dobré služby konati. Ale nadarmo! Nuže, ať si tedy sami, ti čistí a vyvolení, pomohou! Já budu leže a záhaleje záhubu jejich očekávati.“

Mezitím byli se psi, více přirozeným pudem nežli hrozbou velitele svého vedeni, pozdvihli, a několik kroků popoběhše, začali kolem čichati a opět kňučeti.

„I což pak vám to vítr pod nos přináší, hloupí šelmové?“ podivil se kat. „Vždyť jsem přece slyšel, že dnes už nikdo z brány nesmí, a do bran také žádného nepustějí.“

S těmi slovy přistoupil k nim blíže, a brzo zvěděl, proč se bedlivá zvířata nepokojila.

Od malé fortny, ježto vedla k Sedlicům, přicházely dvě osoby — mužský a ženská. Ve fortně vykázaly se průvodním listem od městského rychtáře, načež branný hluboko se ukloniv, oběma do milosti se poroučel a váženému panu Adamci šťastného pořízení přál. Bylby taktéž i druhé osobě rád učinil, ale neznal ji, an s tvářemi hluboko zakrytými těsně k průvodci svému se vinula.

„Netřeste se, Adlinko!“ těšil přítel sklíčenou dívku. „Jáť se oddávám již dobré naději, a nepochybuji, že peníz a dobré slovo něco dokáže!“

„O, já se netřesu z bázně!“ zašeptala dívka, podivnou odvážlivostí jako zimničně zanícená — „já se třesu radostí. Mně se na všechen způsob nyní dobře povede — i když s Vítem umru!“

„Nemluvte o věcech takových, Adlinko!“ pokáral ji Adamec velmi šetrně. „Já si umínil o vaší svatbě píseň zpívati, a nespustím se této naděje. Nyní ale ticho!

Z černa lesa vystupuje skála,
Na skálu vystoupí silný Záboj —

Pamatujete se, dušinko? — Pohleďte — tamto stoji náš Záboj!“ Přitom okázal na kata Bořitu a rovnou cestou zaměřil ku katovně.

S nemalým podivením hleděl Bořita na neobyčejné hosti, a podivení jeho se zmáhalo, an ve příchozích vzácného měšťana a Zlatohlávka z vedlejšího předměstí poznal.

„Dobrý večer pod širým nebem, Bořito!“ zvolal naň Adamec, ještě mnoho kroků vzdálený. „Hodláš se dnes na hvězdy dívati anebo noční rosu sbírati? — Jak se vede, kmotře?“

„O, když k opovrženým takoví hosté zabluzují, musí se dobře vésti!“ odpověděl kat, nejapně se ukloniv. „Pro živý Bůh, co pak mého vzácného pana kmotra ke mně přivádí?“

„Dlouho jsme se neviděli, je pravda,“ odpověděl Adamec; „ale vina není moje, ani tvoje. Nyní mě sem přivádějí věci, kteréž požadují mužnou odvážlivost a věrnou oddanost. Podej mi ruku, příteli! Mluvím k tobě ve jmenu Hory — a sice k tvému prospěchu.“

„Ve jmenu Hory?“ opakoval kat nevěřivě. „Divím se a poslouchám! Mluv, pane Adamče, o Hoře — a prospěchu mého zanech.“

„Bořito!“ promluvil nyní mladý muž se vší svou přirozenou vlídností, a horlivě mu ruku tiskl — „chtěl bysi obci naší k nějaké službě se propůjčiti? Já tě znám co muže poctivého, i budu s tebou upřímně mluviti.“

„Nu, znáš-li mě, pane, tedy se netaž,“ odpověděl kat poněkud pohoršený. „A toť víš beztoho, že se mě obec nikdy neptá, když mé služby potřebuje.“

„Nejedná se tu o služby tvého nešťastného úřadu, milý Bořito!“ řekl Adamec hlasem smířenlivým. „Jeť nám něčeho jiného potřebí, seč toliko svobodná vůle věrného a odhodlaného člověka a to právě vůle tvá býti může. Jednáť se o zachování našich zajatých občanů a královského vůdce —“

„A o blaženost života mého!“ doložila horlivě Adlinka.

„Mnoho najednou!“ řekl kat krátce. „A což mám tedy přitom z dobré vůle počíti?“

„Půjdeš do císařského táboru,“ odpověděl Adamec. „Učiníš to, jakobys tam práci pro svůj meč vyhledával; neboť Albrecht hrozí, že dá jaté občany utratit.“

„A já bych se měl nabízeti, že je utratím?“ lekl se kat.

„Jenom na oko, Bořito!“ doložil Adamec. „Ruka Páně a naše přátelství bude nad nimi pečlivě bdíti. Tam hleď ale přede vším, abysi k zajatým se dostal, a pokud možná, všechněm pověděl, aby dnes a zejtra žádné vody nepili.“

„Žádné vody?“ podivil se kat. „Proč to? — co to znamená? Mluv, pane, upřímně!“

V tom ale počali zase psové kňučeti, a kat ohlížeje se kolem, zahlídl sokolovým okem svým sbor lidí, jižto se u večerních mrákotách na blízkém břehu jako houf černých podzemských bytostí míhali.

„Aj, aj! co pak ti dnes u potoka hledají?“ otázal se kat.

„Věčný Spasiteli!“ zkřikla Adlinka rukama lomíc. „To jsou strašliví mstitelové! Pospěšme! smrt letí před námi, a varovná slova naše přijdou pozdě!“

„Věz, kmotře,“ jal se nyní Adamec horlivě mluviti, „že každá kapka potoku našeho nyní jedem obtěžkaná k Sedlicům běží. Obec neví o jiné pomoci proti záhubné síle nepřátel. Jednáť se nyní jen o to, aby zajatí měšťané z té vody nepili, a protož tebe ve jmenu Hory žádám, abysi do táboru se vypravil. Stav tvůj zjedná ti dobrou příčinu. Nabízej se za popravce zajatých — nelekej se, tak daleko to s nimi nedojde!“

„Že nedojde?“ opětoval kat s velikou srdce těsností. „Myslíš, pane, že se smrt ráda zastaví, když na lup již vyběhne? Můžeš se mi uručiti, že nezačínám hříčku nebezpečnou a že nebudu muset ruku svou v krvi Horníků smočiti?“

„Pochybuješ o prudkosti našich zemských kalů, abysi nemohl se nadíti, že každého záhubivě uchvátějí, kdo se dnes neb zejtra z potoka napije?“ ptal se Adamec. „Zbav se zbytečných starostí! O čem ještě přemýšlíš?“

„Napadlo mi,“ odpověděl kat slovy polotemnými, „že jsem snad boží slunce dnes naposledy zacházeti viděl.“

„Aj, muži! co ti napadá?“ pozastavil se mladý muž. „Zklamal jsem se v tobě? Anebo chceš jenom co žena mluviti, ale co muž jednati?“

„Já věřím srdci svému; ono je dobrý prorok,“ řekl Bořita poněkud sklíčeně. „Stojím ale ve službě Horníkův a musím učiniti, co věrnému služebníku přísluší. Půjdu do táboru!“

„Nuž tedy pojďme — pojďme!“ zvolala dívka, Bořitu za ruku pojmouc.

„Uchovej Bože!“ lekl se kat. „*Ty* tam nepůjdeš, panenko!“

„Ha, zrádce!“ zvolala dívka vášnivě. „Budeš mi cestu k poslední utěše mého života zamezovati?“

„Tuto pannu musíš vzíti s sebou,“ řekl Adamec. „Bázeň o dobrého přítele a vděčnost žene ji do táboru.“

„A víš-li, co obnáší strach o milovanou hlavu,“ začala dívka prositi — „pohnulo-li se kdy srdce tvoje láskou k příteli, k manželce —“

„O přestaň, přestaň!“ skočil jí kat do řeči — „a nemysli, že mluvíš ke skále. Vímť já dobře, co tě do táboru pudí, panenko, i nemohu ti brániti; ale pomysli, že nejdeš samých přátel navštívit. Tam se peleší nepořádná krev, a hodit pannu do jejího proudu, byloby zúmyslně příbytek cnosti rušiti. Vezmu tě s sebou, panenko, ale v jiné podobě, v jiném oděvu —“

„O, jakkoli chceš, muži dobrý!“ zvolala dívka s vděčným pohledem; „učiň dle srdce svého, ale nedej mi zoufati.“

„Vstup tedy pod střechu mou, panenko!“ řekl kat. „Dám ti sváteční šat mého kluka. Potom půjdeme.“

Adlinka vešla do katovny a strojila se do cizího, neobvyklého šatu; pan Adamec pak stranou s katem postoupiv, jal se před ním ještě další klubko úmyslu svého rozvíjeti, a nalezal k tomu povolné ucho i náchylné srdce.

„Učiním dle žádosti tvé, pane,“ řekl Bořita, „i nezanedbám provesti, vypadne-li něco k člověčí chytrosti podobného z mé kotrby. Dejž jenom Bůh dobrého zdaření!“

„Utíkáme se pod ochranu jeho s velikou důvěrou,“ odpověděl mladík šlechetný; „a odvážlivé podnikání naše zůstane ovšem jalové bez jeho požehnání. Nesmíme ale milost jeho pochybováním zkoušeti a vlastní svou sílu zlehčovati. Obec nebude, doufám, za tvou službu nevděčna.“

„Prosím tě, pane milý, nemluv mi o vděčnosti obce!“ prohodil kat. „Či-li mě věru za člověka držíš, jemuž pro dobrou věc ničeho učiniti nelze? V prsou mých ukrývá se jako v jiných srdce člověčí, a nemohl-li jsem je posavád světu okázati: není to, Bůh ví nejlépe! vina má. Avšak tuto přichází již můj společník — musím kabát na sebe hoditi a znamení důstojnosti své do rukou vzíti.“

Nato sňal se stěny svůj veliký popravní meč a přichystal se k odchodu.

Adlinka zahalila mezi tím něžné oudy své šatem mladého pacholka, a neušetříc ani zlatých vlasů, připravila se na cestu s ostříhanou hlavou a zašpiněnou tváří.

Nevýslovně jemná bolest projala Adamcovi ňádra při tomto pohledu. I dobrořečil v duchu příteli svému, že takového anděla nalezl, a maje se nyní s dívkou rozloučiti, ohnivě ji k srdci přivinul. Jako pečeť lásky nejčistější — jako jiskra věčného přátelství — zahořeli rtové jeho na

ústech jejích a zašeptali hlasem třesavým: „Donestež toto Vítovi, Adlinko! Bůh dá, že se vespolek radostně shledáme!“

Kat si utřel z tmavého oka vzácnou slzu, a v mužné důvěře pustil se s dívkou k císařskému táboru. Z daleka provázelo je štěkání věrných psů, pozůstalých hlídačů osamělé katovny.

18.

Ve skvostné síni kláštera Sedlického, u plných číší výborného vína, seděl Albrecht Rakouský s vůdci svého vojska a pil na zejtřejší dobytí Kutnohorských pokladů.

Odtrhnuv po zmařeném outoku od města, navštívil s přátely svými bohaté cisterciáky, a snažil se nyní hněv svůj v hojných zásobách klášterního sklepu utopiti. Odtud vypravil také posla svého do Hory, a na ničem nezoufaje, očekával nejlepší odpověď.

Po boku Albrechtova syna, mladého Rudolfa, seděla z otčiny prchlá Kutnohorská panna, Rozina Ruthardova. Příhoda její s hrabětem Liebensteinským, zvláště pak neobyčejná spanilost její a pověst o náramném bohatství otcovském způsobily, že se oči německých rytířů s velikým účastenstvím po ní točily, ba i zamilované střely po ní házely. Ona však tu seděla se srdcem plným hořkosti, a snažila se nadarmo mračivou tvář vyjasniti. Při lichotných slovech samého knížete ovšem se usmívala, ale usmívání to byla pouhá záclona vnitřní ošklivosti a hrozné v srdci prázdnoty. Duše její byla smutná pustina, a semeno pomsty rozmáhalo se v ní k vlastní její zkáze.

❦

V tom se navrátil posel z Hory. Žádostivě hleděl mu Albrecht do tváře.

„Poddají se ti skalin přerývači?“ tázal se ho zvědavě a hlasem vysokým.

„Dnes ještě není oblomena mysl jejich, pane — a nechtějí se poddati!“ odpovídal Blum s hlubokou poklonou.

„Že nechtějí?“ zapálil se Albrecht v srdci i ve tváři. „A pověděl jsi jim zřetelně vůli naši? Vysvětlil jsi jim naše předsevzetí?“

„O, my drželi dlouhé a obšírné rokování,“ dosvědčoval Blum, „ale posléze toliko na tom jsme přestali, že odpověd zejtra přinesou.“

„Nežli nám zejtra slunce krunýře zahřeje, začervená se jim půda krví zajatých spoluměšťanů!“ zabručel Albrecht. „Pověděls jim to?“

„Pověděl,“ dotvrzoval rytíř. „Ale oni zdají se míti větší péči o své doly, než o krky svých přátel. Přede vším pak líbil se mi tvůj pan otec, panno Rozino! Radost byla poslouchati, jak veškerou moudrou radu proti pánu a císaři našemu popouzel.“

„To že činil?“ zkřikl Albrecht, plamenným okem po Rozině mrštiv.

„Činil ještě více, pane můj!“ doložil rytíř. „Pověděl mi cosi o kletbě otcovské, kterouž mám tady panně dceři jeho odevzdat.“

„Co to, panno?“ tázal se císař dívky uběhlé. „Nemluvila jsi o zvláštní náklonnosti domu svého k naší milosti?“

„Mluvím-li o záležitostech domu svého, nemyslím nikdy na otce, císařská Jasnosti; nýbrž rozprávím jen sama o sobě, nebo myslím na ostatní oudy naší rodiny — na strýce a bratrance,“ odpověděla panna Rozina, pyšně hlavu pozvednouc. „Z města se uchylujíc, jehož dle proseb mých ruka boží brzo dostihne, byla jsem arci toho domnění, že také vysoké stáří otce mého k prospěchu svému konečně prohlídne. Jinak ale nepodala jsem jistého slibu o věrnosti otce svého, a toliko sama sebe v ochranu tvé císařské Jasnosti uvádějíc, i jen sama za sebe přísahu oddanosti jsem složila.“

„Věříme ti i dáme ochranu,“ odpověděl císař, „ačkoliv zapříti nemůžeme, že bychom i k vůli tobě byli raději viděli, kdyby se obec rozumněji byla poradila a dle zkázání našeho již dnes učinila. Tuším, tuším — že budeme zejtra opět s mečem v pěsti před městem státi, a pak nevím, budeme-li koho šetřiti, a byť i k tvým strýcům a bratrancům náležel!“

„Nešetřte žádného!“ zvolala dívka s tváří planoucí. „K nižádnému z města neváže mě svazek srdce, jež tam nelitostně zedrali. Mněť se

jednou snilo, že budu blažena v záři žezla tvé císařské Jasnosti, a světu zlému navzdor snu svého se odřeknouti nechtíc, utekla jsem se k tvé milosti. I nepřišla jsem s prázdnýma rukama, a co jsem v Hoře ještě zůstavila, k tomu, doufám, brzo vítězný meč Jasnosti oddané služebnici pomůže. Otcovský dům jsem opustila, rodné město svou radou zapáliti pomohla a všeliké spojení se soudruhy posavadního života svého zničila. Naději se tedy, že naleznu milosti mezi novými přátely — a Rozina Ruthardova dovede všeliké milosti hodnou se učiniti.“

Při těchto slovech byla povstala, aby slovům svým větší váhy i důstojnosti dodala; a v skutku hleděli také přítomní bohatýři s nemalým podivením na spanilou dívku, kteráž tu jako bohyně války se pyšnila, ačkoliv také čarovným pohledem srdce k líbezné milosti roznítiti uměla. I hleděli za ní, an poklonu složivši ze síně odcházela, a mnohý mezi nimi přál si býti jejím přítelem. — Její city a myšlénky byly však docela jiného způsobu. Hněv k otčině a pomsty žádost pohnaly ji k činu odvážlivému, při němž pokoje a úlevy nabyti doufala; avšak nyní poznávala, že i těch nenávidí, k nimžto se byla důvěrně uchýlila, a duše její kotácela se na zbouřených vlnách vášní, mezi hněvem, hořem, oškli-

vostí a zoufalstvím, jako slabá loď mezi záhubnými skalinami.

U dveří čekal na ni starý důvěrník a provázel ji s hlavou skloněnou do skvostné komnaty, kterouž jí byl na císařův rozkaz Sedlický opat postoupil. Také na pohybných tvářích shrbeného starce jevil se boj odporných citů, a škaredost mu stahovala obočí. Ostatně sedl si beze všeho ostýchání blízko Roziny a nemluvě čekal, jak se zdálo, na rozkazy velitelky své.

Nevrle uhostila se tato na pohodlné sedadlo i pohřížila do hlubokých, ale nemilých myšlének; ale bylaby si je dala ráda zahnati. Protož očekávala, že Bozděch něco pronese. Ten ale tvrdošijně mlčel.

„Čím se ti plní ta vyschlá lebka, že nemluvíš?“ jala se ho posléz Rozina sama tázati. „Stýská se ti?“

„Hm — ano, stýská se mi, že bych si žebra rozmačkal a ten tlukoucí kus masa z nich vytrhnul,“ odpověděl Bozděch zamračeně, ruku silně na srdce tiskna. „Zlobím se, že Horníci domů svých ještě řadou a v ulice nevystavěli. Stojí to posud jako roztroušené stádo; kde komu napadne, tam se uhnízdí. Ďábel aby pak plameny se střechy na střechu roznášel — a zvláště potom, když na

to ještě nebe nalívá, jakoby člověku právě největší radost pokaziti chtělo!“

„Ah tak!“ prohodila Rozina s trpkým ousměchem. „Tedy je ti líto, že jsi dnes při zakládání ohně zbytečně života svého odvážil?“

„Svého života?“ ušklebil se stařec, a jedno oko zamhouřiv, hleděl druhým na dívku, jakoby ji chtěl hvězdu neštěstí jejího okázati. — „Milé dítě, já se již jiných věcí odvážil nežli mizerného života. Ale pravda — tak bych byl nerad dokonal!“

„Jak dokonal?“ ptala se dívka napnutě.

„Nu,“ řekl holohlavý důvěrník jedovatě, „kdybych byl musel samojediný popravci do rukou padnouti.“

„Cože pravíš?“ vyskočila Rozina jako vyděšená. „Co samojediný — co popravci?“

„Nemluvme o tom, drahá panno!“ ušklebil se opět stařec, jakoby chtěl dívku uchlácholiti. „Smrtící zápach vane z těch pouhých slov, a takové vonidlo nehodí se pro dívčí nosejček.“

A Rozina sklesnouc opět na sesli, upadla v hluboké myšlénky. Ticho bylo v komnatě, neobyčejné na blízku této panny, a křivohřbetý sluha seděl tu jako němý ale ostrozraký lovec, na blízkou i brzkou kořist pilně číhaje.

19.

Veseleji vypadalo to zatím na veliké síni hodovní. Zde se ozýval zase hlučný hovor, a dno za dnem lesklo se z číší pijákům do očí. Smyslové těchto nepozvaných hostů začali se již jako radostí z nejkrásnějšího vítězství točiti.

Uprostřed nádherně zklenutého stropu hořela veliká stříbrná lampa, neboť na nebes modrém oblouku začínaly již první hvězdy probleskovati a hodovníci neměli ještě chuti od stolu vstávati.

Po utišení Albrechtova hněvu z poselství rytíře Bluma a po vzniknutí nové naděje v Kutnohorské poklady točila se rozprávka okolo panny Roziny, a nejeden z přítomných se zaklínal, že se o tu osiřelou nevěstu a zaběhlou ovčičku pokusí a tu hrdou tvrz outokem nebo obležením dobude. Událoť se přitom arci také o bohatství otce jejího mluviti, a tu povstal ještě větší zpor nežli o milostnosti a ceně srdce dcerina. Jedni mluvili o nesmírných pokladech Jiřího Rutharda, druzí o jeho skouposti; jiní pochybovali o jeho věrnosti k svému nynějšímu pánu, a ještě jiní to nazývali pouhou přetvářkou.

„Aj! k čemu hádky o věc, o které v několika hodinách očitého přesvědčení nabudeme?“

zvolal mezi to sám Albrecht, a zraky jeho, rozpálené vínem a touhou po českém stříbře, přitom jenjen hořely. „Kdyby v tomto případu dceřino svědectví platilo, dali bychom pannu z bohatého hnízda hned zavolati — ačkoli holubička jaksi poplašena ulítla, a my ji ze samé dvornosti nezdržovali. Ale počkejte! něco mi napadá! Kam se poděl náš laskavý hospodář? Ten by nám mohl celou pohádku nejlépe vysvětliti! — Odešel snad již do kůru? — Podívej se po opatu, panoši!“

Takto Albrecht velel; v tom ale vešel jiný panoš do síně a oznamoval, že před císařskou Jasnost Kutnohorský kat předpuštěn býti žádá.

„Kutnohorský kat?“ podivil se takořka jedním hrdlem celý sbor hodovníků.

„Co jest?“ rozhorlil se Albrecht. „Tropí Hora se mnou šašky? Nemají ti černí krtkové jiného posla? Či jim běží voda již tak silně do huby,“ doložil s divokým smíchem — „že ho jako ve zmatenosti tuto hodinu posýlají?“

„Já to již také pravil,“ vece panoš; „kat ale povídá, že přichází ve vlastní záležitosti, že má na pospěch a že se nedá věc na zejtří odložiti.“

„I toť mě věru lechtá zvědavost, co ti škvar převařeči zamýšlejí!“ zvolal Albrecht, pěstí na stůl udeřiv. „Pusť ho tedy sem!“

S nejapnou poklonou, ale neohrozeně vešel nato Bořita s Adlinkou, v ruce nesa meč, znamení svého řemesla.

„Co jest?“ obořil se naň Albrecht se sedadla svého. „Co tě přivádí před naši tvář?“

„Žádost po výdělku, císařská Milosti!“ odpověděl kat, a mečem o podlahu udeřiv, postavil se přede všemi jako hrdina. — „Povídá se, pane,“ začal po malé chvíli obecného ustrnutí dále mluviti, „že nazejtří zajatým Horníkům hlavy srážeti dáš. Přicházím tedy, abych se k této práci nabídnul. Široko daleko nenajdeš člověka tak zběhlého v našem umění, jako je Kutnohorský Bořita — a on se rád smlouvá, rád něco vydělá — a kdyby to bylo deset grošů od hlavy.“

„Ty jsi zrádce!“ vzchopil se Albrecht za stolem. „Přicházíš na zvědy — přišel jsi ale pro smrt!“

„To také doufám, neboť ji nesu v ruce!“ odpověděl Bořita neohroženě a obnaživ meč povznesl ho nad hlavu.

„Netrop s nectnou zbraní žerty před našima očima!“ rozhorlil se Albrecht, že mu kat odmlouval.

„S dovolením, pane, zbraň je poctivá — jakož i ruka, kteráž ji pozdvihuje,“ řekl nato kat, nedaje se pohledem císařovým zastrašiti —

„ale svět má zakalené oči, že naši poctivost nevidí. Mimo to nejsem žádný zrádce, pane císaři! Ucházím-li se tady o práci, nečiním, nežli co potřeba vezdejšího života velí. Že bych rád Horníky pod meč dostal, není věc horší, jako když mám na jich vlastní rozkaz spoluobčana utratit; a kdyby vlastní mé dítě soudu propadlo, musel bych smrtící ruku pozdvihnouti. Ját jsem jen slepý nástroj v rukou mocnějších, a rozum lidský se netáže na srdce katovo. Nejsemť zrádce, pane můj, ale potřebný člověk a umělý ve svém řemesle!“

Přitom máchnul blyštící-se ocelí kolem sebe, jakoby již někoho stínati chtěl. Břitký meč zahvizdnul, že se rytířové u plných číší ulekli a na díle se sedadel vyskočivše, s povykem po zbrani sahali. Tomu však dal se vínem rozehřátý Albrecht do hlasitého smíchu a zvolal: „Vítej nám, dělníku; zde budeš míti bohaté žně! Jinak-li se město nerozmyslí, najímáme tě k zejtřejší popravě. Již jen svou kosu schovej a odejdi. Panošové, nalejte mu vína!“

„S dovolením, pane císařský!“ prohodil kat, meč opět do pošvy ukrývaje. „Chceš-li mi nějakou lahůdku dopřáti, a já se na zejtří zajisté přičiním, abych se milosti tvé hoden stal! — dovol, abych se na zajaté podíval, nežli se na kutě

položím. Neboť v tom jediné vězí umění našeho pravá rozkoš, když si na večer hlavu a krk odsouzenců prohlídneme a v noci pak živou myšlénkou na ranní hody se připravíme.“

„Aj, ty hladový krvechlastači!“ zvolal zase Albrecht rozesmálý — „jakými nás to trápíš prosbami? Povídám ti — nedej, abychom tě na zradném kousku zastihli!“

„Aj, což pak nevím,“ odpověděl kat s divokým ousměchem zuby vyšklebiv, „že tu také ostrých mečů máte, byť jste i tak umělých rukou neměli, jako moje jsou? Vím to, vím — a miluji krk svůj v takové míře, že ho svévolně kraječi pod nůž nepoložím!“

„Proklatý to šibal!“ ozval se Albrecht, „a kdybychom jej déle v této síni zdrželi, ještě by ho chuť po našem bezhlaví napadla. Již odtáhni a dej se k dílu zejtřejšímu dovesti. Já ti je dopřeji — nebudou-li tvoji dosavádní pánové k svému štěstí skoupější a s moudrou-li se neporadí!“

„Nedej Bože, abych se byl nadarmo těšil!“ řekl Bořita, a hluboko se pokloniv s Adlinkou a panošem odcházel.

„Belialská duše!“ mumlali za ním někteří mezi hodovníky. „Nejlepší doušek vázne v jícnu, kdy se chlap na člověka podívá!“

Bořita však na to nedbaje, dal se i s Adlinkou vésti k zajatým, kteříž byli v nedostavené klášterní kapli zavřeni.

„Máte jich mnoho?“ tázal se bojovníka, jenžto je vedl. Tázal se po česku. Místo odpovědi obdržel však jádrné německé zaklení.

„Nabuď zmužilosti, milá panno!“ promluvil nyní, vida, že mu nepřítel nerozumí, rychlými a polotemnými slovy zase k Adlince. „Drž se mne — tak, a netřes se. Nejhorší jsme již přestáli. Jáť jen Pánu Bohu děkuji, že mě dalšího pokušení zbavil a čerstvěji, než jsem myslil, ze síně vyvedl; nebo to mi věř, kdybych byl na přátele naše nemyslil a tebe po boku neměl, s desaterou chutí bylbych mezi ty pastevce na cizích lučinách padl, drže v rukou meč obnažený.“ —

Mezi tím je dovedl bojovník k nedokončenému stavení. Kolem bylo nahromaděno ještě kamení; tu stálo vysoké lešení, stěny byly holé, ale vysoké a pevné.

Ve tmách, na kamenné podlaze, leželi tu zajatí obrancové Kutnohorští. Někteří spali, jiní hluboce zamyšleni trvali v tichém mlčení, jiní vedli o věcech nynějších rozprávku, a ještě jiní bolestmi ran sklíčeni těžce oupěli.

Podivný byl pohled na tyto rozličné postavy, když mezi ně kat s hořící pochodní vstoupil.

Adlinčino oko zahlídlo přede vším Víta. I ležel tu jinoch těžce raněný s ubledlou tváří a těžkým chrapotem.

„Ten dodělává!“ prohodil bojovník stojící tu na stráži, když byl kat blíže přistoupil a ve mdlobách ležícímu ve tvář posvítil. S pronikavým zkřiknutím bylaby se milující dívka na to krví zbrocené tělo uvrhla, kdyby ji nebyl kat silně za ruku držel, aby ničeho před nepřátelskýma očima neprozradil.

„Mrtev! mrtev!“ úpěla zoufající dívka.

„Podivný katův pomahač!“ mumlal německý bojovník, jenžto slovům Adlinčiným sice nerozuměl, ale dle posunků o jejím pohnutí soudil. — „Podivný! trhá sebou před umrlcem jako děcko před žhavým železem.“

„To je lítost klukova, že nám jeden zašel, nežli do rukou našich upadl,“ odpověděl kat.

„Co je to?“ ozvali se nyní hlasové mezi zajatými. „Není-liž to mistr Bořita?“

„Dobrý večer, pánové!“ uklonil se kat na několik stran. „Hleďte si jen svého, a tiše se chovejte. Však my ještě spolu rozumné slovíčko promluvíme.“ Přitom svítil pořád ještě na Víta, až i tento bleskem hořící pochodně jako ze mdlob protržený pozvolna oči otevřel.

„Živ! živ!“ zkřikla nyní Adlinka ještě prudčeji; ale Bořita ji nepustil z ruky.

Vít pozvedl poněkud hlavy své, hleděl ztrhaným okem okolo sebe; nemoha však paměti nabyti, co se s ním bylo přihodilo, sesláblý opět na tvrdé lože se skácel, slabnoucím hlasem šeptaje: „Umru žízní!“

„Kdybysi nám, Bořito, v tuhle mou přilbu vody z potoka nabral, prokázal bysi nám všem velikou službu,“ ozval se hlas mezi jatými. „K potoku nemáš ani deset kroků.“

„Nic, nic vodu!“ zkřikla zas dívka, a sama se nyní kata chytila, jakoby tento již odcházel. „Počkejte do jitra!“

„I co to máš za nelidského kluka!“ prohlásilo se několik hlasů mezi Horníky. „Krutý nepřítel by umírajímu vody poskytl, a ta kamenná duše —“

„Nedá mu ani kapky — a dobře má!“ odpověděl kat, a pochodeň do blízké hromady rumu zastrčiv, pojal Víta do náručí.

Klopotně zdvihaly se prsa raněného, hlava ho pálila a ústa vysychala. — „Vodu — vodu!“ zašeptali rtové jeho, a zraky se napolo otevřely, jakoby o poslední almužnu — o dar do hrobu žebraly.

„Budu prositi o víno!“ zvolala dívka, „Na veliké síni přetýkají číše —“

„Žádné víno!“ zavrtěl kat hlavou, Vítovi na žílu sahaje. „Ničeho, coby krev rozplamenilo — ale jen ústa navlažilo.“

„Umru!“ zastenal jinoch s hlubokým a pronikavým povzdechem.

„Tedy vezmi krev mou!“ zvolala dívka v zápasu se smrtící ouzkostí — „vezmi krev mou, a zůstaň na živě!“

Zoufanlivě ohrnula přitom rukáv, a nežli se kdo nadál nebo jí zabrániti mohl, propíchla si jehlou z bývalých vrkočů, kterouž byla zatím kabát pod krkem sepnula, žílu na běloskvělé ruce. U vysokém oblouku vystřiknul z ní purpurový paprslek, i sklonil se k prahnoucím ústům raněného jinocha.

Ale odvážlivá dívka byla by sklesla ve mdloby, kdyby jí nebyl kat k pomoci přispěl.

20.

Bylo kuropění, a z klášterního velikého chrámu zanášel ranní větřík trudozvučné hodinky modlících-se řeholníků v nepokrytou kapli, vězení to Horníků.

Na ztesaném čtverhraníku seděl zde Kutnohorský kat. Byltě svůj kabát vyslékl, a na hromadu písku jej prostřev, raněnému Vítu pohodlnější lože z něho ustrojil. Ležel tu jinoch nyní více ve mdlobách nežli ve spaní, pokryt jsa pláštěm katovým. Vedlé něho podřimovala věrná Adlinka s obvázanou rukou.

Ticho bylo v kamenném ohrazení tomto; neboť veliké umdlení bylo se konečně všech zmocnilo a sevřelo oči jejich těžkým spaním. Nebes dohořující lampy hleděly hasnouce na rozličné skupení zajatých. Blížilo se osudné jitro.

Kat seděl, ani se nehýbaje. Pravice jeho byla zaťata v rukověť meče a ucho napnuto k nepřátelskému táboru. Věděl', že se probudí den strašlivý, i uzavíral sám u sebe, že učiní veliké dílo na polích dávivé smrti.

Modlil se k Bohu. Modlil se za svou obec, za mrtvé i za sebe.

V tom se mu zdálo, jakoby na blízku šumivý hluk a pomatený hlahol lidu povstával. I vzchopil se.

„Co jest? přicházejí?“ tázali se někteří, jež bylo pohnutí jeho zbudilo.

„Andělé s plenícím mečem přicházejí,“ odpověděl kat s velikou vážností, a postavil se ku vchodu do kaple, kdežto dosavád žádných dveří nebylo.

Strážníci u venku hleděli do dálky, odkud nesrozumitelný ale děsný povyk pocházel, a budili soudruhy své, kteří vůkol pod širým nebem podřimovali, i pobízeli je, aby vstali a vyzvěděli, co se stalo.

V tom ale hnala již hrůza bojovníky s jiné strany okolo zástupu na stráži, a křik jejich byl: „Metla boží! Mor! Záhuba!“

„Stůjte! co počínáte?“ zkřikl na ně Bořita, i zastoupil strážníkům cestu, jižto buď aby něco jistějšího zvěděli, anebo v skutku před záhubou se ochránili, utíkati začali. „Stůjte, a mějte na mysli, koho tady ku dnešku střežete!“

Sám vešel nato zase do kaple, a zkřiknuv na Horníky, s nimižto se byl času nočního již umluvil, aby se chystali, vyndal z ňader kus koudele, otočil jí kámen a vše obvázal. Potom

tajně přinešeným křesadlem chytlavé předivo zanítiv, prudkým mrštěním kámen do výšky vyhodil, takže celé to svinutí nad zdi nedokončeného stavení vylítlo, v povětří se vzejmulo, a potom jako hořící chumáč k zemi padalo. Přitom vyběhl opět z kaple, a hleděl podle potoka k městu, až náhle i tam z tmavých olšin podobné ohnivé znamení vylítlo.

„Což to dnes peklo s námi bojuje?“ zvolal bojovník na stráži, jenž byl oba chomáče zahlídl; „anebo tu mají čarodějnické baby své rejdy!“

„Ďábel tu straší a honí duše zatracenců! Utíkej za ním!“ zkřikl Bořita, a pozdvihnuv meč, náhlou a silnou ranou strážci hlavu rozpoltil, takže se hned na zem svalil a zbraň svou upustil.

„Ha, zrada, zrada!“ začali ostatní křičeti, na kata se hrnouce. V tom ale řítil se již také Horník po Horníku z kaple pod šíré nebe, a jeden po druhém zmocňoval se zbraně vojínů, kteří rukou Bořitovou poraženi padali.

S nevídanou a strašlivou zuřivostí vraždil katův meč mezi Němci. Pouhé zasáhnutí jeho bylo jistá smrt. V krvi se povalil celý na stráž postavený sbor, a za malou chvíli stálo na jeho místě dvacet ozbrojených Horníků.

Mezi tím zrůstal náramný povyk po celém táboře. Divoká hrůza honila sbor proti sboru, zástup za zástupem; nikdo nevěděl, co se vlastně děje.

Na sta mužů, jižto večír na zdraví své ještě silné hrady stavěli, řvali nyní v prachu a svíjeli se ve smrtných křečech. Klením, bědováním, voláním lidu o pomoc, jakož i hroznym řechtáním a dusáním válečných koní probuzovala se ranní krajina.

„Nyní za mnou, pánové!“ zvolal nyní kat na ozbrojené Horníky — „my tu nesmíme zaháleti. Vítězství dnešního dne spočívá v rukou našich, nesmíme mu tedy dáti uprchnout. Zhůru, Horníci! poslechněte jednou také hlasu opovrženého sluhy svého — oně vás věrně povede, a, jakž doufá, povznese dnes tento meč tak blízko nad hlavou pana Albrechta, jako včera večír. Heslo naše je: Václav a Horníci!“

Takto zvolal. Hlas jeho zvučel jako bouře probuzená na horách. Svalovitá pravice jeho pozdvihla zakrvácený meč nad hlavou — ranní vítr hrál v jeho hustých kadeřech — prsa měl obnažena, neboť tu stál v košili, podobu maje strašlivého mstitele.

S obdivením hleděli Horníci na muže, jemuž dle tehdejšího smýšlení ani mezi nejsprostším

lidem bojovati přáno nebylo, a srdce jejich obživlo po včerejší nehodě šlechetnou jeho odhodlaností. Pozdvihnuvše hlasů svých, spěchali za katem jako včera za urozeným vůdcem, kterýž tu dnes ranami zklíčen v koutě klášterní kaple ještě bez vlády ležel.

Davem zděšených a semotam se rozptylujících nepřátel prosekali se odvážlivci až ke klášterním vratům, kdežto i stráže pobili. Polovička vedrala se jich po klášterních chodbách, kdežto nejšlechetnější zvěř uloviti doufali, a polovička obsadila východ, i bránila se tu zoufanlivě proti náběhům zmužilejších nepřátel, jimž nebylo zděšení smysly pomátlo.

Hned první náběh byl tak prudký a tuhý, že Kutnohorským ani času nezbylo, klášterní silné vrata zatarasiti. U prostřed vchodu museli rány dotírajících Němcův odrážeti; ale z venčí množila se napořád síla bojovná, a čím více ozbrojených pěstí německých přibývalo, tím více ubývala síla uvnitř odporujících, až tam posléze jen pět mečů zbývalo. Byl to Bořita se čtyrmi vojíny královskými.

„Ustupte a zavřete za mnou vrata — zatím přijde pomoc!“ zvolal nyní kat, a jako zuřivý lev, ranami již posetý, vrhnul se ku předu. Dobrý a pádný jeho meč otáčel se před ním

s takovou zoufalostí a smrtící silou, že veškerý zástup do kláštera se deroucích na okamžik ucouvnul.

V tom okamžení rozlehlo se za nimi hlasité volání: „Václav a Horníci!“ — a jako orel octnul se na bojišti pan Adamec s houfem kovkopů, s nimižto dle včerejší s katem úmluvy a s dovolením obce za tiché noci až k Sedlicům byl přirazil, a tam skrytý mezi olšinou na znamení Bořitovo čekal.

Vítězně zavýsknul Bořita nad pomocí, po které již toužebně dychtil; meč jeho podobal se živému blesku. Tu zarachotily za ním vrata, on ale také v tom okamžení kopím prohnán sklesl na prahu a vypustil hrdinského ducha.

Krutý ale krátký nastal nyní boj mezi Němci a Kutnohorskými kovkopy. Brzoť poznali onino, že kláštera již neopanují, a vidouce pána a císaře svého ještě napořád v nebezpečí, odhodlali se klášterní vrata aspoň tak dlouho proti dotírajícím kovkopům zoufanlivě brániti, ažby jim přátelé, jak se domnívali, k pomoci přispěli.

Avšak Albrechta samého nebylo již v kláštеře. Náhle povstalým povykem zděšeni nemyslili soudruhové jeho, nepozvaní to hosté opata Sedlického, jinak, nežli že je veškerá síla Hor-

níků, i snad již vojska Václavova, přepadla, i pokládali se tedy za šťastné, že mohli pána svého outěkem zadními vraty z kláštera vysvobodit a tou stranou k táboru přitrhnout. Několik opozděných a outěk Albrechtův statečností svou ukrývajících rytířů padlo ovšem do rukou odvážlivých Horníků.

21.

U velikém nepokoji trávil starý Bozděch minulou noc. Nemohlť ani oka zamhouřiti a s hroznými oumysly se potýkaje, nehledal ani lože svého.

„Ty stará, slabnoucí paměti, kam jsi se poděla?“ mluvil sám k sobě i bil se přitom do čela. „Ty dobré povážení, kam jsi uteklo? Hloupá hlavo, myslila si, že po této cestě k slavnější pomstě doběhneš? Kam zanikne cíl tvůj, kdyby i Rakušan zvítězil? — „Nic, nic!“ zasípal dále, a zatínaje zuby a pěstě, divý pohled k zemi upíral. „Proto jsem padesáte let člověka ušlechtilý cit v prsou nemořil a srdce jen pomstou nenapájel! Hrstka dnů mých nestojí za to, abych se dávnoletým oumyslům stal nevěren, a rozkoš, jaková na mne s Rozinou mezi nepřátely čeká, nevyrovná se sladké pomstě, jakovou jsem mezi přátely se zasytiti chtěl. — Rozina musí nazpět do Hory! — Ale pak? — Hni se, starý mozku, hni se; — pracuj k porodu. Já jsem vrah — a musím jako vrah skončiti!“

V strašlivém pohnutí přebíhal divoký stařec po komnatě. Podobalť se sestárlému, hladovému vlku, jejž byli uvázali na řetěz, aby nemohl na kořist padnouti.

„Co počneš," bědoval nyní, „jestliže Albrecht do Hory nevtrhne? Kde zůstane tvoje pomsta? — Ale — oně také nesmí do Hory! — Nedej Bože — ty veliký, jenžto jsi otců mých šťastněji vodíval nežli synů jejich — anebo ty, jehož mě na křtu Všemohoucím nazývati naučili — nedej aby Hora klesla. Nechci tomu — nesmí klesnouti! V hanbě musí zahynouti dům nepřítele mého! Nechci tajně s činy svými zajíti! Věděti má o nich bohatý Ruthard, a pominouti se svým starým rozumem v hrozném zoufání!"

Takto vedl sám s sebou stařec rozprávku, brzo hlasitější, brzo nesrozumitelnou, skoro až do kuropění. Posléze začala bouře smyslů a citů jeho ochabovati, až pak přirozeným pudem vedený před Rozininou ložnicí na práh se posadil, jakoby chtěl drahého pokladu střežiti.

Lehké spaní sklíčilo mu tady zemdlené oči — ale brzy opět se protrhnul. Po kamenné klášterní chodbě blížily se k němu silné kroky, a drnčení ostruh ozývalo se hlasitě po tichém klenutí. Bystře napnul procitlý stařec pozorné ucho, i bylo mu, jakoby mimo to i temný hlahol mnohých hlasů zaslýchal.

Ranní šero podzimního jitra hledělo již do vysokých klášterních oken, a takž mohl Bozděch v krátké chvíli postavu rytíře Bluma roze-

znati, kterýž rychlým krokem k dívčí komnatě pospíchal.

„Honem — probudiž pannu Rozinu, věrný příteli!“ promluvil k němu rytíř. „Či-li již vstala? — Panno Rozino!“ volal dále, a starce odstrčiv, kvapně do komnaty vrazil.

Byltě Blum včera večír u plných číší mezi oněmi, kteří se zaklínali, že se budou o přízeň bohaté nevěsty pokoušeti, a jelikož on přede všemi jinými již dříve o statcích Ruthardových, jakož i o dívčí půvabnosti se byl přesvědčil, a co soudruh nešťastného hraběte i většího práva k Rozině míti se domníval: odešel na lože v myšlénkách na bohatou nastávající milenku; ráno pak z nenadání vypuklým povykem probuzen byltby nerad od svých pěkných snů upustil. I odhodlal se tedy, stůj co stůj, Rozinu z hrozícího nebezpečí vytrhnouti a jako s drahou kořistí do tábora se prosekati.

Na lesknavém, pěkně vykládaném stole dohoříval knůtek v noční skvostné lampě, když vešel k Rozině do tiché komnaty. Ona nebyla po celou noc na lože se uchýlila, nýbrž oděna, jak večer z hodovní síně odešla, na pohodlné sedadlo usednuvši a v hluboké myšlénky padnuvši, polo ve spaní, polo ve bdění sedíc až do jitra tu vyčkala. Strašliví snové děsili ji

v tomto stavu, a když na zvolání Blumovo procitla, nevěděla v prvním okamžení, zda-li se ještě ve snách anebo již ve skutečném životě nachází.

„Bůh lásky mi přeje!“ zaradoval se rytíř, vida pannu v ouplném obleku. „Honem, spanilá Rozino — dej mi ruku, musíme z kláštera! Nebezpečí jde nám za patama.“

Oči jeho točily se přitom kolem po komnatě, až i věc hledanou nalezly. Bylať to malá skříně, ale plná drahých kamenů a zlata, kterouž byla Rozina z domu otcovského odnesla.

„Vezmi a pojď se mnou, drahá Rozino!“ řekl Blum dále, schránku dívce do rukou strkaje; „nebezpečenství roste každým okamžením, ale můj dobrý meč tě ochrání!“

„Co jest? co mluvíš o nebezpečenství?“ podivila se dívka, ničeho dosavád pochopiti nemohouc. „Nestojím zde pod ochranou císaře?“

„Aj, spanilá ústa, nemluvte mnoho!“ odpovídal rytíř. „Ve válkách střídají se jasní a deštiví dnové čerstvěji nežli na jaře. Císař musí teď sám sebe chrániti. Horníci nebo-li boží dopuštění nás přepadlo, že nemůžeme na meškání mysliti. Pojď jen, pojď!“

S těmi slovy chopil ji za ruku a vedl ji násilně ke dveřím. Ale na prahu ho zastavil starý Bozděch.

„Zpátky!“ zvolal tu stařec s očima divně planoucíma. „Pomsta se blíží, a služebník její nesmí drahou kořist vypustit!“

„Opil jsi se již po ránu, starý brachu?“ podivil se Blum — „anebo jsi po včerejšku se nevyspal? Ustup a poběhni s námi! Horníci nás přepadli.“

„Bůh je seslal na mou prosbu!“ zajásal starý sluha s divokou radostí tygra, když se na dávno hledanou kořist vrhá. „Pomsta se blíží, a nikdo z nás jí neujde!“

„Ustup, zmatený!“ rozhněval se rytíř nad tímto neočekávaným odporem; „nebo ti smysly mečem narovnám!“

„To nenarovnáš!“ zařičel stařec, a jako blesk z ňader dýku vytrhnuv, s náramnou hbitostí mu ji do prsou vrazil.

Pronikavě zkřikna chytil se raněný za žebra i chtěl ještě meč tasiti; ale proudem vyhrkla mu již na lehké roucho krev, a smrtelné mrákoty strhnuly jej k zemi.

„Šedivý vrahu, co počínáš?“ zděsila se Rozina, a na celém těle se chvějíc pustila skříni, tak že se zlaté šperky a drahé kamení po podlaze roztrousily a kolem v krvi tonuly.

„Povím ti báchorku o zklamané panně!“ zvolal stařec rozdivočený; „ale bude nás muset

celá Hora poslouchati; neboť je tuze veselá — ta báchorka! Dívčími slzami se začíná, jedem je naplněna, a ke konci vraždí přítel přítelova syna. Pojďte, smrti poslové!“ zvolal dále na Horníky, jižto v klášteře po nepříteli slídíce, i k opatově komnatě se byli dostali — „pojďte, tuhle máte kořist velevítanou!“

S vítězným hlaholem obklopili Horníci šedivého zrádce města i velitelku jeho, a s podivením hleděli na rytíře, jejž byla smrt mezi přátely a společníky zastihla.

„Vidíš, ubohý Blume,“ řekl jeden z Horníků, „co sis v Hoře vyposloval? Ani ti za to pohřební píseň nezazpívají.“

V tom se ozvalo před klášterem hlaholné a radostné provolávání, jakoby tisícové jedním hrdlem křičeli. „Václav a Horníci!“ znělo to pod ranními nebesy.

Nadarmo byl totiž Albrechtův syn z kláštera k blízkým zástupům svým přirazil. Veškerý tábor byl ve strašlivém zmatku. Hrozné bylo podívání na mrtvá, jako postřílená zvěř po polích rozházená těla; hrozné bylo podívání na strach mužů, jižto pozůstali při zdraví.

S velikým namáháním poštěstilo se konečně Albrechtovým několik zmužilejších houfů sestaviti a proti Hoře obrátit, neboť se nechtěli již jistého

vítězství tak snadno odříci. Avšak i veškerá síla Horníkův byla již nyní po ohnivém znamení z klášterní kaple na pole přitrhla, a právě když jim zoufanliví nepřátelé statečný odpor činiti začali, zaleskla se na blízkém tříhřbetém návrší Kaňkovském, v růžové záři vycházejícího slunce, zbraň královských oděnců, kteří u Kolína nocleheм pobyvše, nyní k náhlé pomoci přitrhli. Vesele vlál nad nimi bílý český praporec, a na švihlé brůně letěl sám Václav k Sedlicům.

Nové zděšení vrazilo při tomto novém útoku do zástupů Albrechtových, a darmo namáhali se teď někteří statečnější pořádek mezi nimi udržet. Nenadálé přitrhnutí královského vojska dotrhlo slabou osnovu, kteráž rozmanité částky císařského táboru ještě spojovala. Nikdo nemyslil teď na čestné vytrvání; zde se nedalo již pražádné slávy a žádného blaha získati. Jediné spasení kynulo na útěku, a protož se také brzo rytíř i zbrojnoš na něj vydali, jsouce konečně povděčni, když pouhý život ochránili. A tak se utopili snové stříbrochtivého Albrechta v krvi jeho vlastních zástupů.

22.

Mezi tím, co okolo posvátných zdí rozložitého kláštera břinkot mečů a ryk bojujících zaznívalo, panovala mrtvá tichost v jeho nové, nedostavené kapli — mezi zástupem raněných Kutnohorských bojovníků, na kteréž u vojska císařského nikdo více nezpomněl, když byla stráž jejich dílem pobita, dílem rozplašena.

Hned při prvním propuknutí povyku byli se někteří s tvrdého lože, s holé půdy, vzchopili a začali dychtivě poslouchat. Věděliť, že se hraje venku veliká hra, rozhodující nad osudem celé obce, i snad celé země.

Někteří slabší pozvedli zemdlená těla alespoň dopolo — jiní silnější odvážili se až ku vchodu, před nímžto zástup císařských zbrojnošů již nestál. Průchod byl volný, ale na blízku panovala divoká tíseň bojujících, a seslablým oudům nebylo radno do tohoto davu se pustiti. Plni blahé naděje zastavili se tedy u dveří, a nespouštějíce oka s divohybných výjevů, ježto se před nimi střídaly, dávali o tom kratičké zprávy soudruhům, jižto se pro své rány z místa hnouti nemohli.

Brzo procitla také Adlinka. Spaní její podobalo se bez toho více trvajícímu omámení smy-

slů, nežli posilňující dřímotě, a duše její byla i při tomto odpočinku plna oněch obrazů, ježto jí byly minulého dne děsily.

S prudkým zkřiknutím se protrbla — kvapně okolo sebe sáhla, dychtivě se ohlídla, a poznala, kde leží — kde se nachází. Jasně stálo před ní pásmo dějin nedávno minulých.

Na žádného se neohlížejíc, puzena dávnoletým zvykem, poklekla vedle Víta, a sepnuvši outlé ruce na prsou, sklonila k nim hlavu a konala ranní modlitbu. Pak se rychle vzchopila, poněkud se důtklivým chladem podzimního jitra otřásla — urovnala Bořitův kabát zlehka pod Vítem a přiskočila ke dveřím.

„Pán Bůh rač uchovati, milí pánové!“ promluvila k mužům, dychtivě na venek hledícím. „Strhnul se již boj?“

„A ba, milá hrdličko!“ odpovídal z nich jeden — „již to jde do živého. To není ale podívání pro tvé oči — zůstaň raději ve svém koutečku.“

„Já jsem dcera slavné obce, do jejíhož srdce dravý nepřítel se dere,“ prohlásila se dívka — „a třebas i ruka moje slabá byla, že nemůže mečem vládnouti: mysl má je dosti silná, že se boje o spasení Hory nehrozí. Pusťte mě ven! —

já se tam ohlídnu a přinesu snad zprávu, jak se věci naše dařejí.“

„I zůstaň jenom zde, dceruško!“ ozval se zase hlas mezi muži. „Nám taková zpráva málo pomůže. Buďsi dobrá nebo zlá — však ona k nám cestu najde. Za to ale myslím, že by neškodilo — co se vám zdá, přátelé — kdybychom raději sami takhle nějakou cestu odtud najíti mohli? — Ať se tato dnešní šrutka zvrhne tak nebo jinak, vždy by nám to bylo k prospěchu, kdybychom se na jistou půdu — takhle někam po lukách až ke Kolmarku dostali.“

„Také *o to* se postarám,“ řekla dívka zase horlivě. „Mne si nikdo tak snadno nevšimne — já se v hlučném davu ztratím a spíše jeho tísní proklouznu, než kdokoli z vás — já se podívám, jsou-li cesty tou stranou prázdny; jakož to i doufám, poněvadž tábor vlastně za klášterem začíná, a k Malínu se táhne.“

„Ne, ne — malá holubičko!“ odbýval ji zase jiný bojovník — „to není práce pro tebe — a třebas my teď nemohli zbraní vládnouti, tolik síly nám přece zbývá, že bychme se mohli sami po cestách ohlídnouti, kdyby se po nich nepřítel nemíhal — jen kdybychme mohli všickni odejít. To není úkol pro tebe! Ty jsi podstoupila již dosti — jak jsme od našeho statného kata zvěděli, an jsi

vedle mladého Plichty se prozradila — tys učinila více, nežli od tebe jakékoli právo požadovati může — ty si zde hleď svého, dceruško! abys úkol svůj pěkně až ku konci dovedla a sladkou odměnu nalezla.“

V tom se ozvalo po kapli hluboké vzdechnutí — a outlá dívka sebou trhla. Znělo to se strany, kde Vít ležel.

A v skutku začínal se jinoch po dlouhých, zemdlením způsobených mdlobách na hromadě písku pohybovati. Adlinka byla skokem u něho, a celá duše její vrhnula se v její zrak a utkvěla na bledých tvářích miláčka.

Jinoch otevřel zpovolna oči, ale za ranního šera, pod lehýnkou mhou, pokrývající ještě zřetelnici jeho, nemohl nic rozeznat. Lomoz blízkého zápasu zaznímal mu v hlavě jako hučení těžké bouře. Nemohlť ještě mysliti — nemohl se zpamatovati — pro slabost těla nemohl se ani pohnouti.

Ani o tom nevěda, puzen toliko vnitřním úpalem, otevřel suchá ústa a promluvil šeptavě: „Pít!“

Adlinku to bodlo u srdce. Podruhé to osudné požadování — a podruhé tu nebyla pomoc.

„Hned — hned, milý Víte!“ začala jinocha třesoucím-se hlasem těšiti, sama ještě nevědouc,

jak slovu svému dostojí. „Podívám se, kde by něco bylo pro ochlad.“

I čekala ještě okamžení, dávajíc pozor, jaký účinek slova její v milovaném jinochu způsobějí. On se nepohnul; ale zdálo se, jakoby se byla dívčí slova nejoutlejších strun duše jeho dotknula, jakoby se v temné směsice jeho myšlének krásné upomínky probuzovaly — a po tvářích mu přeletělo jemné, ačkoli krátké usmání.

„Prosím tě, milý pane!“ obrátila se nyní Adlinka tiše k nejbližšímu raněnému, kterýž mohl alespoň přecházeti — „dohlídni trochu na nešťastného mladíka. Já se ohlídnu po nějakém nápoji — a snad jim zde i jiným posloužím.“

Při těch slovech zvedla železnou, na zemi pohozenou přilbici, a chystala se k odchodu.

„Z této cesty nebudeme tě, milá panno, zrážeti,“ řekl k ní bojovník; „ta leží ve tvém úkolu, a Bůh dej, aby vypadla, jak si tvé šlechetné srdce přeje.“

Adlinka pohlédla ještě jednou na Víta, tichým vzdechem poručila ho do rukou Páně a vykročila z kaple. Hned prvním kročejem vrazila na mrtvolu německého oděnce, v jehožto zaťatých pěstech a zkřivených ústech divoký vztek se jevil, že musel tak časně z dějiště slávy a kořisti odejít.

Dívka se zachvěla; obrátila zraků od strašného divadla, a z těsna se držíc nových zdí nedostavené kaple, proplítala se roztáhlým lešením ku klášternímu dvoru, jehožto jedna strana se zadní částí nového stavení hraničila. Z předu se nemohla do kláštera dostati — to věděla; po té straně zuřil krutý boj.

Brzo se octnula mezi hromadami rozličného staviva; tu bylo kamení a cihel, tu bylo rozmanitých trámů a dřev.

Nyní stála u zdi, jež klášterní dvůr hradila. I běžela v levo — běžela v pravo — dvéře ovšem nalezla, ale byly zavřeny a nikde žádného průchodu. I popadla kámen a začala tlouci na vrata; ale tlučení její tratilo se v bouřivém hluku rostoucím po celém vůkolí.

Nemeškala se tedy u vchodu zamezeného, ale rychle se odhodlavši, počala jinou cestu hledati. Přilbici posadila si na hlavu, aby měla ruce svobodny — a pokoušela se vylezti na hromadu kamení, narovnanou z výši nejvyššího muže podle zdí klášterního dvoru. Oděv mužský jí nyní v neobvyklém počínání prospíval. Outlinké nožky a ruce její zadržovaly se lehko v štěrbinách mezi kamením. Šťastně dostala se na nejvyšší vrstvu.

Nyní stála na kamení; ale měla ještě tři lokte zdi před sebou. I nezbývalo jí tedy nic

jiného, nežli honem menší hromadu kamení nahoře sestaviti, na tu se zase vypnouti a potom na temeno zdi se vymrštit.

I seděla posléz horlivým namáháním upocena u výši na hřebeně zdi — ale duše její trnula novou ouzkostí. Prostranný klášterní dvůr ležel již ovšem pod jejíma nohama, ale prostíral se pod ní v hloubce šesti loktů, a okolo zdí nestálo nic, po čem by se byla dolů spustila.

Měla se tak vysoko na skok odvážiti? — Při té myšlénce ztrnula outlá dívka po celém těle. Nebyl to ale strach o vlastní osobu, jako spíše bázeň před tím, žeby pro možnou pohromu pak milovanému jinochu k pomoci přispěti nemohla.

I napínala ještě jednou zraky svoje v temném ranním rozbřesku, pátrajíc, kde by něco nalezla, po čem by se na dvůr odvážiti mohla. Ale právě po té straně bylo všecko prázdno. Na zemi ležely ovšem žebříky, opodál velké kádě; to bylo dívce ale tak málo platno jako veliká kolna u prostřed, nebo hromady narovnaného dříví po druhé straně. Po tom si netroufala sestoupit, i kdyby se byla k němu přes celou zeď dosoukala.

Ostatně byl celý dvůr jako vymřelý; ani věrní domovní hlídači, dva velikánští psové, nedávali se viděti; teprva později dostihlo je oko

dívčí, když se začal mlhavý závoj podzimkového jitra trhati. Jeden ležel u prostřed dvoru s uťatou hlavou, druhý visel, maje na krku oko ze silného provazu, na dřevěném sloupu, jenžto se zdál k tomu cíli schvalně zaražen. V mohutném, svalovitém těle jeho, jakož i v samém sloupu vězelo množství šípů, a jiné ležely vzadu okolo zdí, jak se byly, cíle minuvše, o kámen odrazily a na zem upadly. Bez pochyby si chtěli včera nepozvaní hosté v klášteře kratochvíl učinit, a vybrali si pěkné zvíře za trč.

Litostně odvrátila Adlinka zraků svých od nelidského divadla.

Do všech oudů vrazilo jí nyní nové horko, a srdce jí začalo hlasitě bíti. Byla to ouzkost, že nevyvede úkol svůj a že se bude muset bez nápoje do kaple navrátit. Ale zpomínka na vzdechnutí Vítovo naplnilo ji novou odvahou. Přilbici shodila na dvůr, aby jí nepřekázela; pak se nahnula silně ke předu, chytila se krajů zdi oběma rukama, nohy vytáhla nahoru, a tak se začala po hřebeně zdi na rukou a na kolenou plaziti. Měla dvě stě kroků dlouhou cestu před sebou, nežli se k příčnímu hrazení dostala, kdež byla posléz nějaké stáje a chlívy vypátrala, přistavené ke zdi.

Nehledíc ani v pravo ani v levo, aby ji závrať neuchvátila, a několikkráte při obtížném

posouvání si odpočinuvši, dostala se konečně na místo, kde se ke zdi stáje klonily. Teď se nesměla dlouho rozmýšleti — bez toho bylo již mnoho času uběhlo — skokem stála na střeše, vikýřem dostala se na krovy a s krovů po žebříkových stupních na dvůr. Obratně, jakoby odjakživa po takových cestách chodila, sestoupila dolů, a sotva že pevnou půdu pod nohama cítila, běžela kvapem pro odhozenou přilbici.

S touto neobyčejnou nádobou v ruce ohlížela se po dvoře. V jednom koutě stála přikrytá studnice. I doskočila k ní — v okamžení zarachotil řetěz, běžící s okovem do hlubiny, a v malé chvíli na to byla přilbice již plna vody.

S velikým utěšením hleděla dívka na čerstvý mok — ale hned na to začala se jí ocelivá nádoba v rukou třásti.

„Milosrdný Bože!“ zajektala polohlasitě ústa její — „je-li tento pramen spojený s vedlejším potokem, a voda jeho.... ha! běda mně!“ zkřikla najednou a pustila přilbici na zem. Hrůza jí zadrhla na okamžik volné dýchání.

„Já se musím na něco jiného odvážiti,“ začala pak zase temnými slovy čerstvě k sobě mluviti, a chytila se oběma rukama za hlavu, jakoby z ní mermomocí dobrou myšlénku vydobyti chtěla — „já se musím na něco jiného odvážiti — já

musím z jistého pramene občerstvení přinesti! Ale rychle — čas utíká — ubohý se trápí!“

A na kvap zase přilbici pozvedla, do poslední krůpěje vodu z ní vylila a kazajkou vytřela. Pak se obrátila ku klášteru.

Ze dvora vedly troje dvéře do klášterních stavení. Na zdař Bůh zamířila dívka k prvním, a sice nejmenším. Domýšlelať se, že to bude nějaká cesta vedlejší, po kteréžto se nejspíš do prostřed kláštera dostane, aniž si jí kdo povšimne. Duše její zmítala se v jakési rozepři; hledala vlastně pomoc u lidí, a přec se jich zas také štítila. Bylo to jakési nevyslovné puzení, z něhožto člověk někdy oučty klásti nemůže, co ji právě touto cestou do kláštera vábilo.

S divným tušením sáhla na kliku — dvéře povolily, a dívka se octnula v úzké postranní šíji. Z té se přišlo na širokou, dlouhou chodbu, v kteréž mnoho dveří bylo. I pokoušela se dvoje, troje otevřít; ale žádné jí nechtěly povolit.

Tu se zastavila v nesnázi, nevědouc, kam se obrátit. Nepochybně to bylo neobývané křídlo velikého kláštera. Okolo i ve zdích jeho šuměl pořád ještě hluk zápasu, a donášel se k ní jako hučení pobouřených, ječících vod. I pustila se tedy rychlým, odhodlaným krokem po chodbě v tu stranu, kdež doufala k hluku se přiblížit. Muselať již

hledět, aby se k lidem dostala, měla-li pomoci nalezti.

Pustila se tedy dlouhou chodbou v tu stranu, odkud lomoz hlučněji zaznival, a v několika okamženích octnula se na jiné příční chodbě, v nížto se ranním pološerem postavy bojovnické míhaly. Přikvapila k tlupě, kteráž i hned celou pozornost její zbudila.

Bylo to několik mužů — jak dle řečí a oděvů poznala — domácích bojovníků, jižto na posledním stupni z prvního patra vedoucích schodů stáli a mezi sebou dvě osoby drželi. Jedna z nich, stará, holohlavá, majíc ruce na zad řemenem svázané, stála mezi třemi hlídači, skrucujíc tvář k ohyzdnému úsměšku. Druhá z nich ležela jako bez života v loktech dvou oděnců, nevědoucích, co mají s břemenem počíti. Adlinka poznala v ní hned pannu Rozinu.

Hrdá dcera bohatého Rutharda, padnuvši náhle do rukou svých nepřátel — jakž nyní Horníky nazývati musela — pozbyla veškeré odvážlivosti, a leknutím zadrhnutá prsa její dychtila darmo po svobodném dechu. On ji míjel — mrákota zakryla oči její, tělo se začalo káceti.

„Pomalu — pomalu, vzácná panenko!“ zvolal bojovník, jemuž Rozina říkajíc bez vlády do náruči padla — „tak jsme si neřekli! Tohle by

bylo pěkné nadělení, abychme se tu měli mdlobami a křísením obírat.“

„I pusť ji na zem,“ zabručel jiný — „anebo se ohlédni po konévce vody. Tu snad ty hladové pijavky do poslední kapky nevychlastaly!“

„Ah — nebuď medvědem, Hromado!“ napomínal ho první. „Děvče je přece jen děvče a z Ruthardova domu — třeba se byla na obci provinila!“

„Aby do ní deset tisíc pemrlic a fimolů!“ zaklel si nyní zas druhý, jak se zdálo, rázný horník. „Ať je, kdo je — ale v mých očích nemůže být nic jiného nežli hanebná poběhlice, a podle toho budu s ní nakládat. Jestli že se hned nenarovná, tedy ji pomohu několika štilcemi na nohy; zdržovat se tady nemůžem.“

Přitom ji chopil prudce okolo těla.

„Mějte shovení a útrpnost, jakž dobrým křesťanům přísluší,“ ozvala se nyní Adlinka, jež byla poslední slova bojovníkova zaslechla a blíže k mužům přistoupila. „Panna Rozina se ovšem provinila — ale ušetřte v ní alespoň slabé pohlaví, byť jste i přestupek její ušetřiti nemohli.“

„Je ten kluk blázen?“ ozval se bojovník, s podivením na dívku oči upřev — „že nás chce jako kazatel přičísat? Hejdy dále! — anebo tě přetáhnu, že se ti červená moudrost nosem i hubou vyvalí.“

„Zvolna, Hromado, zvolna!“ okřikoval ho nyní soudruh. — „Toho kloučka znám, a ty bysi mohl skoro jeho slova za ucho si zapsati! Vždyť je to Maternovic Adlinka — Zlatohlávek pana Hanuše Rutharda . . .“

„I bodejž do toho tisíc skalních duchů!“ divil se první i s ostatními. „Tohle klouče —“

„Je to samé, co včera s mistrem Bořitou za námi přišlo — jak jsem ti už pověděl . . .“

„. . . a kteréž nyní prosí, abyste na nešťastnou dceru pana rychtáře nezapomněli! Položte ji — odneste ji,“ mluvila dívka dále, rychle se kolem ohlížejíc, kde by se příhodné místečko vyskytlo. Najednou skočila k nejbližším dveřím, otevřela je a spatřila před sebou velké večeřadlo. — „Odneste ji semhle,“ prosila pak bojovníky dále — „a nechte mě s ní samotnou. Pod mýma rukama nabude zajisté opět smyslů svých — ale zrakům mužským nesluší na to hleděti. Pomyslete, drazí přátelé, raději na to, abyste raněným soudruhům, ležícím až dosaváde v nové kapli, ulehčení způsobili a traplivou žízeň jejich uhasili. Já proto přišla pro vodu; ale hledám takovou, kteráž by jim nepřinesla záhubu.“

Takto mluvila horlivě k bojovníkům, an Rozinu skutečně dle slov jejích do večeřadla odnášeli.

„To je pravda,“ řekl na to mezi nimi jeden — „do té nedodělané klece mohli bychme se podívat a ptáčky vyvest. Pít jim opatříme — a kdybychme měli vodu z křtitelnice vzít. Některým nebude ale také doušek vína škodit — a toho zde bez pochyby také ještě nějaký žbánek nalezneme.“

„Jen tedy nemeškejte!“ prosila dívka, když byli Rozinu na širokou lenošku posadili, a nutila muže, aby vyšli ven — „nemeškejte a vyplňte skutek povinnosti křesťanské; já se tu zatím o nešťastnou pannu sama postarám.“

S těmi slovy vyvedla je z jizby, zavřela za nimi dvéře a zastrčila železnou závoru.

„Totě zpropadené jehně!“ prohodil horník Hromada, octnuv se zase u druhých na kamenné chodbě. „Nakládá s námi, jako bychme sukně nosili!“

„I nech ji,“ řekl druhý. „Bez pochyby bude chtít vzácné panně hedbávný živůtek popustit, a tu si myslí, kdybychme při tom stáli, žeby naše oči mohly zahlídnout, co není pro ně stvořeno.“

„Nevídáno!“ ozval se třetí — „však ono by jí neubylo. A naše povinnost je teď vlastně, abychme tu zradnou sojku z rukou nepouštěli.“

„No, však ona ti neulítne,“ těšil ho druhý. „Hleď jenom zatím, abysi tohoto krkavce do dobré klece dostal.“

Přitom ukázal na Bozděcha.

„O toho neměj starosti,“ řekl soudruh a zaťal svalovitou ruku chutě starci do týla; — „toho držím pevně, a brzy ho posadíme do temného koutku.“

„Tak — velký hrdino — tak!“ ušklebil se holohlavec, staré dásně zuřivě zatínaje. „To ti hezky sluší, když své drápy bezbrannému starci do křehkého těla zatínáš. Hleď jenom, abysi také mou družku tak pochytil. Já bych se lítostí zbláznil, kdybysi měl o tu kůstku přijíti!“

„Drž hubu, vyčichlý pokrytče!“ zakřiknul ho bojovník, prsty své ještě hloub do vetchého těla jeho zaklesnuv. „A vy se hněte, hoši! Zde nemůžeme lelky chytat, aniž víme, jak to venku vypadá — je-li koukol již do čista vymýtěn. Dva tady můžete počkati, až poběhlá srnka zas oči otevře, aby viděla na cestu, kteráž ji na pranýř povede.“

A celá tlupa se hnula hledajíc hlavní vrata klášterní.

23.

Sotva že Adlinka za odešlými bojovníky závoru zastrčila, stála již opět kvapným krokem u lenošky, na nížto panna Rozina, polo ležíc, s bledýma tvářema a zavřenýma očima seděla.

Obratnými prsty jala se outlinká, ale od posledních dnů neobyčejně odvážná dívka pevně stažený živůtek jí rozpínat a popouštět. Zbavena těchto těsných pout začala se plná ňádra bujné panny brzo tiše pohybovati — a jemné trhnutí projelo celé dívčí tělo.

Radostně přiskočila Adlinka k pěkně tesané kropence, kteráž tu byla hned u dveří do zdi zadělána, nabrala z ní vody, co hrst postačila — a druhou rukou začala Rozinu postřikovat, pak umývat a spánky jí třít.

To opakovala po druhé — i po třetí, až náhle na sněhu tváří Rozininých slabý červánek proskočil — a z prsou jemné vzdychnutí se vydralo.

„Bohu díky!“ zašeptala Adlinka a stála před ní s rukama na prsou sepnutýma, čekajíc, až oči otevře.

Za malou chvíli vyvinulo se z ňader panny Roziny nové vzdychnutí — a hned nato pozvedly se krásné řasy její.

S podivením hleděla několik okamžení okolo sebe, jakoby z těžkého snu byla procitla a nyní se do skutečného života ještě vpraviti nemohla. Potom utkvělo oko její na postavě Adlinky — hned potom na své vlastní — zpozorovala nepořádek na obleku svém, a krev jí vrazila do tváře.

„Kde to jsem? Co tu chceš? Kdo jsi?“ vyjelo jí kvapně z úst, a nohy její hledaly podlahu, aby se postavila; ačkoliv ji cit panenský na lenošce zdržoval, aby rozepnutý šat ukryla.

„Nelekejte se, panno!“ promluvila nyní Adlinka; — „ját nejsem, co se býti zdám, a mohu vám bez pohoršení posloužit. Ležela jste ve mdlobách . . .“

„Ale kdo jsi?“ zkřikla Rozina, v náramném podivení oči své na ni upínajíc. Smyslové její začali se navraceti — a poslední výjevy stavěly se jí živě před oči. — „Kdo jsi — a jak sem přicházíš?“

„Kdybyste chtěla do některého koutku paměti své nahlídnouti,“ odpovídala přestrojená dívka, „snad byste tam podobu mou nalezla. Nedejte se mým šatem mýliti — a zpomeňte si, že jsme se o kvasu hraběte Liebensteinského viděly.“

„Hraběte Lieben....?!“ zkřikla Rozina ještě pronikavěji, a pamět její se namáhala, ve sprostém obleku známou tvář nalezti. Oči její byly

dychtivě vypnuty — ňádra se živě vlnila; zpomínka na hraběte v *tomto* okamžení, při *těchto* okolnostech podrážděla celou bytost její. — „Buďto již všechny obrazy nedávno minulých dnů v paměti mé vybledly — anebo si hraje klamné strašidlo s duší mou!... Kdo... kdo jsi?“

„Což mě strasti za ten krátký čas tak přetvářily,“ ptala se Adlinka bolnojemně — „že už dívku neznáte, jejížto ženich....“

„Ha! tys Maternova!?“ zděsila se Rozina, a úžas její rostl v neskončenost.

„Jsem,“ posvědčila tato dobrosrdečně, modré oko své na ni upírajíc.

„A co zde děláš?“ ptala se dále dcera Ruthardova u velikém rozjitření. „Jak jsi přišla do tohoto oděvu? Jsi ve spolku s mými nepřátely — jež peklo na mou prosbu pohltí! Chceš jako oni svou pomstu mou krví nakrmiti? Či co tu pohledáváš? — mluv, mluv!“

„Já neznám vašich nepřátel, a do těchto míst přišla jsem za příčinou, která se netýkala vaší osoby,“ odpovídala Adlinka tiše. „Vám jsem ale přispěla k pomoci, proto že jste bez sebe v rukou mužů ležela.“

„V rukou mužů? — ano, již se pamatuji — oni padli jako hltaví dravci na kořist vítanou — a vlekli mě, a duše moje otřásala se hněvem

a . . . . bázní . . . . o mluv, mluv! kam odešli? kdy se navrátějí?“

„Bez pochyby čekají na vás přede dveřmi této jizby . . .“

„Čekají?“ zaúpěla Rozina malomyslně. „Čekají, až vyběhne laň z tiché brlohy, aby se na ni vrhli jako vycvičení psové! A žádného uniknutí!“ mluvila dále se rtoma se-třesoucíma, rukama lomíc a dychtivýma očima po síni pátrajíc — „žádného vyproštění z těch surových rukou! — O pomoz, pomoz — ušetři mě před jejich zlostí!“

„Což mohu já slabá dívka —“

„Ty můžeš — můžeš! Tys narozena na šťastné planetě, tobě se všecko zdaří — mysli za mne — vymysli něco — já budu slabá, povolná třtina v rukou tvých — jenom mě vysvoboď z rukou těch krvožízníků!“

„Nemyslím, panno! žeby vám nějaká pohroma hrozila —“

„Hrozí — hrozí! já to cítím v hlubokosti duše, a každá krůpěj krve srdce mého ledovatí při té myšlénce! Já to viděla na jejich tvářích, jak se z mé zkázy radovali — a já musela na to hledět . . . . a pomsta moje nemohla . . . . o pomoz, pomoz!“ bědovala dále, před Adlinkou na kolena se vrhnouc a ruce křečovitě spínajíc.

„Nemysli na to, co se zběhlo strany tvého ženicha — ale slituj se . . .“

„Pro živý Bůh — panno! co počínáte?“ zvolala nyní Adlinka, prudkostí Roziniou poněkud zděšena, i snažila se ji pozvednout. „Ne přede mnou, ježto nic nejsem a nic nemohu — ale před velikým Slitovníkem, kterýž vidí lidskou lítost a pokání — před tím se v prachu pokořte. Já bych ráda pro vás . . . pro váš dům, vašeho ctihodného otce a laskavého pana strýce krev svou prolila: ale zde nevím rady ani pomoci.“

V tom klepala pádná pěst na dvéře, a za nimi czval se drsnatý hlas: „Což pak se ta sojka ještě nezpamatovala?“

Venku trval ještě pořád lomoz, volání a shon, a tudíž nemohla ženská slova z prostranného večeřadla k bojovníkům doniknouti, kteří bez toho mysl svou k důležitějším věcem obraceli, nežli se jim v té chvíli zavřená dcera Ruthardova býti viděla.

Udeření na dvéře a hrubá otázka zděsily Rozinu na novo — a zděsily také Adlinku. Praviť jí neklamný hlas v prsou, že se panna, byť i z domu sebe vzácnějšího byla, za své provinění (o němž bylo včera celé město zlořečivě mluvilo) velkého slitování nadíti nemůže — ano že ji ani vlastní otec šetřiti nebude: ale z druhé

strany bylo jí také toho spanilého stvoření, bylo jí slovutného rodu jejího — bylo jí pana Hanuše líto, kterýž každou nehodu těžce nesl, ježto dům Ruthardovců potkala.

Neurčité myšlénky naplňovaly prudkým letem hlavu její — a temný hlas: Pomoz jí! ozýval se v prsou jejích.

I přiskočila ke dveřím. — „Hned, hned, milí přátelé!“ volala ven — „již nabývá smyslů: jen co se zase obleče!“ Potom přeběhla celé večeřadlo, do něhožto po jedné straně skrze pět vysokých oken světlo padalo, k nejzadnějšímu z nich přistavila židli a otevřela je. Okna nebyla omřížena, ačkoli při pozemí; neboť vedla do menšího dvora, všude vysokým stavením ohrazeného. Adlinka mohla se tedy pohodlně z něho nahnouti a výšku i s vůkolím ohledati.

Tváře její hořely, oči se jiskřily, ňádra se nepokojně pnula. V té chvíli neměla jiné myšlénky, nežli být s Rozinou v širém poli. Činí-li dobře? — ta otázka netanula jí na mysli. Celá bytost její byla rozplynuta v ušlechtilé touze, aby nešťastné dívce pomohla.

„Půjde to — pomůže-li Pán Bůh!“ zašeptala nyní k Rozině, kteráž se jí držela jako stín. „Teď vám jen živůtek zapnu — a pak musíte za mnou. Obraťte se! Nevím sice, kam přijdeme a zda-li

nějakého průchodu naleznem: ale musíme se o to pokusit. Velební páni otcové jsou bez pochyby i s klášterní čeledí vesměs na modlitbách v kostele — aby neviděli, co se v posvátných zdích páše — a pak aby Pána Boha .... tak! teď jsme hotovy. Teď vylezte na okno a chutě dolů! Já napomenu zatím naše hlídače, aby ještě trochu počkali.“

S těmi slovy skočila se židle a běžela létavým kročejem ke dveřím.

„Jenom ještě malé okamžení, přátelé!“ prosila čekající bojovníky. — „Panna Rozina otevřela již oči — teď ji jenom ještě jednou omyji.“

Pak se navrátila zase na zadní konec večeřadla. Rozina byla právě na okno vystoupla a novou nadějí posilněna odvážila se dolů skočiti. Nebylo vysoko — a šťastně stála v okamžiku na zemi. Bojácně přikrčila se na to ke zdi — ve strachu, aby ji nikdo z protějších stavení nespatřil. Ale tu dobu neměl v celém kláštеře nikdo po chvíli z okna pohlížet. Celý konvent byl na rozkaz nábožného opata v chrámu Páně shromážděn a dlel na modlitbách o zachování kláštera, nevěda ani, co se zatím před ním a v něm děje. A mimo to — kdyby byl i někdo z domácí čeledi prchající dívku spatřil: což by byl mohl činiti? Za posledních dnů bylo se tu

dělo mnoho, při čemž obyvatelé kláštera mlčeti museli — čeho si ani všimnouti nesměli; bez pochyby nebylo by je také podivné zjevení v okně večeřadla znepokojilo.

Obratným skokem stála brzo i Adlinka vedle panny Roziny, a z ostra se kolem ohlídnuvši, zaměřila pak k ouzké šíji v naprotějším stavení, k nížto železem pobité, dokořán otevřené dvéře vedly. Do těch vešla a pak je za sebou přivřela. Hlavních velkých vrat níže v pravo se opatrně vystříhala, ačkoli také odemčeny stály.

Rozina se jí pevně držela. — V klenuté, trochu temné šíji byly by chvatem bez mála upadly, proto že se nohy jejich do něčeho zapletly. Byl to široký vojenský plášť.

„Ha! anděl strážce je s námi!“ zaplesala Adlinka, když byla roucho v ruce poznala. — „Honem! hoďte plášť přes sebe!“

I pomohla jí do něho se obleci. V délce a šířce jeho ztratila se celá dívčí postava.

Pak spěchaly dále. Naproti ním začalo se svítati, a šíje se vyjasňovala. A opět ležely jim v cestě rozličné předměty. — Tu byl rytířský klobouk se širokou střechou, onde páska, dále zase plášť — na konci šíje i meč s pošvou a celým řemenem.

Tato šíje vedla totiž od zadních vrat kláštera k malé brance, z nížto se mohlo pod šíré nebe vyjíti — a právě touto šíjí dal se Albrecht, nucen a veden přátely svými, na outěk. Pro veliký chvat povstala však v ouzkém prostoru tíseň, a takž potratili prchající rozličné částky svého oděvu, aniž to samou dychtivostí po rychlém vyváznutí zpozorovali. Tímto outěkem zůstala také zadní branka otevřena.

„I tento klobouk nám dobře poslouží," řekla Adlinka; „vtiskněte si jej hezky do čela — tak! A já si vypůjčím tenhle meč. Škoda, že jsem přilbici ve večeřadle nechala — teď bych byla učiněný panoš, a vy můj pán — statečný rytíř!"

Mezi tím byly již venku ze šíje a stály pod šírým nebem. Před nima ležela veliká rovina, protekaná Kutnohorským potokem. K východu a pak dále v kruhu na půlnoc bylo viděti zbytky na kvap ztrhaného táboru — koly od stanů, celé stany, pozůstatky ohňů, ale přitom ležely zde také rozmetaná lidská těla i koňské mrchy, ačkoli boj vlastně jen po druhé straně zuřil. Totoť byli následkové zoufalého výmyslu Kutnohorského — jedovatými truskami naplněného potoku!

Zde onde míhaly se ovšem i po té straně, kudy dívky z kláštera prchaly, jednotlivé postavy a malé tlupy; ale veškerá síla bojovníků

držela se v tuhém kotouči jen mezi Sedlicemi a vrchy Kaňkovskými. —

Rozina začala rychle vykračovati; i přála si míti křídla, aby z nebezpečného místa okamžitě zmizela. Adlinka jí sotva stačila.

Chvilku šla vedle ní, slova nemluvíc. Najednou ji chytla za plášť a zastavila kroky její.

„Tam nejde cesta do Hory!“ řekla přitom.

„Jakže?“ podivila se Rozina. „Do Hory? Což pak myslíš, že jsem proto z těsné klece dychtila, abych se do ní zas libovolně zavřela?“

„Do žádné klece,“ namítala Adlinka. „Dům strýce vašeho je blahé útočiště — a touto stranou dostaneme se k němu, aniž nás kdo zpozoruje.“

„Obrať ty se k němu sama — ale mě nech jíti jinou stranou. Cesty naše se rozcházejí — a já vím, kde svého útočiště naleznu.“

„Jak? proto bych vám tedy byla ruku k osvobození podala, abych vás nyní zase v záhubu běžeti nechala? Ne, ne! cesta vaše je úzce spojena s cestou mojí — a ta jediná může vás dovesti *tam*, kde vám útěcha z dobrého, usmířeného svědomí vzejde.“

„Nestarej se o mé svědomí!“ prohodila Rozina již poněkud netrpělivě — „a nezdržuj daremně kroky moje. Já ti zůstanu povděčna, aniž

kdy zapomenu, cos pro mne učinila — ale tady se musím s tebou rozloučit.“

„To neučiníš, panno! — a já to nemohu dovoliti!“ ozvala se nato Adlinka i vkročila jí s velkou odhodlaností do cesty. „Já tě vyvedla z rukou nešetrných mužů — já ti otevřela cestu k srdci laskavého strýce a skrze něho k městské radě a k samé milosti královské: ale z rukou tě pustit nesmím, abych sama v hrozné odpovídání nepadla.“

„Tos mohla dříve rozvážiti, dokud se naděje novou silou v prsou mých neprobudila! — na tos mohla dříve pomysliti, nežli jsi tuto hru s nešťastnou počala. Teď je pozdě věc obraceti! — tys vinna jako já — tys věrná družka osoby, nad níž to snad již obec kletbu vyřknula!“

Adlinka ztrnula na všech oudech. Byloť jí, jakoby ortel smrti nad svým hlahem byla zaslechla. Ale toto ochabnutí netrvalo déle nežli okamžik, a mocný hlas nepoškvrněného vědomí jejího probudil ji k novému i pružnějšímu životu. S neobyčejnou silou roznícena vypnula se nyní před svou odpůrkyní; jemné, strastí minulých dní vybledlé tváře její zardělý se lehkým plamenem.

„Já nejsem společnice viny tvé,“ řekla při tom velmi důrazně — „to mohu říci před svým svědomím, před soudem obce a zde přede tváří boží! Co jsem pro tebe učinila — doufám, že na-

lezne před každým soudcem omluvy. Já šetřila v tobě pouhé pohlaví a čest rodu tvého, ale nechtěla jsem provinění tvému přispěti. To nechci také nyní — a proto půjdeš se mnou, aby mě kletba nezastihla, o nížto jsi právě mluvila.“

„Já nepůjdu!“ zvolala Rozina, a zraky její zplanuly divokým ohněm — „a ty se mi nestav do cesty. Nadarmo nekyne mi svoboda — já jí musím dosáhnouti — a kdybych ji měla krví zakoupiti! Nestav se mi do cesty, nechceš-li, abych tě pouhýma rukama rozsápa....“

Jako šílená chtěla se na dívku vrhnouti. Adlinka se ale hbitě uhnula, a ruka její sáhla po meči. V okamžení zableskla se jí v pěsti obnažená ocel; ale outlá dívka necítila tíži jeho.

„Zpátky!“ zkřikla pronikavě a napnula meč tak prudce před sebe, že jím Rozinu zasáhla.

Dotknutí ocele projelo zvětřelou dívku jako zničující blesk. Vykřikla — a na smrt zděšena uskočila nazpět. S hrůzou vypnula oči na planoucí tvář své osvoboditelkyně.

„Ani krok dále, hrdá panno!“ mluvila Adlinka, a každé slovo její padalo do prsou dcery Ruthardovy jako palčivá jiskra — „anebo zapomenu, k čemu nebe slabou dívku stvořilo, a učiním s tebou zrádkyní, jako Vít Plichta se zrádcem Liebensteinem učinil. Ty musíš se mnou!“

„Ne — ne — já nepůjdu!“ křičela Rozina zoufanlivě a s tvářema na smrt ubledlýma vrhla se na kolena. „Oni mě hodí do tmavého vězení — oni mě zabijí!“

„Bude-li to vůle boží, abysi za těžkou vinu krev svou vylila, tedy se ti ovšem stane, čeho se obáváš. Ale pro vážnost rodu tvého — pro zásluhy otce a strýce tvého doufám, že ti bude milost dána, když učiníš pokání.“

„Nebude — nebude!“ oupěla hroznou bázní zhrocená dívka, rukama lomíc. „Oni na mne číhají a nedají si vítanou kořist ujíti! O buď milosrdnější! — buď — šlechetnější nežli jsem já byla, nechtěj se k mým nepřátelům přivrhovati! — vždyť to není věc tak záslužná, abysi slabou dívku zničila!“

„Já tě nechci zničiti — Bůh mě slyší! já nechci tvou pohromu; ale budu za tebe orodovati! Budu prositi šlechetného pana Hanuše, a on vyslyší zajisté prosby moje, neboť mi je srdce jeho nakloněno přízní otcovskou. Já mám pevnou důvěru, že ti bude přímluva jeho prospěšna — a střecha jeho poskytne ti na všechen případ utěšenějšího outočiště, nežli místo, kam by tě byla hrubá ruka mužská dovlekla. Z druhé strany pomysli — kam chceš prchnouti? K zhoubcům vlasti naší chceš se přidati? chceš ještě další zradu páchati? Anebo myslíš, že budeš oněm drav-

cům nyní tak vítána, jako snad byla dcera pana Rutharda? Kde je tvoje bohatství? kde tvoje poklady a vnadidla? Na svou krásu nespolehej — ta nebude u poraženého nepřítele tak silná, aby snad k vůli ní novou pomstu zosnoval! Pojď již se mnou, panno! — a vzchop se! — povstaň! abychme cizí zraky na sebe neobrátily anebo v ruce tvých pronásledovníků nepadly! Vstávej, panno! vstávej!“

Rozina ležela pořád ještě na kolenou a plakala jako dítě. Ale neobyčejné slzy tyto spláchly tvrdou kůru se srdce jejího — a ona se poddala v ruce Adlinčiny jako bezbranný, slabý nástroj.

„Obraťte se — a jděte přede mnou,“ řekla dívka, meč obnažený pořád ještě v ruce držíc, když se byla Rozina vzchopila — „zrovna tuhle napříč lukami. Co nevidět budeme v husté olšině — a kdyby nás i někdo zahlídnul, nebude nás považovati za nepřítele, an k městu spěcháme — i nebude nás pronásledovat. Honem! — pořád podle potoka; a kdyby nás i někdo potkal: dobrá výmluva pomůže. Vy jste mladý rytíř — já váš panoš — tenhle klobouk udání mé doplní.“

Přitom zvedla se země klobouk, kterýž tu byl nepochybně s hlavy nepřátelské spadl.

24.

Zástupové českého vojska byli již vesměs rozprostřeni na polích od Sedlic až k Malínu, a jednotlivé houfy měly nařízeno, prchajícího nepřítele ještě stíhati i dál a dál ho tisknouti.

Okolo kláštera zaznívalo nyní radostný hluk vítězství provolávajících hrdel, a v klášteře nabývalo všecko radostnější tvářnosti. Řeholníci vyšli z kostela a míhali se nyní s domácí čeledí kvapným krokem po chodbách, nejen rychlé přípravy k uvítání svých osvoboditelů — samého krále a jeho družiny, ale i k pohostění raněných bojovníků, královských i městských, činíce.

Klášterní veliká přední vrata otevřela se dokořán, a do průjezdu vcházel Václav Druhý, syn velikého Otakara, provázen od svých nejpřednějších vojínů a Kutnohorských obranců. Z druhé strany, ze vnitř klástera, blížil se důstojný opat s nejstaršími své slavné řehole. Přicházeliť krále uvítat.

U samých vrat dlela ještě tlupa bojovníků plna divné práce. Odnášelať raněné i — zabité. Dva silní muži právě kladli na nosidla statečného Bořitu. Mohutná prsa jeho byla začerněna prou-

dem stydnoucí krve, pěst jeho byla ještě zaťata a široký meč jeho skroucenými prsty pevně zachycen. Po zsinalé tváři vznášel se lehounký, lahodný úsměv — jako z radosti, že mohl čestnou smrtí pro obec padnouti.

„Měj se dobře, milý příteli!“ promluvil Adamec, když ho zahlídnul i blíže k němu přistoupil; „měj se zatím dobře, a hleď, abysi mi tam někde pěkný kouteček vyhlídnul; neboť doufám, že se na jednom místě sejdeme.

Zasténal bych pláčem holubiným,
Těžce zasténal;
Kdyby nová radost v srdci mužném
Sladce nekvětla!“

doložil ke svým slovům polo zpěvavě.

„Kdo byl ten člověk?“ ptal se král, s velkým oučastenstvím na statnou mrtvolu pohlédaje.

„To byl náš kat, Milosti královská,“ odpověděl Adamec.

„Ah — není možná? Tentýž, o němžto jsi mi právě povídal, že přispěl tak znamenitou mírou k dnešnímu vítězství?“

„Ten — jenž se vydal s dívkou do rukou nepřátelských, aby zajaté varoval.“

„Odpočívej v pokoji!“ řekl Václav hlasem pohnutým a přistoupil k samým nosidlům. „Tys osvědčil ducha šlechetného — spočiň tedy ale-

spoň po smrti vedle mužů šlechetných, k nimžto jsi za živa přiblížiti se nesměl.“

S těmi slovy dotknul se dvěma prstama jeho ramenou.

„Položte ho i s mečem do rakve — a vykažte pak té schránce tělesných vazeb čackého ducha místo v hrobce, aby se uchovala památka, že králové čeští statečnost mysli uctívají, v kterékoli podobě ji naleznou. — A kde jsou naši věrní, jižto včera do rukou nepřátelských upadli?“

„Tuším, že se přátelé již o ně postarali,“ odpovídal Adamec — „ačkoli toho pravdu udati nemohu, ježto jsem až posud z bojiště odejíti nemohl, abych byl sám o ně pečoval.“

„Tedy se honem po nich ohlídni, milý příteli!“ řekl Václav velmi laskavě. „Nerádi bychom, aby naši věrní okamžik v daremném strachování trávili, když nám všemohoucí král nebes již vítězství udělil. Tuhle náš milý hospodář,“ obrátil se pak s milostivým úsměvem k opatu, jenž se byl mezi tím přiblížil — „postará se zatím o to, abychme mohli Pánu Bohu vřelé díky vzdáti, že nás tak brzo té škodné metly zbavil, a také nám pak místečka k odpočinutí dopřeje. Není-liž pravda, dvojctihodný příteli?“

A na tuto žádost královu konaly se i hned přípravy k velikým a slavným službám božím.

Pobožnost byla jedna z nejhlavnějších cností Václava Druhého. Mysl jeho byla tichá, mírná — za nejoutlejšího věku v těžké škole, v tuhém zajetí Oty Braniborského zkoušená, a nejraději s věcmi nadpozemskými se obírající, ačkoli také na záležitosti národu jeho pilný zřetel obracující.

Když byl král stran zajatých svou vůli pronesl, nemeškal Adamec ani okamžik v průvodu jeho a spěchal do kaple. Tolik se byl již dověděl, že Horníkům za vězení sloužila.

Tam bylo nyní plno života. Jedni si dávali rány zavazovat, druzí okoušeli, zda-li by do města doraziti mohli, někteří se dávali do kláštera nositi.

Mladý Plichta seděl na velikém kameně u samého vchodu. Měl sice hlavu zavázanou, ale rána nebyla, ačkoli těžká, nebezpečná; více byl rozjitřením duše a namáháním těla, pak ztrátou krve seslábnul. Nyní byl chladnou vodou z klášterní kuchyně a vínem z klášterního sklepa poněkud okřál, a sedě na čerstvém ranním povětří, doufal, že se brzo domů navrátí. Ještě nevěděl, co se bylo za posledních hodin všecko vůkol něho dělo.

„Chval každý duch Hospodina!“ zvolal Adamec veselé mysli, zahlídnuv přítele již poněkud zotaveného. — „Našeho Plichtu nám nechali ce-

lého — jakož mé srdce doufalo! No, dobrého zdraví, jonáku,“ mluvil dále ruku mu podávaje. „Dobrého zdraví! Teď si budeš moci zpívávat:

Ukovej mi, kovářiku,
Ukovej mi nový meč;
Můj starý mi zezubatěl —

a tak dále! O, vojenský život je kus řádného řemesla — není-li pravda, příteli? Nu, jak se máš?“

Přitom se byl vedle něho posadil.

„Chvála Bohu,“ řekl Vít — „není tak zle, jako snad přátelé myslili.“

„A k tomu když má člověk takové obsloužení — že ne?“ usmál se Adamec. „Toť se musí rána zaceliti jako divotvorným balzámem.“

„Je pravda,“ dosvědčil Vít upřímně. „Naši lidé jsou ochotní a úslužní.“

„Naši lidé?“ usmál se Adamec hlasitěji. „Děkuješ ty ochotným rukoum našich lidí více než úslužnosti lásky? Či chceš nevčasnou stydlivostí něco zapírat?“

„Já ti nerozumím.“

„Ale u všech všudy — nedělej se tak pošetile nevědomým, nechceš-li, abych strachy nedostal. Co pak jsi neviděl Adlinku?“

„Adlinku?“ zvolal Vít živěji, nežli snad Adamec očekával, a krev mu vstoupila do tváře.

„Tropíš se mnou žerty — jen abysi mou sklíčenou mysl vyjasnil? — Jak by sem přišla Adlinka?“

„Ale pro živé mocnosti nebes!“ divil se nyní Adamec. „Tedys ji opravdu neviděl? Onať se vydala včera z města za vámi — vlastně za tebou“ .... a krátce mu nyní pověděl, nač se byla milující dívka odvážila.

„Kdež je ale nyní? — a kde byla celý ten čas, co z Hory odešla?“ ptal se Vít pln zvědavosti, a vstával, aby se poptal soudruhů.

„Divná to věc,“ řekl přítel — „že ti o tom až posud nic nepověděli.“

Ale tu jim přicházeli v oustrety i jiní lidé s podobnou dychtivostí po dívce. Byloť již na jevu, že Rozina zas uprchla, a to — jakž patrno bylo — pomocí Adlinky.

Bojovníkům přede dveřmi velkého večeřadla začalo totiž meškání zajaté dívky již trochu dlouho trvati. Tloukli tedy zase na dveře a volali; když se ale nikdo neozýval, začali hlavou vrtět a nepokojně na sebe pohlížet.

Bouřili hlučněji, ale hluk jejich ozýval se marně o klenutou chodbu.

„Snad v tom nebude čert podvodu zašitý!“ zaklel bojovník.

„Anebo tam ležejí snad obědvě bez sebe!“ namítnul druhý.

„Tomu ženskému plemenu není nikdá co věřiti,“ bručel zas první. — „Nám nezbude nic jiného, nežli dvéře vylomit.“

I hned se začal také o dubové, pěknou řezbou a umělým kováním ozdobené fošny celou sílou opírat. Ale závora u vnitř byla tuze dobrá a silná; dvéře se ani nehnuly.

„Pomáhej — tluč, nebo běž pro sekeru!“ pobízel Hromada hněvivě druhého. „Raději bych o ruku přišel, nežli aby nám ta sojka vylítla.“

„Tohle namáhání je zde zbytečné,“ řekl druhý — „pak-li ze vnitř neotevrou — leda bychme dvéře vylomili. To nebude snad ale potřebí. Počkej zde — a já se podívám, kam z té jízby okna jdou; pak uvidíme snadno, co se u vnitř děje.“

Brzo nalezl také zadní vrata a jimi průchod na druhý dvůr, do něhož okna z večeřadla vedla. Jedno z nich bylo otevřeno — a v bojovníku vzniklo i hned pravé tušení, co se tu bylo zběhlo.

Rychle se vymrštil na okno, u vnitř pod ním nalezl přistavenou židli — skokem byl dole — všude všecko prázdno — kvapnými kroky octnul se u dveří, odtrhnul závoru a prudce otevřel.

„Nuže?“ zvolal soudruh z chodby se honem hrnoucí. — „Máš je, máš? kde jsou?“

*

„Ty tam,“ řekl první, po nemilém překvapení teprva smyslu nabývaje. — „Oknem — pryč — ani památky po nich.“

„I toť by do nich deset tisíc . . . .“ zkřikl Hromada, ve tváři do hněda se zapáliv; potom se hnal dlouhým krokem k oknu. Když je nalezl otevřeno, zarazil se, sáhl si palcem a ukazováčkem pravé ruky do hustých knírů, a zaklel ještě jednou, až se stěny otřásly.

„Ale kdo by to byl v tom Maternovic broučku hledal, že bude mít spolek se zradnou poběhlicí?“ promluvil nyní druhý, nemálo se mrze, že se jeho důvěra tak špatně vyplatila. „Já bych byl za ni krk nasadil.“

„Proto že jsi ovce v mužských nohavicích,“ odsekl mu Hromada — „proto že nevíš, co to hadí plemeno umí. Teď ale nechme zbytečných řečí, a bez průtahu za nimi. Uklouznouti nám nesmějí.“

A nečekaje ani na druhovu odpověď, vyskočil hned oknem na dvůr, dychtivě slídě, kdeby asi prchlých dívek stopu vypátral. Druhý se k němu připojil, a brzo vystihli ouzkou šíji, kteráž vedla do širého pole.

Spěchali tedy ku předu, a nemohouce jinak mysliti, nežli že Rozina jen u vzdálenosti od Hory spasení vyhlédává, pustili se za ní v tu stranu, kde Albrechtův tábor stál, a kdež pak

i vojsko jeho v zmateném outěku zachování hrdla hledalo.

Brzo však octnuli se tak daleko, že dívky za ten čas takový kus cesty uběhnouti nemohly. Mimo to přidávala se k této myšlénce i bázeň, aby na silnější počet přebíhajících tu ještě nepřátel nevrazili, a sami v daremné nebezpečí neupadli; a posléz napadlo jednomu z nich, že dívky třeba ani z kláštera nevyšly, že se u vnitř někde ukryly, a že je tedy marno uprchlou zvěř po širém poli stíhati.

Vrátili se tedy zas do kláštera, zavřeli za sebou železem pobitou branku, prohlídli dvůr a pak se rozešli. Jeden skočil oknem zase do večeřadla, a druhý se pustil velikými vraty do vnitřku. Pak se začali jiných osob vyptávati, povídajíce, co se bylo přihodilo.

Živo bylo již po klášteře; nová radost proletovala chodby a komnaty jeho. Řeholníci, čeleď a vítězní bojovníci přicházeli si v oustrety — ale o dívkách neuměl nikdo povědĕti.

Brzy dostala se poptávka i do kaple, kdežto se jí Adamec i Vít nemálo ulekli.

„Adlinka zde přes noc — a nyní zase pryč s pannou Rozinou, tou nevděčnou dcerou?“ divil se urburní písař. „Mně jde hlava kolem — nemohu věc pochopiti . . . .“

„Takéť to nebude za to stát, abychme si tím hlavu lámali,“ prohodil Adamec. „Adlinka ví, co má dělati, a nedala se k provinění zavesti, byť jí i měké ženské srdce o útrpnosti bylo šeptalo. Za Adlinku stojím, přátelé!“ promluvil k bojovníkům, jižto vůkol nad prchnutím dívek hlavou vrtěli. „Dcera Maternova, miláček našeho váženého pana Hanuše, nemůže nic zlého zamýšleti, i kdyby z přirozeného soucitu provinilce byla pomoc poskytla. Já za ni ručím hlavou i statkem, a myslím, abychme se po nich lépe ohlídli. Vsadil bych se, že budou někde v klášterním pokoutí vězet — až se trochu naše burácení utiší; neboť si mohu pomyslit, že jste s pannou Rozinou tuze laskavě nezacházeli.“

25.

Prchající dívky dostaly se mezi tím okolo potoku, hustým olšovím až pod samou katovnu. Potkaly sice několik zvědavých měšťanů, ale s těmi se nezdržovaly. S kloboukama hlukoko ve tvář vtisknutýma spěchaly mimo, co možná mužným krokem — a pouzí diváci neosmělili se je zdržovati, ačkoli nad jich neobyčejným zjevením trochu hlavou potřásli. Branné mužstvo bylo ale již před odchodem dívek k Sedlicům přirazilo — a to sice po širokých schodnějších cestách, z nichžto jedna branou od kostela Matky Boží a druhá z Kolmarku po lukách, mimo Ruthardovy hutě běžela, tak že potok právě mezi nimi tekl.

Pod katovnou přešly potok, a pustily se pěšinkami vzhůru do vrchu, okolo zahrad Kolmarských, až přirazily k páně Hanušovu bohatému dvoru.

Cestou minuly také zadní zeď malé zahrádky, v nížto Adlinka s Vítem sedala, a za nížto v malém domku mrtvola matky ležela... Krutá bolest sevřela ňádra její při tomto zpomenutí. Duše její zaletěla k matce, kteráž v tiché komůrce věčný spánek spala, a zaletěla k drahému jinochu, jejž

byla poraněného opustila: ale záhy se opět zmužila; nyní na to nesměla mysliti. Nyní se jednalo o to, aby co možná před veřejným pohaněním uchránila dceru z váženého domu, jemuž byla veliké díky povinna. Starost o vše ostatní poručila Bohu, a spolehala na ochotné Vítovy soudruhy, mezi nimiž arci pan Adamec na prvním místě stál.

V páně Hanušově dvorci bylo všecko jako nově oživeno, neboť tu již byla zpráva, že k Sedlicům královské vojsko přitrhlo. Adlinka se ale nezastavovala, ačkoli se zdálo, že by se byl leckdo z čeledi rád zeptal, co ti cizí pánové přinášejí.

Rozina se třásla.

„Jen chutě dál — a chcete-li, podepřete se na mé rameno,“ šeptala jí Adlinka. — „Já tu znám každý koutek — a hned jsme u cíle.“

Rovnou cestou zaměřila k páně Hanušově komnatě. V tom jim přišel starý Plichta naproti.

„Koho tu hledáte?“ ptal se jich, s patrným podivením je přeměřiv.

„Pana Hanuše Rutharda, s nímžto důležité věci vyjednávati máme,“ odpověděla Alinka, hlas co možná měníc a tvář pod širokým kloboukem ukrývajíc.

„Důležité věci?“ opáčil starý domácí důvěrník jaksi nevěřivě. — „Snad nebude tak na spěch. Pán se chystá právě k odchodu.“

„My se nemůžeme zdržovati — a pán zajisté chvílku počká!“ prohodila dívka, samou bázní, aby Hanuše nepromeškala, rychle a dosti nepozorně. Při tom zaměřila další kročeje k známé komnatě.

„Zvolna — zvolna, pánové!“ zkřikl nyní Plichta, a vkročil jim rázně do cesty. „Nynější dnové nejsou dnové přátelství, a jakož na všech stranách zrada číhá, musí také opatrnost vůkol obcházeti. Kdo jste? Proč ukrýváte tváře své? Tak vás nemohu k panu Hanušovi pustit.“

„A proč bys, otče Plichto, nemohl?“ řekla nyní Adlinka odhodlaně, a strhla s hlavy široký klobouk. — „Já ti za to ručím, že přicházíme v dobrém oumyslu.“

„Spravedlivé nebe!“ zvolal Vítův otec, podivením ruce spínaje. „Co se to děje? Jsi to .... Adlinko? anebo stvořil Bůh dvě těla tak sobě podobná, že moje staré oči rozdílu nevidí?“

„Jsem tvoje Adlinka, otče, jsem!“ řekla dívka, a rychle k němu přistoupivši, chopila ho vřele za ruku. — „Neptej se mě nyní, jak do těchto šatů přicházím — všecko se ti vyjeví, a ty zajisté své dceři nezazlíš. Zatím věz, že ti dobrou zprávu o Vítovi přináším — raněný je sice, avšak zachovaný. Teď nás ale jen k panu Hanušovi pusť!“

„Ale milé děvče!“ řekl Plichta, nemoha věc ještě pochopiti, a rostoucím úžasem ani oka s ní odvrátit. „Tak pak mi jen řekni....“

„Nech toho, nech, tatínku!“ prosila dívka lichotivě, „a oznam honem vzácnému pánu, že s ním mluviti musíme.“

„Ale — kdo pak je....?“ ptal se ještě Plichta, hlavou po Rozině hodiv.

„Všecko se dovíš — jenom neotálej!“ dotírala Adlinka, a v malé chvíli na to vešla s Rozinou k panu Hanušovi.

U velkém podivení přicházel jí tento vstříc, když byl od Plichty podivnou událost zaslechnul. Dívka se mu vrhla k nohoum, a uchvátivši ruku jeho začala ji líbati. Slze jí tekly při tom po tvářích.

„Dítě — dítě! co to tropíš? Vstávej!“ zvolal pan Hanuš. „Jak jsi přišla do tohoto zakuklení? Koho mi to přivádíš?“

Rozina stála ještě u dveří s kloboukem na hlavě. Pro široký okraj nebylo ji ve tvář viděti, kterouž i jinak, třesoucí se, v řásný plášť ukryti hleděla.

„Všecko se ti vyjeví, můj otcovský dobrodinče!“ prosila Adlinka svým nejjemnějším hlasem — „jen mi přislib, že otevřeš bránu

srdce svého a že necháš do něho vejíti prosby dívky své.“

„Co pak to znamená?“ divil se Ruthard. „S takovou důležitostí jsi ještě nikdy k srdci mému se neutíkala! Vstaň ale — vstaň — a promluv rozumně!“

„Vstanu a promluvím — jen mi dříve slib, že vyplníš prosbu mou!“

„Nu — vyplním — vyplním! vždyť jsi můj zlatohlávek, ačkoli, bohužel! pozoruji, že jsi krásné kadeře své zohavila! Nešťastné dítě — co ti to jen napadlo?“

„Tedy slibuješ, pane?“ ptala se dívka s tváří vyjasněnou, rychle vstávajíc. „Mohu ti svého soudruha představiti v té jistotě, že v tvém srdci jistého outočiště nalezne? — V tom záleží prosba moje!“

„V tom?“ divil se dobromyslný boháč poznovu. „Aj! moje Adlinka zná bez pochyby každý záhyb srdce mého a může tedy věděti, komu v něm jistého outočiště vykázati mohu.“

„To znám — znám!“ zvolala s rostoucí důvěrou — „a proto jsem také přišla. Pojďte jen dále,“ obrátila se k Rozině — „zapuďte všeliké strachování. Pan Hanuš Ruthard slíbil, že vyplní prosby moje, a brzo se přesvědčíte, že nebyla rada moje marná.“

S těmi slovy přikročila až k ní samé a sejmula jí s hlavy klobouk.

„Rozino!“ zvolal pan Hanuš překvapením couvaje. — „Rozino!“ zvolal ještě jednou, jakoby se chtěl přesvědčiti, že to není pouhý omam smyslů a že při hlase jeho nezmizí.

V této chvíli bylby se spíše každého jiného zjevení nadál, jenom ne dcery bratrovy — té nešťastné dívky, pro nižto se byl při své dobrosrdečnosti již nejednou v duši zarmoutil — a nad jejížto hlavou nyní záhubné mračno vznášeti se viděl.

Bledá, třesoucí-se, se sklopenýma očima stála před ním panna, kteráž mohla býti chloubou Kutné Hory, nyní ale kletbou obce stížená.

Neosmělilať se oka pozdvihnouti — nemohla se z místa pohnouti. Zdáloť se, že tuší, co úžasné zkřiknutí dobrého strýce vyznamenává. Byla to strašlivá ozvěna obecného soudu!

Mlčky stály tu několik okamžení všechny osoby. Konečně se jala Adlinka mluviti.

„Daruj ubohé panně laskavého slova, můj otcovský dobrodinče,“ přimlouvala se s prosebným pohledem u Hanuše — „onať na to čeká jako s duší umírající, a my přišly obě v té sladké, jisté víře, že *laskavého strýce* naleznem.“

„Nešťastné děvče!“ promluvil nyní pan Hanuš, jako ze svého úžasu protrhlý, a nevšímaje si proseb Adlinčiných, sepal žalostí nad Rozinou ruce. „Kam jsi dala svůj vyhlášený rozum? Co jsi učinila? Čest rodu našeho — čest vlastního jmena svého tak odvážlivě do hry vsadit, zradu nad vlastním domovem zpáchat —“

„O ne tak, ne tak, pane otcovský!“ vskočila mu Adlinka do řeči — „nešlehej ubohou tak plamennými metlami — odlož v této chvíli všechny výčitky, aby nemusela nad svým stavem zoufati. Co se stalo, nedá se více zjinačiti — ale račiž dle milosti své raději na to pomysliti, co by se k budoucí spáse učiniti mělo.“

„A jak mám na to pomysliti, an její skutky zjinačiti nemohu? Jak mohu obecné mínění změniti? jak mohu běh spravedlivého soudu zastaviti?“

„Uchlácholiti můžeš obecné mínění — běh soudu na jinou stranu obrátit — o, ty můžeš, pane, v Hoře všecko — ty můžeš mnoho u samého krále, a dle královské milosti bude se zajisté i obec říditi! O pomysli, můj otcovský dobrodinče, pro koho zde prosím! Pro jediné dítě tvého váženého pana bratra, té chlouby naší obce....“

„Mlč, mlč, ty svůdná řečnice!“ obrátil se od ní Hanuš, nemoha vroucím i lichotivým slovům

odolati; — „mlč a pomysli, za koho se přimlouváš. Neškubej sebou, panno Rozino! Já mám právo, před tebou to říci, a viděl bych v tom jistou známku tvé lítosti, kdybysi uznala, jak šlechetné to srdce je, které jsi chtěla zlomiti!“

Rozina se nutila odpověděti, ale Adlinka ji předešla.

„Ne, ne — to nechtěla!“ řekla kvapně a s rostoucí horlivostí — „to nechtěla nikdy. Za jedno mě ani neznala, a za druhé jsem tuze nepatrna, abych jí byla mohla někde překážeti. Cokoliv tu činila, činila dle obvyklé neobmezenosti bohaté panny, podle chuti srdce svého, na škodu jiného nemyslíc — a kdož ví, zdaž bych i já tak nebyla jednala, kdybych byla dcerou pana Rutharda. Já také omlouvám, že se celou duší německému hraběti zadala, neboť láska je ptáče, jak píseň praví, o němž člověk neví, odkud přilítne a kde se usadí; a co se po smrti milencově stalo, dá se vyložiti z prudké bolesti milujícího srdce.“

„Ovšem — ovšem, zlatohlavá sudičko!“ řekl na to pan Hanuš s dobromyslným úsměvem a jemným pohnutím nad Adlinčinou horlivostí — „a podle tvé kapitoly pochybila vlastně Kutnohorská obec i její opatrní soudcové, že pannu Rozinu pro nějakou chybu stíhali. Nu, nechme nyní toho vyšetřování — tyť víš, že jsem slabý

člověk, a že bych vlastnímu nepříteli fortnu srdce svého otevřel — neřku-li tedy nešťastnému dítěti bratra svého, bychť i vinu jeho omluviti a z rukou spravedlivého soudu vyrvati nemohl. Co učiniti mohu — o to se pokusím — to slibuji tobě, moje Adlinko! — i tobě, nešťastná osobo! Teď ale sedněte," doložil pak Hanuš, „a povězte honem, jak jste se obě do tohoto zakuklení a jak do mého dvoru dostaly."

S těmi slovy podal Rozině ruku. Bylo mu jí v skutku líto.

Dívka se chopila ruky této, jako by se na ní, tonouc ve zbouřeném moři, udržeti měla. Promluviti ještě nemohla. Myšlénky a city její zmítaly se posud v divém víření.

Adlinka vypravovala, a pan Hanuš poslouchal — ano rozkoší napájel spanilou duši svou při jejím vypravování.

„Tys můj Zlatohlávek!" zvolal nato, a neskrývaje dvě velké slze, jimiž vlídné oči jeho navlhly, vřele ji k srdci přivinul a na čelo políbil. — „Tys mé drahé dítě — a kdybych já sám ničeho nezmohl: musí obec — musí soud a sám král k vůli *tobě* hrudí své obměkčit. Děkuj nebesům, panno!" doložil pak k Rozině, „že jsi tomuto přímluvčímu do rukou padla. Teď se ale nebudeme omeškávati; — ty, Rozino, zůstaneš

pokojně v mých komnatách, a můžeš se zatím učit v Boha doufati, chceš-li k tomu kus dobrého pokání přidati; — ty, Adlinko, se musíš přestrojit, a pak se vydáme spolu hned do Sedlic ku královské milosti. Dobré srdce našeho Václava bude plno radosti ze šťastného vítězství — a v takovém okamžení neodepře prosbu Hanušovi Ruthardovci.“

„Ale což mám já tam . . . ?“ namítala dívka vysoce uzardělá.

„To je moje starost — a ty poslechneš otce svého!“ řekl pan Hanuš. „Nejen k vůli naší panně Rozině, i k vůli sobě — i k vůli jiným osobám — to musíš učiniti. Či myslíš, panenko, že se nebude o tobě rozprávět? Již tuto chvíli budou se po městě i mezi vojskem jazyky o tebe brousiti — neboť dozajista jde již kolem pověst, že jsi... utekla. Po mém boku se tedy okážeš, a takž, doufám, se pověst obrátí. Jdi tedy — občerstvi se — ustroj se mi — tvoje zlaté vlásky nepostačí teď sice na vrkoče, ale za to ti přibylo jiné okrasy. Já se podívám zatím — k bratrovi; neboť s otcem musím, milá Rozino, také promluvit.“

26.

Po nepokojné noci ztrávil pan Jiří Ruthard trudoplné jitro. Sešliť se v městské rychtě obecní starší, jimžto vysoký věk anebo choroba zbraňovaly, proti nepříteli polem se postaviti, aby u vnitř města opatrně bděli, co jiní zatím venku o jeho spásu zbraní máchali. I městský rychtář byl mezi nimi. Sklíčenost ducha nad nouzí obce a nad hanbou domu svého mu nedala k sborům se přimísiti, kteří si za ranních temností na krvavé žně vyšli.

Ale záhy vyrvala zpráva o šťastném přepadení kláštera a o přitrhnutí královského vojska pečlivé hlavy obce z trapných starostí a zoufanlivých zámyslů. Rychlí byli poslové mezi Horou a Sedlicemi — a také velevítáni. —

Nyní byl Jiří Ruthard již opět ve svém domě a strojil se v roucho sváteční; neboť jednohlasně byla se městská rada na tom usnesla, že se bez průtahu do Sedlic vypraví a královskému ochránci poděkování učiní.

V tom vešel k městskému rychtáři bratr Hanuš.

„Dobrého zdraví, Jiříku!“ pozdravil ho dobromyslně pán Kolmarského dvoru. „Dobré noviny již bez toho víš — není-li pravda?“

„Vím; poslové naši nebyli váhaví," odpovídal Jiří. „Neseš mi něco zvláštního?"

„Nesu, bratře, nesu!" dosvědčil Hanuš; — „ale musíš si na chvíli pokdy udělat, a všechno jiné mimo sebe pustit."

Starší Ruthard pohlídnul na mladšího s podivením. — „Nyní všecko mimo sebe? Musím ti říci, že se okamžitě do Sedlic vypravím —"

„Slyšel jsem již — slyšel; povídali mi to na rychtě; ale my se nebudeme dlouho zdržovati, neboť doufám, že dnešního dne snadno cestu k srdci — a chceš-li, snad i k rozumu tvému naleznu. Dnes je den všeobecné radosti."

„Co pak to znamená? Tak jsem tě neslyšel..."

„...již dávno; vím, vím — takéť se mi dávno, ba skoro nikdy věc nepřihodila, pro kterou dnes k bratru a otci Ruthardovi přicházím."

„K bratru a *otci*?"

„Ano — k *otci!* O jenom se rozpaluj, jenom jiskři očima; já tě mám tak radši nežli s tou zasmušilou tváří, s těma sklopenýma očima, jakoby si nové doly hledal. Rychtáře a rudokupce nech nyní stranou — a přistroj se za otce; mimochodem můžeš také bratra na sebe hodit."

„Já ti nerozumím!" řekl Jiří poněkud nevrle a nedočkavě. „Mluv přímo a beze všech pohádek, ať zbůhdarma času nemaříme."

„Ne tak — ne tak, Jiříku!“ domlouval se Hanuš, dobromyslně bratrovi ruku potřásaje. „My musíme spolu jiným způsobem, jiným hlasem, s jinou tváří mluviti. Či-li tvůj Hanuš nezasloužil, abysi k vůli němu přívětivé oko udělal?“

„Tedy mě neklaď na mučidlo a pověz rychle, co mi neseš?“

„Nesu ti zprávu .... o Rozině.“

Z prsou nešťastného otce vyvinulo se bolestné zkřiknutí; on se obrátil, zaťal rty a zastřel si dlaní tvář. Tak postál několik okamžení. Hanuš hleděl na něj s velikým soucitem.

„Padla?“ ptal se pak Jiří hlasem stísněným, polodušeným.

„Jak to myslíš, bratře?“

„Ptám se — zda-li ji na počátku nové dráhy její, v lůně nově volených přátel pomsta zastihla a vinu její krví setřela? — To se ptám! Pověz to honem, a ulehči sklíčenému, v nadpřirozeném boji pořád ještě trnoucímu srdci.“

„A *takovú* zpráva by ti dala úlevu?“ divil se Hanuš.

„A jakž by nedala? Což by mohlo mé dítě — odpusť bratře, že ji před tebou ještě tak jmenuji, ale srdce moje lpělo na ni po tolik roků tak pevně, že to před cizíma očima teď ani okázati nesmím ...“

*

„Mluv — mluv, bratře! Já ti rozumím a umím tvou bolest uvážiti.“

„Nuže tedy — co může býti pro mne v nynějším stavu radostnější, nežli kdyby to ztracené dítě již bylo zhynulo, aby jmeno jeho z paměti naší obce, ba celé naší země zmizelo? aby zašlo, kde bychme na to hleděti nemuseli! — Smrt jeho byla by alespoň chatrné zadostučinění, a veřejný soud by se pak naklonil snad k milosti.“

„Kdyby již v chladné zemi ležela? Pak by jí ta milost hrozně hubeného prospěchu přinesla!“ usmál se Hanuš polo žertem, polo soustrastí. „Z toho by ona, ani my nic nezískali — a já si myslím, že by se dala věc mnohem lépe vyrovnati, kdyby dcera tvoje na živu byla.“

„*Kdyby* byla....? Tedy je v skutku — o mluv, mluv, ať si oddechnu! ať mohu býti pokojen, že se nad mým domem již nižádná bouře nestrhne! — tedy je v skutku... mrtva? — Rád ji ve svém osamělém domě proud hořkých slzí obětuji!“

„Ale tak pak se jen zbav té černé myšlénky — a vprav se do té, že je holka — živa!“

„Živa?“ zalkal otec, a hlava jeho sklesla mu hluboko na prsa. Byl to výraz podivné směsice pocitů žalostných a — radostných, jen že tyto v oněch tonuly a zmizely.

„Živa je,“ doložil bratr — „a v mém domě.“

„Ve tvém....?“ zkřikl Jiří, a v celou bytost jeho vešlo prudké pohnutí. „Tedy ne ze zdí města našeho? Ne v lůně našich nepřátel — ale v okrsku soudu našeho?“

„Ona je v domě mém — pod mou ochranou,“ řekl Hanuš jemně — „a litujíc kročejů svých, čeká s trnoucí duší, že se navrátím od otce jejího, k němuž jsem jakožto bratr přišel, abych s ním o budoucnosti jediného dítěte jeho pojednal.“

Jiří Ruthard neodpovídal. Návalem prudkých a nenadálých citů přemožený klesl na sedadlo a potrval tak na okamžik v trudném mlčení.

„Litujíc kročejů svých,“ opakoval pak temným hlasem bratrova slova, oči pod sebe upíraje... „ano — ona má velikou příčinu kročejů svých litovati — velikou! Proto jsem se zaradoval, že ji pokuta jinde zastihla — proto.... ale radost moje byla přenáhlena, i budu muset na její zkázu vlastníma očima hleděti.“

„Proč na zkázu?“ domlouval mu bratr velmi šetrně. „Nemáš-li tolik důvěry ve své zásluhy, ve jmeno rodu našeho, ve přízeň přátel našich, v milost samého krále, abys mohl očekávati, že se nešťastná příhoda s Rozinou k mírnému konci dovede?“

„K jakému konci?“ ptal se Jiří, se vší silou vstávaje a statečnost mysli uchovati se namáhaje. — „Jen jediný jest konec — takový, jako byl počátek. Či myslí někdo v Hoře, že bych mohl na krok od toho se uchýliti, co mi předpisují zákony? Že bych mohl vinu omlouvati, šetřiti, zakrývati — i kdyby z vlastní krve byla povstala? Že bych mohl k vůli vzácnějšímu rodu a slepé povolnosti přátel nebo k vůli milosti samého krále nepravost a zločin z pokuty vyvleknouti? Ne — nikoli! Kdo provinil, ať nese i následek viny své. Bez práva a spravedlnosti nemůže občanské blaho obstáti.“

„To nemůže — jáť také nic takového nedokazuji. Ale jen *to* ti na mysl uvádím, že s bratrem rozprávíš.“

„S bratrem nebo s cizím člověkem! Srdce a hlava moje zůstanou vždy stejné.“

„To není pravda — a bylo by pošetilé, kdybysi chtěl před bratrem otcovské pohnutí ukrývati . . .“

„Nic neukrývám — nic!“ dokládal se Jiří velmi horlivě. „Ve mně není — nebude a nesmí býti ani před bratrem otcovského pohnutí — to ti dokáži. Jakožto rychtář velím tobě, abysi Rozinu vydal.“

„Já však nepřišel k rychtáři a nechci ho také slyšeti,“ řekl Hanuš vážně. „Moje cesta vedla k bratrovi, a zde budu jen s otcem nešťastné dívky jednati. Musím ho také hned varovati, aby své síly nepřebral .... vždyť bledneš, bratře! Nech pak nepřirozeného namáhání! Ctím vůli tvou i smýšlení tvoje — ale budu je rovněž tak ctít, i když tě slabého uvidím ....“

„Ale já nejsem slabý!“ opřel se mu nyní Jiří svou veškerou pevností — „já nechci, aby se mi slabost pokládala k zásluze. Mně je slabost protivná i nechci o ní slyšeti! Silný jsem — silný a povinností svých bedlivý. To ti dokáži. Před celým světem očistím jmeno Ruthardovců!“

„Já myslím, bratře,“ řekl Hanuš mírně, „že na něm ještě žádná skvrna nelpí. Zamilované pletky tvé dcery ....“

„Jsou zradou na obci a vlasti — a budou se dle toho posuzovati. Pro živý Bůh, člověče! snad mi nebudeš zdravého soudu upírati, i kdyby přitom srdce na sta kusů praskalo? A nebo jsi ty v skutku sám tak slabý a láskou k našemu rodu zaslepený, abysi nepoznal, co je na nás bílého a co černého? Zločin jako zločin, ať ho zpáchal muž nebo žena — obadva musí zastihnouti pokuta.“

„To musí — a já neomlouvám Rozinu, že je z rodu našeho, aniž ji hodlám z viny očistit

nebo pokuty pozbavit. Ať se nad ní vyřkne — ať ji snese — proti tomu nic nenamítám; *to* myslím ale, že bychme mohli s dobrým svědomím na soudu nebo královské milosti vymoci, aby se pokuta se stavem našeho domu, tvých zásluh a s původem dívčí viny snášela. Myslím, aby se polepšila — aby učinila pokání — aby napravila život svůj — aby oslnila jmeno Ruthardovců novou a pěknou pověstí; a toho, myslím, že bychme dosáhli, kdyby ji král povolil mezi řeholnice některého kláštera Pražského ....“

„Nic, nic — já nechci žádnou míru stanoviti, dle kteréž bych trestal vinu, nad nížto právo rozhodne!“ řekl Jiří tvrdošijně, ačkoli musel všechnu sílu sebrati, aby bolestné pohnutí srdce otcovského neprozradil. — „Ty ji odevzdáš do rukou městských pochopů ....“

„Nikoli, to neučiním!“ řekl nyní Hanuš pevně. „Ona je pohostinu v domě mém —“

„Jakže? — a smíš ty vinníka skrývati?“

„Smím — dokud myslím, že mohu dovolenou cestou o jeho spasení se ucházeti. Jak mile se ale přesvědčím, že mě bude právo pohánětí, abych dívku před soud jeho dostavil, tedy ji nebudu ani okamžik pod svou střechou zdržovati.“

„Právo ale již chce a poroučí, abys ji dostavil —“

„To ještě nevím.“

„Neslyšel jsi právě vůli *mou?* Nejsem já hlava městského práva . . .“

„Tys můj milý bratr — a nic jiného, to jsem ti již vysvětlil. Až budu chtít jednati s městským rychtářem, vyhledám si ho v radnici.“

„Já ji dám násilím z domu tvého vyvesti!“ zkřikl Jiří v zimničném roznícení — „a tebe poženu před soud, jakožto spoluvinníka!“

„Bratře!“ zvolal Hanuš hlasem jemně-kárav ým a laskavé oko jeho spočinulo na nešťastném otci jako s malou výčitkou, „zpamatuj se — a nedej veliké horlivosti své, aby tě k slovům anebo činům zavedla, o kterých by tvůj starý, zdravý rozum nevěděl. Já zde mluvil — opakuji to ještě jednou — s *bratrem* svým, a mohu se mu zaručiti, že nic neučiním, co by dosti malou skvrnu na pověst jeho uvrhlo — dokud mi nepřijde rozkaz od městského práva, abych pannu Rozinu do rukou jeho odevzdal. To mi nebudeš za zlé pokládat.“

Jiří neodpovídal, a jako náběhem protivných sobě citů přemožen, klesl opět na sedadlo. Hlava jeho se hluboce sklonila. — Hanuš mu rozuměl i poznával pohnutí jeho a pozoroval ho s velikým oučastenstvím.

„Vždyť se nedáme snad lidským, šlechetným smýšlením prostinké dívky zahanbiti“ — doložil

pak jemně — „totiž mého Zlatohlávka. Ano, ano — jenom na mne hleď! Kdybysi byl co bratr s bratrem mluvil, mohl jsi již celou historii věděti; ale ve své nepřirozené horlivosti se ani netážeš, jak se Rozina do mého domu dostala.“

A krátkými slovy pověděl mu nyní, co se bylo s Adlinkou a dcerou jeho událo. Sklíčený otec ho pozorně poslouchal; ale hlavu měl přitom skloněnou, a nevýslovně jemná bolest rozehřívala srdce jeho. Přirovnávalť dceru Maternovu k svému dítěti.

„Proto je v domě mém,“ skončil dobromyslný bratr své vypravování — „a já slíbil, že pro ni učiním, co bude v moci mé. Bude-li snaha moje marná — pak ji sudiž Bůh podle svého věčného milosrdenství. Já jdu nyní ku králi. Ty tam půjdeš také — to jsem doslechl; ale rychtář nebude chtít za dceru nešťastného otce orodovati — to vím, a také jeho prosbu neočekávám; za to ale doufám, že nebude věc nevčasnou, nelidskou, nepřirozenou urputností ztěžovati. K přísnosti je času dost — a kdož ví, jak se celá událost převrátí, až bude Rozinin soudruh a pomocník, tvůj Bozděch, státi před soudem? — kdož ví, zda-li se proud veřejného zatracování a břemeno pokuty jenom na něj, co na jediného vinníka, nesvalí? Buď zatím zdráv, bratře! a neškubej se

srdce svého všechnu ozdobu, kteráž jediná člověka člověkem činí.“

Pan Hanuš odešel, a Jiří Ruthard zůstal o samotě na svém sedadle. V prsou i hlavě jeho zuřila veliká bouře; city a myšlénky vedly v něm krutý, neunavený boj.

„O, že ji neuchvátila pomsta mimo oči mé!“ zastenal pak v tomto divém zápasu, a hlas jeho třásl se náramnou lítostí. „Že ji musím ještě viděti, kteráž měla býti útěchou stáří mého — viděti v hanbě a potupení — mé dítě! Oh... kdož je chudší v naší obci nade mne?... Mé dítě před soudem a v pokutě.... a já sám musím na to doléhati — musím!“ mluvil sám k sobě dále a rychle se při tom slově vzchopil — „musím! Jen v ouplném vykonání této své povinnosti naleznu odlevy — moje svědomí musí býti jako zlatá síť okolo prsou mých, aby se bolest až ku kořenům srdce nedožrala.“

Hlubokým povzdechem ulehčil poněkud tísni své a začal rychleji přecházeti. Najednou se zastavil, a lehounký poblesk jakési naděje osvítil tvář jeho.

„Kdyby ale chtěl král milost učiniti?“ promluvil zase — ale tak tiše, jako by se té otázky sám strachoval.... „kdyby se obec a právo pohnuly... kdyby!... ne, ne, Rutharde!“ doložil hla-

sitěji, mocně hlavou potřásaje — „té myšlénky se zbav, a mysli jenom na skutky dcery své a na to, jak bysi je napravil nebo aspoň vyrovnal, ježto jsi... o jen se přiznej, nepozorný otče!... sám velikou část viny na svou hlavu uvrhnul. Děj se vůle Páně! — já jinak nemohu — zejtra bude Rozina Ruthardova státi před právem!“ —

Z trapných myšlének vytrhli jej obecní starší, přicházejíce pro něj, aby se již vespolek do Sedlic vydali. S velikým, srdceryvým násilím vytrhnul se tedy městský rychtář z těsných kruhů žalosti, a uchystal hlavu, srdce i jazyk svůj k upřímnému díkůčinění před králem. Ale průvodcům jeho neušla tělesní slabost, ježto celou bytost jeho jako těžkými okovy poutala.

Živěji vykonal tu samu cestu zatím Ruthard Kolmarský. Neobyčejně roznícen byl se vrátil do svého dvora. Na bratra se nemohl horšiti, ale uznávaje velikost bolesti, jakož i občanské šlechetnosti jeho, uzavřel nyní ještě vroucněji starati se o to, aby Rozině pomohl.

Adlinka již na něj čekala. I ona byla v prudkém napnutí smyslů; nejen zpomínky na minulé příhody — ale zvláště očekávání věcí, které se ještě díti měly — její chůze k samému králi, setkání-se s Vítem, pak s ostatním lidem, soud Rozinin — všecko ji nyní tak rozněcovalo, že

nemohla ani u mrtvoly matky své utišení nalezti, k níž se byla mezi tím utekla.

Kvapně totiž ve dvoře Ruthardově na sebe vypůjčené šaty hodivši, běžela do otcovského domku, jejž byla včera péči staré, poctivé ženy svěřila. V tiché komůrce, u hlavy matčiny vykonala zbožnou modlitbu, třesoucíma-se rukama a s klopotným srdcem oblekla pak sváteční svůj oděv a navrátila se zase do páně Hanušova dvorce. Odtamtud ji vedl otcovský dobrodinec v průvodu starého Plichty a ctihodné hospodyně nejkratší cestou k Sedlicům.

Mše svatá klonila se právě ku konci, když přicházeli ku klášteru. Prostranný chrám byl plný; jiní zástupové stáli přede dveřmi. Pan Hanuš hned zvěděl, co se tady děje.

„Ach, naše cesta bude požehnána,“ řekl po tichu k Adlince. „Král bude právě po službách božích — a to bývá v nejlepším rozmaru — plný ducha nebeského. Pospěšme, abychme se klášterem na chodbu dostali, kady Milost jeho bezpochyby ku hostinským komnatám půjde. Doufám, že nás nemine, aniž by nás byl vyslyšel.“

Ochotně dělali bojovníci volný průchod muži ve skvostném rouchu, z jehož tváře ta nejjemnější vlídnost zářila, a po jehož boku malý anděl kráčel. Míjel-li obrance domácí, musel na vše strany

po zdvořilém pozdravení srdečně děkovati, a pozoroval přitom s velikým potěšením, že se oči všech na Adlinku s přívětivou zvědavostí upírají. Toť očekával bez toho, i věděl, byť i se někde hněv na jeho Zlatohlávka zakládal, že rychle zahyne, jak mile se čacké děvče po boku jeho veřejně okáže.

27.

V Hoře byl den velikých, všeobecných radovánek, a plesání obyvatelů bylo tím živější, čím jistější záhuby se včera zklíčené město děsilo. Toho dne nebylo v obci zášti, nebylo hněvu a nepřátelství; a pak-li již doba nebezpečná všechna srdce pevným kruhem spojila, tedy to učinila tím silněji doba osvobození.

Toto živé, radostné pohnutí trvalo i druhý a třetí den. Ale mezi tímto plesem zaznělo i několik zvuků, ježto z hlubin sklíčeného srdce vycházely. Novou silou omlazovala se ochráněná obec, ale bylo v ní ještě několik osob, kterýmž nastávala hodina přetrpká.

V ouplné radě seděli opět šepmistři a obecní starší, jakož i všickni, jižto byli při obraně města znamenitě vynikli. Seděli tu na zvláštní svolání a žádost pana Jiřího Rutharda, vždy zachovalého rychtáře, kterýž je byl k soudu nad zrádcemi obce obeslal, nechtěje ani běh práva zastavovati, ani muka vlastního srdce v dlouhé nejistotě snášeti. Rychle mělo se nad hanbou vlastního rodu jeho souditi; pak myslil, že bude moci teprva zas oči pozdvihnouti — pak doufal, že nalezne oddechu —

a byť mu jí měl — hrob poskytnouti. On konal, co za svou povinnost uznával.

I seděl tu u prostřed celého sboru s tváří mírnou, přísnou — skoro zamračenou; ale pod ní zuřila přece rozrývající bolest otcovská. Obec chtěla s něho přetěžký ouřad složiti, on ale sám pevně na svém právě stoje, na samém králi jako zvláštní milost a odplatu za věrně konané služby si to vyprosil, aby o dnešním soudu prvního místa i hlasu měl. Považovalť vinu a poskvrnu domu svého skutečně za tak velikou, že ji toliko zas velikou pokutou a obětí usmířiti za možné uznával.

Lid smýšlel při své radosti z brzkého vysvobození již mírněji, a byl by snad pro zásluhy otcovy nešťastné dceři prominul, jakož také očekával, že to sám král, k domu Ruthardovců vždy milostivě nakloněný, učiní: ale pan Jiří smýšlel o té věci jinak, Václav mu, ačkoli s tajnou žalostí, povolil — znalť již celou událost z návštěvy pana Hanuše a Adlinky — a tak se počal nevídaný posud na Horách Kutných soud.

Nejdříve byl starý Bozděch na soudní síň přiveden. Obyčejná, tichá potměšilost ležela na tváři jeho, jen že se jí chvílemi, jako blesk mračnem, jakási tajná radost prodírala, podivně k jeho poutům slušící. Ostatně nezdálo se, že by

ho bylo vězení nějak sklíčilo, nebo změnilo; on byl jako jindy.

Jaksi pokorně postavil se před své soudce; ale nedalo se určiti, je-li pokora pravdivá, nebo jenom líčená. Hlavu držel trochu nahnutou, a přimhouřenýma očima přehlížel své soudce. Zdáloť se, že hledá bývalého pána svého; neboť u něho se potom zrak jeho zastavil.

„Bozděchu, bývalý sluho domu mého,“ jal se teď k němu tento mluviti — „víš-li, proč stojíš před soudem naším?“

Stařec hodnou chvíli neodpovídal. Týl jeho se narovnala, a oči jeho měřily jako dvě jedovaté šipky po Ruthardovi, aby si jistý cíl vyhlídly.

„Jiří Rutharde!“ začal nato slovy volnými, a prsty jeho hrály si křečovitě se řetězy — „pane bývalého sluhy Bozděcha! Ano — vím dobře, proč jsem na soud dostaven. Po celý dlouhý věk chystal jsem se na toto okamžení, a protož nemysli, že budu zapírati. Ano — opustil jsem noční dobou dům tvůj, odnesl i zakopal poklady tvoje, zradil a zapálil město — touto starou rukou vmetal jsem oheň pod střechy jeho; ale to není pranic zvláštního — toho se dopustila také dívka, tvoje dceruška, i ponese stejnou pokutu. Ona zavedla nezkušeného mladíka, urburního písaře, pak ho popudila k žárlivosti, an se milostí svou k ci-

zímu hraběti naklonila, a zavdala také první příčinu ku krvavé příhodě v domě tvém, an zradná slova Liebensteinského poslouchala, kteryžto s ní jednal o svém tajném od císaře vyslání — ačkoli pak na svou nevinnost přísahu složila. Nu, však ona bez pochyby od té doby změkla — a poví ti to obšírněji; já mám ještě o jiných věcech mluviti.“

„Strašlivý člověče!“ promluvil Jiří s náramnou ošklivostí. „A toto všecko neostýcháš se vyprávěti s takovou drzostí?“

„Každý vypravuje dle svého způsobu,“ odpověděl Bozděch s jedovatou chladností, „a proto mě nemůžeš kárati. Nejsou také věci, o nichž povídám, tak strašlivé, neboť jsem je vykonal ve spolku s pouhým děvčetem.“

„Věčný mstiteli!“ zvolal Ruthard, „jakého to člověka choval jsem v lůně svém!“

„Zdá se ti něco o mstě?“ ušklebil se Bozděch s propukající pekelnou radostí. „Věz tedy, žes ji v lůně svém vychoval! Neznámého přijal jsi mě do domu svého; pokorné i pečlivé chování se tobě líbilo. Svěřil jsi mně dům i rodinu svou, a já hospodařil s prvním podlé vůle *tvé* — s druhým podlé vůle *své*. Nadějeplná pacholata tvoje zemřela — neboť já je zdlouhavě sežírajícím jedem otrávil.“

„Ha, proklatý bezbožníku!“ zkřikl nešťastný otec, a v celém shromáždění povstalo veliké zděšení.

„Nehrozte se, pánové!“ mluvil zletilý zlosyn dále, lhostejně po ustrnulých tvářích se dívaje — „a poslechněte, že jsem bez příčiny takto nejednal. Krom jednoho nezná nikdo ze spolku vašeho stav mladosti mé, a také tomu jednomu musím zastárlou pamět teprva probudit. Šťastný byl věk jara mého, a na vlastních statcích vládl jsem co vážený pán, po boku maje milou sestru. Spanilá byla dívka — nu, jeden z vás ji znal, pánové, a nebude mě ve lži stíhati, řeknu-li, že byla spanilejší nežli panna Rozina. A což byla spanilost proti dobrotě srdce jejího? Léta moje byla šťastná v lásce bratrské, i netoužila po jiné rozkoši, leda jakovou si někdy srdce jinochovo přává, když se o hrdinských otcích povídá — po vítězné slávě. Tu však vetřel se třetí mezi mne a sestru mou; i začal dívce o lásce mluviti, a dívka ho ráda poslouchala. Když pak měl splniti, co sliboval — Jiří Rutharde, ty moudrý města rychtáři, táži se tebe, víš-li co učinil?“

„Což mohu já vědět o tobě a o zamilovaných pletkách neznámé dívky?“ odpověděl Jiří a všemožnou hrdostí se vztyčil. Hlas jeho však

se chvěl, a paměť jeho zalétala do daleké minulosti, kdežto se nemilých obrazů lekala.

„A já se tě táži ještě jednou“ — zvolal opět Bozděch, a dávno tajený vztek vstoupil mu plamenem do tváře i do očí — „zda-li nevíš, co učinil nevěrník sestře mé? Neznal jsi Ervinu?“

„Běda mně!“ zalkal Ruthard, a klesnuv nazpět na sedadlo, zastřel svým úřadním pláštíkem tvář svou, aby se zprostil pohledu nenadálého žalobníka.

„*Tys* oklamal sestru mou!“ zuřil nyní soptivým hlasem bývalý jeho důvěrník — „tys ji uvrhnul v zoufání, když jste byli poplenili hrad otců mých, a já se zaklel nad rakví její, že se mstíti budu na tobě i na krvi tvé do smrti! Krutý, nelidský boj s bolestmi mnohých let přetvářil podobu statečného jinocha — že jsi mne nepoznal, když jsem vešel pod střechu tvou. Svobodné měl jsem ruce a ouplnou vůli k nasycení pomsty své — a já ji nasytil! Podívej se na hroby synů svých, zpomeň si na dceru ve vazbě, a — zoufej!“

Hrůzou trnouce utichli všickni oudové shromážděné rady. Těžko bylo věřiti, žeby mohl člověk tak mnoho zlého s ouplným vědomím a pevným předsevzetím po léta dlouhá páchati.

S hlavou sklopenou a s ňádrami vysoko se dmoucími hleděl nešťastný Ruthard před sebe. Veliký a bolestný boj zmítal duší jeho. Konečně se vzchopil a třesavým hlasem takto promluvil:

„Stojíť psáno, že bývají skutkové naši trestáni i na dětech našich — a já nacházím pravdu těchto slov i na sobě splněnou. Já se provinil v mladosti své, a cokoli jsem od té chvíle dobrého učinil, nenašlo milosti před Pánem a ruka jeho mě napořád potají stíhala. Avšak ani vina má, ani pomsta člověka tohoto nepatří nyní před soud rychtářský; alebrž musíme souditi zločin spáchaný na obci naší, a Bůh mi aspoň té milosti dopřeje, že očistím pověst domu svého odsouzením jediné dcery, nežli z tohoto světa vykročím.“

Na vlastní jeho rozkaz byla nyní přivedena panna Rozina. Strašlivě bledá byla tvář jaté panny, oko hluboko vpadlé — náramnou mysli skormouceností a hlodavým hryzem svědomí byla sklíčena celá postava její. Po bývalé pýše a panenské nádhernosti nebylo v ní ani památky.

Minulou noc byla ztrávila v obecním domě, pod zvláštní starostí ženy městského biřice. Bylať tam vedena za tmavého večera na žádost dobromyslného pana Hanuše, kterýž ji nechtěl za denního světla lidem na odiv postaviti, věda, že se bude muset na soud dostavit, od něhož ve

své cnosti tvrdohlavý otec upustiti nechtěl. Ve smutném vězení byla jí celá minulost jako plamenem a krví zničená a zbrocená krajina před oči vstoupila, a při tom pohledu zvrátila se síla její až do nejmenšího kořene.

„Rozino Ruthardova!“ pozdvihl nyní přísně otec hlasu svého, když byla dívka na celém těle se třesoucí předstoupila — „víš-li, proč jsi vedena k soudu našemu?“

Ona nemohla odpověděti. Jako drtící skála tížilo jí to prsa; ústa její nemohla se otevřít a zraky pozvednout. Strašlivé okamžení, ježto mělo nad celou její budoucností rozhodnout a kterého se tak náramně děsila, bylo již na blízku a zvrátilo i poslední zbytek její přirozené hrdosti; neboť cítila, že je vinna, a věděla, že proti sobě celou obec popudila.

„Rozino Ruthardova!“ začal zase městský rychtář po chvíli — „táži se tě, abys kajicně pověděla, proč jsi pohnána před soud náš?“

Ale v dívce se tajil ještě dech; nemohla ze sebe ani zvuku vydati.

„Rozino Ruthardova,“ zvolal nyní otec hlasem horlivě povýšeným, a zrak jeho zalesknul se paprskem divého hněvu i žalosti — „chceš-li tvrdošijně v mlčení svém trvati a míru viny své takto dovršovati: tedy ti povím, že známe

provinění tvé, a že je položíme na váhu spravedlnosti. — Chycena byla jsi v táboře nepřátelském, i proneslo se na tebe, že jsi tam zradně rokovala o zkázu obce naší. Co můžeš na to odpověděti?“

Rozina mlčela. Zdáloť se, jakoby ani nebyla zaslechla, co se k ní mluvilo, a teprva po chvíli otevřela ústa.

„Já vás nenávidím, vy jste nepřátelé moji,“ jala se temným, jednozvukým hlasem mluviti. — „Vy chcete mou smrt!“ zkřikla pak najednou u veliké ouzkosti, a jako děcko do pláče se dadouc, počala rukama lomiti. „Vy myslíte na mé bezhrdlí — já to vím!“

„Povídej nyní a vyznávej se z provinění svého,“ řekl otec, ani oka k ní nepozdvihnuv. „Vůle naše nezatracuje žádného; ale skutky člověka uvrhují jej v pokutu. Mluv, co tě vedlo do táboru?“

„Usmrťte mě a ptejte se *tohoto* — já se nebudu přiznávati!“ zvolala opět Rozina, s hlasitým štkáním ukazujíc přitom na Bozděcha. „Učinila jsem, o čem víte i o čem nevíte. Usmrťte mě — dávno jste si mě za oběť vyhlídli.“

„Umlouvala jsi tedy zradu s hrabětem Liebensteinským?“ ptal se Ruthard zamračeně.

„Umlouvala,“ vypravila dívka ze sebe s velikou těsností.

„Opustila jsi dům otcovský z ohledů zradných?“ ptal se otec dále.

„Opustila,“ vydechla dívka.

„Věděla jsi o zapálení Kutnohorských stavení?“

„Věděla.“ —

I činil ubohý, v nejhlubších končinách duše sklíčený otec ještě více otázek; ale dcera mu posléze na ně již ani neodpovídala; kývala jen hlavou, neboť pro usedavý pláč její nemohly slova přes rty vyjíti, i podobaloť se jakoby měla dospělá panna v dětinském bědování zahynouti.

Bolestné bylo na ni pohlednutí, tak že se již i mužnějším radním srdce k outrpnosti nad hořem dcery vzácného domu skláněti začalo. Ale otec, ačkoliv sám bolestnému pohnutí odolati nemohl, takto se proti nim prohlásil:

„Nedejte se, pánové a přátelé, klamati! nemyslete, že Ruthardovu dceru soudíte, alebrž dívku, ježto zpáchala zradu na otčině své, na králi pánu svém a na veškeré vlasti své. A byť i obec, král a veškerá vlast prominouti chtěli přečinění dívčí: zákony, kázeň a vůle naše nesmí v to přivoliti. Jakého příkladu dali bychom souvěkým i potomkům — my, jižto se prvnějšími v krá-

lovství býti honosíme? A jaké památky zůstavil bych já věkům budoucím, kdybych dal tak velikou vinu hájiti, že pošla z krve mé? Suďte spravedlivě, soudcové!“ — mluvil dále, nedbaje, že mu slze po vráskovité tváři tekly — „a bojíte-li se, muži moudří, nálezu svého pronesti: pronesu já jej ve jmenu všech, a jazyk můj nebude váhati, vysloviti pokutu nad dcerou Jiřího Rutharda. — Ona pokuta sluje *smrt!*“

Až posud byl domluvil; nyní však ho přemohla přirozená bolest otcovská, a slabostí zvrátil se na sedadlo, z něhož byl při mluvení povstal.

„Milost, milost!“ úpěla Rozina ve smrtných ouzkostech, a padši na kolena, spínala ruce ke sboru soudců svých.

„Ta jí budiž!“ povstal mezi těmi náhle král, až dosavad jako svědek tiše tu sedící, a pozorlivě běh celého jednání stíhající. „Tys učinil jmenu a ouřadu svému zadost před mýma očima, Jiří Rutharde, a podal jsi těžkou obět zákonům. Ale nyní panuj milost královská. Dcera tvoje byla svedena ďáblem v postavě oddaného sluhy, a zásluhy otce i strýce jejího jsou převeliké, radost naše z vítězství nad ouhlavním nepřítelem převděčná, že můžeme učiniti milosrdenství místo spravedlnosti. Živa budiž Rozina Ruthar-

dova, a mezi posvátnými zdmi klášterními napraviž běh života svého!“

„Živa! živa!“ zajásala dívka s prudkým výrazem, a rychle se vzchopíc, chtěla králi k nohoum padnouti; ale náhlý převrat citu jejího překonal v ní sílu tak, že slabá a třesoucí-se po celém těle Bozděchovi do rukou sklesla, okolo něhož kvapila.

„Neplesejte, pánové — neraduj se, Rutharde!“ zvolal nyní starý důvěrník s jedovatým jásáním. „Panna tato jesti nádoba pomsty mé, a ta ji také nyní do rukou mých uvádí. Pozdě přichází milost tvoje, dobrotivý králi!“ chechtal se dále, jakoby sám ďábel z dobrých oumyslů člověčích hořký posměch si tropil. „Ruthardova dcera musí se rozloučiti se světem; neboť jedovatá šťáva, ježto vysušila krev a sílu v *synech* Ruthardových, užírá již také na kořenech života *dívčího!*“

S hrozným vykřiknutím vytrhla se Rozina z loktů jeho, a jako obraz smrtícího leknutí stála tu před ním s vyvalenýma zrakoma, na všech oudech jako zkamenělá. Svodné, čarodějné hrady její poslední naděje ležely před ní v černých sutinách.

Hněv a bolestné ustrnutí pohnulo srdcem všech přítomných.

„Nelpi na životě s takovou pošetilostí,“ mluvil nelítostný mstitel dále — „neboť v něm nepotkáš ničeho, nežli trpké strasti. Já ti cestu z něho usnadnil — dívej se zmužile smrti do očí, a slábne-li síla tvá, podám ti ještě své divotvorné posily.“

Přitom sáhl za ňadra, kdež na nahém těle malou, dívce již povědomou láhvičku nosil. Tu jí nyní okázal. Z hlubokosti prsou vyniklý povzdech vyletěl Rozině ze rtů, a jako bez života skácela se ubohá na zemi.

„Dítě — moje dítě!“ vykřikl otec, a vzchopiv se na svém sedadle spěchal k nešťastné dceři; to byla chvíle, kdežto se mužná hrdost šlechetného občana v něm zlomila a prudké lásce otcovského srdce podlehla. S hlasitým pláčem vrhnul se na zničenou dívku.

Král ale velel, aby vraha jejího těžce spoutali a do vězení uvrhli, až by ho mohl nový kat na popraviště vyvesti. — Láhvičku mu vyrval rozlícený biřic.

* * *

Kdokoli Kutnou Horu navštívíš, neopomiň zeptati se na pana Rutharda. Každé děcko ti tam poví, kde v zahradě nad „páchem“ dům jeho stával, a bude ti povídat, jak ukrutný byl, jak nechtěl jediné dceři milého ženicha dáti, ale raději i s poklady zazditi kázal, potom zedníku oči vyloupal — a co jiného o nešťastném boháči od chůvy nebo babičky slýchalo. O splnění jeho těžkých povinností, o bolestech jeho, o krutém obležení města, o statečném bránění praotců, o tom skvělém listu ve zlaté kníze Kutnohorských příběhů nebude nic věděti — o tom mu nikdo nevypravuje.

Ty pak navštiv Ruthardku, až podnes tak jmenovanou zahradu, kdež onen pověstný zahradní domek stával, to rodiště mnohých trpkých dnů. Zde vadla po soudu panna Rozina, až uvadla. Před brzkou smrtí prominula jí milost královská i cestu do kláštera. Zde vedl s ní osamělý život truchlící otec. Síla vysokého stáří jeho byla se zvrátila; i složil ouřad a péči o hory přepustiv bratrům, s rozervaným srdcem přichýlil se k nešťastnému, ale do vůle boží odevzdanému dítěti.

Panna Rozina se nemořila tuze dlouho v těžkém, opravdovém pokání. Za krátký čas odpočívaly kosti její v studené zemi, a to sice v *otcovské zahradě*. Z osudného domku dal pan Jiří malou kapli vystavěti, a pod ní v kamenné hrobce ležela stříbrná rakev dcery jeho — a vedle té jiná pro něj samého. Mrtvé tělo panny bylo ozdobeno celým drahým šperkem, kterýž byla z otcovského domu do nepřátelského táboru odnesla.

„Přistroj — vyšperkuj se pěkně ženichu svému," mluvil k ní šedivý otec, an ji vlastníma rukama do rakve obláčel — „ozdob se! — abysi měla čest před světem, a jmeno Ruthardů aby se lesklo jako toto kamení."

Ruce jeho se přitom třásly, a s očí mu kapaly vřelé slze.

Lidé říkali, že vůčihledě chřadnoucí stařec smyslů pozbyl. Jiní zase vídali času nočního bílou postavu po zahradě blouditi, a jistili, že tam duch panny Roziny chodívá; ale věrná domácí čeleď věděla, že to sám pan Jiří okolo dceřina hrobu obchází a bolestně naříká. —

Navštiv tato místa, příteli, a věnuj outrpnou zpomínku panu Jiřímu i dceři jeho. Pak zajdi také na Kolmarské předměstí. Nepatrná jest ovšem nyní výstavnost jeho, a oči tvoje nebudou mít, na čem by s utěšeným podivením spočívaly; ale

citelného člověka to těší, když se vidí na místech, kde druhdy dobří, paměti hodní lidé bydleli, a kdežto se po žalostných dobách i radostné zbíhaly.

Půjdeš-li tam z dolejšího města Čáslavskou branou, zůstane ti po pravé ruce katovna, kdežto se po hrdinské smrti Bořitovy syn Pražského kata usadil, vykonav svůj mistrovský kousek na starém Bozděchovi.

Po té samé straně nad bývalým městským špitálem stál skrovný domek Maternovic.

My v něm viděli naposled něžnou Adlinku u mrtvé matky nábožnou modlitbu konati. Nyní musíme ještě přidati, že byla poctivá žena dle páně Hanušovy vůle velmi nákladně pohřbena. Takořka celá Hora provázela ji ku hrobu, ačkoli se toto oučastenství nejvíce jen dcery týkalo. Ta byla za oněch dnů předmětem všeliké zvědavosti a zůstala po dlouhý čas příčinou rozmanitých povídek.

Na konec předměstí rozkládal se páně Hanušův pěkný dvorec.

Tam byla po těžkém soudu nad pannou Rozinou ovšem velmi oupravná, ale ohledem na všechny okolnosti přece jen tichá hostina. Král Václav prokázal dobrosrdečnému Horníku tu milost, že se pozval k němu na oběd, a pan Hanuš hleděl této návštěvy hodna se učinit.

Při stole, k němuž jenom nejpřednější osoby Kutnohorské obce přístupu nabyly, posadil král vedle sebe Adlinku a činil jí všelikou poctu.

„Našemu starému Jiřímu Ruthardovi vedlo by se lépe, kdyby měl tebe za dceru, mé poupátko!“ řekl mezi jiným; — „ale co nemá jeden, to má druhý bratr. Není-liž pravda, příteli Hanuši? Já to vím napřed, že budeš nyní zlatohlávka za svou vlastní dceru považovati?“

„Ona jí byla odjakživa — a zůstane jí na věky,“ doložil pan Hanuš, bodrou myslí královou velice potěšen.

„Škoda, že nemůžeme smutek minulých dnů hned radostnou svatbou dokončit — nerdi se, náš zlatohlávku, nerdi! Měl bych z toho veliké potěšení; ale s raněným ženichem nejsou žádné radosti. Hleď tedy, abysi ho brzo pozdravila — a nezapomeň pak mne na svatbu pozvati.“

Adlinka políbila králi ruku, ale nenadála se, že ji líbá naposled, že nebude v stavu milostivého vladaře k svému nejradostnějšímu dni pozvati; neboť osm měsíců na to ležel dobrotivý Václav v rakvi, a milovaný, krví vykoupený ženich byl s věrným přítelem Adamcem na cestách v daleké cizině, k čemuž ho sám pan Hanuš donutil, aby se po těžkých ranách těla i duše docela

zotavil, a bývalý krásný mír srdce svého zase nalezl. Ouřad jej na čas propustil.

Ale na začátku druhého jara po strastiplných dnech boje Horníků s Albrechtem jel hojný počet veselých i vzácných osob z Kolmarského předměstí k Sedlickému klášteru.

V pěkném dvoře pana Hanuše Rutharda slavila se toho dne svatba miláčka jeho, zlatovlasé Adlinky, s Vítem Plichtou, toho času již nejmladším Kutnohorským šepmistrem; — v Sedlicích vysvěcovala se toho dne nová, skvostná, od pana Hanuše bohatě nadaná kaple — a tam, na tom místě, kdež byla nevěsta pro svého zasnoubence vlastní krev vylila, vstoupily tyto dvě ušlechtilé duše rukou velebného opata v blahý, nerozlučný svazek.

Adlinka se rděla purpurem nejvyšší panenské blaženosti.

„Pozor, velevážení páni hosté!“ zvolal Adamec, kterýž dnes povinnosti družby zastával....

„Ujala se rozmarina,
Nevěsta se směje —

Co jsem vám povídal, Adlinko?“ řekl dále plný sladkého rozmaru k plesající dívce se přitočiv — „že budu o vaší svatbě zpívati! Tu to máte. Ode dneška mějte mě tedy za dobrého proroka a popřejte mi za to místečka ve svém srdéčku —

jen dost malý kouteček. Vítovi zbude z toho pokladu ještě dost.“

Oči jeho spočívaly na ní přitom s nevýslovnou rozkoší — až pak se konečně jako mocně od ní odtrhnouti musely. V pohledu na blaženou nevěstu budily se v prsou jeho city, kteréž posud neznal.

„Pane Hanuši!“ obrátil se rychle k dobromyslnému boháči, chtěje žertem své pohnutí zahnati — „já musím hledět, abych také někde na takový poklad přišel, jako je vaše Adlinka. Mně začíná být po něm ouzko!“

„I jen tedy s Pánem Bohem hledejte!“ usmál se radostný rudokupec. „Vy uhodíte zajisté na dobrou žílu, a já vám dám svého požehnání.“ —

PG
5038
T9
1857
dil 3

Tyl, Josef Kajetán
Sebrane Spisy

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY